

19. sene Bütün memleketlerin işçileri birleşiniz

Amele ve köyllü hakimiyetine doğru

Temmuz-ğuştos 1930

İnkilâp Yolu

Marxist leninist siyasi mecmua

Çift sayı: 1' ve 2

Kommunist fırkası (K. B. nin Türkiye'de faaliyetleri için) subesi İmerkez komitasının organıdır. 25 kuruştur.

Münderecat

Başlamazdan evvel:

Geçmişe tenkidî bir bakış

Memleket meseleleri:

İkinci Kürt isyanı

Muhalefet oyununun iç yüzü

Beynelmîllet kurtuluş mücade- leri:

Hindistan kurtuluş hareketleri

Çin inkılabı

Mısırda istiklâl mücadelesi

Marxizm ve leninizm meseleleri:

Lenini dinhiyelim

Kom-intern ve Fırka vesikaları:

Fırkamızın dahillî vaziyeti

T. K. P. azalarına K. B. 1. K. nin
beyanatu

T. K. P. dahillî vaziyetine dair
tezler

T. K. P. azalarına M. K. nin açıl-
mektubu

**Boşevik fırkasının XVI. kon-
grası:**

Stalin yoldaşın cevabî nutku
Melotof yol-K. B. 'ye dair raporu

İfni tefrika:

Türkiye inkilap hareketlerinde
amıfların carısmaları

Okuyucular ve muhabirler:

Kemalismın iktisadî cehred

Kemalist zindanlarından bir feriyat

Dahillî suum:

Türkiyede 1. ağuştos

Perakende Fırka neşriyatı

Başlamazdan evvel

Geçmişe tenkidi bir bakış

Türkiye kommunist fırkası merkez komitası — beş senelik bir fasıladan sonra — bugün yeniden müntazam nazari ve siyasi neşriyatına başlıyor. Bu mühim anda o, — ilk iş olarak — fırka azalarına ve taraftarlarına, ve neşriyatını takip eden okuyucular külesine, maziye ait bazı izahat vermek ve bundan sonrası için olan tasavvurlerini anlatmak ihtiyacını duymaktadır. Fırkamızın hayatı ile yakından alakadar olan okuyucularımız elbette kommunist matbuatının fealiyeti nasıl inkıtaa uğradığını, neden bu kadar uzun zaman bu arızanın önüne geçilemediğini, hangi şerait dahilinde bugün tekrar resmî fırka gazetasını çıkarmak suretile inkılâpçı küt-
lelerle daimî ve emin bir temas vasıtası yaratmak müyesser olduğunu

24

1930

A. H. H. M.

öğrenmek arzusunun beslerler. Bu onların meşru bir hakkıdır. İşte onların bu arzularını yerine getirmiş olmak için, bu haspihalde kaydettiğimiz suallere kısaca cevap vereceğiz, ve gazeta yazıcılarıyla okuyucuları arasında teessüsü elzem sıkı teşriki mesal hakkında düşüncelerimizi anlatacağız.

Kemalist Anadolü burjuvazisi, daha istiklâl mücadeleleri cereyan ettiği esnada, bilfiil sınıf diktatorluğunu tahakkuk ettirmiş, fakat 1925 martına kadar, onu bir demokrasi cilası altında gizlemeğe mecbur olmuştur. İlk küri isyanı (seih Sait) bu tahdidî kaydın da bertaraf edilmesine vesile oldu. Diktatorluk, açıktan açığa tatbikinden çekinilmeyen resmî bir mahiyet aldı. Taktirî sükûn kanunu ve, Ankara hükümeti, cebrü şidetle memleketi idare hususunda, kendi kendine hudutsuz bir salahiyet vermiş oluyordu. Bu suretle teşkilatı esasîye kanunu bir paçavraya çevirildi. Bu keyfî idarenin başinde bulunanların ilk işi, zaten tedricen riayet edilmiye bazı haklara, hükümsüz kanunî şekillere irca edilmiş olan, halkçılık hurriyetlerinin son artıklarını „istiklâl“ mahkemeleri satırı ile koklerinden budamak oldu.

O zamandanberi türk milletinin ve türkiyede yaşayan tekmil millî ekalliyetlerin, yoksul ve ortahalli halk kütleleri ve bilhassa amele sınıfı yüzüstüçesine kasıtlı kavruluyor, soluk aldurmaksızın eziliyor; ve bu münhasieren — az vakitte kocaman bir göbek bağlamak hürsıla çırpınan — ciltz bir burjuvazi hesabına ve menfaatına yapılıyor. Mazideki zulüm ve istibdat idarelerinin nefretle vadedilmelerini mucip olan ceberut ve soygunculuk, genç türk burjuvazisinin yaptıkları yanında gölgede kalır. 1929 martında dışlerini gıcırdatan ehaliye bir değişiklik hissi vermek ve onu bir az teskin etmek üzere taktirî sükûn kanunu kaldırıldı. Buna ragmen el'an bugün bu facia olanca şiddetile devam edip gidiyor.

Beynelmilî tecrübelerden ilham alan bu asri diktatorluğun saltanat devirlerindeki emsâlinde farkı, vatandaşlara, her türlü eza ve cefaya ve hakarete tahammül eden haysiyetsiz bir kalabalık muamelesi ettiği halde — hiç şikılmaksızın bir riyakâr halkçılık kiyafetine bürünmekte ısrar etmesinde aramalıdır. Millici burjuva hükümrânlığının siyasî propagandacisi hizmetini gören (halk fıkası) kendine, milletin ve halkın emel ve isteklerini hayata geçirmegi, başlıca vazife bilen (1) ve onu sözde temsil eden bir teşekkül süsünü vermekte; buna muvaffak olmak için her careye baş vurmakta; ve yalan yanlış yaygaralı bir fikriyat meydana çıkarmaya uğramakta; tadr.

Yaptıkları soyediklerine taban tabana zıt olan halk fırkasını ileri sürdüğü tezler, iktidar makamını işkal eden tekmil ishahatçı burjuva fırkalarının, her yerde ve her zaman efkârı umumiyevi; aldatmak ve hayalata kaptırmak için müdafaa ettikleri (millî vahdet,

25
192
sınıfların fevkinde siyaset, yıkmadan tedricen değiştirmek, ve saire (gibi) şeniyete tamamen yabancı, ve mücerret idiaların tekrarından ibarettir. Bunlar arasında — bilhassa emekçi kütlelerini sınıf mücadelesinden uzaklaştırmayı istihdaf eden — kemalist teşkilâtın hududtsuz bir inkilâpçılık ruhuna meşbu olduğu ve sırası gelince en cezri inkilâplardan bile çekinmeyeceği hakkındaki iddia en muhim mevkii tutar. Maatteessüf hatta halka yolgösterici vaziyetinde bulunanlardan birçokları bile bu fikriyatın tesirinden sakınmamışlardır.

İşte 1924/25 senesi esnasında Komünist fırkası rehberleri arasında bir ara tereddütler hasil olmasında ve kemalist burjuvazinin inkilâpçı rolunu biraz izam etmek hatasına düşmesinde bu bahsa dair olan neşriyyat büyük bir tesir icra etmiştir. Fakat bu hatayı tashih etmişse de, onda saplanup kalmak üzere her tam bir tasfiyeciliğe ve menşevikliğe sapan, rehber vaziyetinde müteaddit fırka azalarını saflarımızdan atmak mecburiyetinde kalmıştı.

Türkiye kommunist hareketini idare edenler, daha tetkiklerinin başlangıcında, halk fırkasının ictimai temelini ve temsil ettiği hakim sınıfın sermayedarlık yolunda seri adımlarla inkişafa cabalayan burjuva mahiyetini; bu Anadolu burjuvazisinin mütenakız iktisadi menfaatlere ve siyasi temayüllere malik mühtelif tabakaları ihtiva ettiğini doğru olarak tespit edebilmişti. Böyle olduğu halde, kommunist fırkası, ilk kürt isyanı vesilesi ile, — yalnız irticaa karşı değil, fakat halk fırkasına hasım tekmil muhalif kuvvelere karşı — açıktan açığa amansız bir tetiş siyaseti tatbik etmek üzere ikdidarı ele alan İsmet Paşa hükümetinin aksi-inkilâpçı niyyetlerini ilk hamlede sezememiş; ve bu hükümetin teşekkülünü; resmî organında, millici burjuvazinin muhafazakâr ve mürteci cenahı aleyhine, inkilâpçı cenahı tarafından kazanılmış bir galebe diye selamlamıştı.

O zaman için, esas itibarile, bu hüküm doğru, fakat natamam idi; ve natamam olduğu için de hatalı idi. Filhakika İsmet hüviyeti Reuf, Refet ve yaranı hüzbına nispetle sol idi; amma bu sollak burjuva inkilâbını genişletmek ve gereği gibi inkişaf ettirmek azmı itibarile değil, yalnız ve sadace o ane kadar tahakkuk ettirilmiş olan islahatı yaşatmak iradesi nokta-i nazarından idi. Bu ikinci noktanın da ihmal edilmesi caiz olmadığına göre, bedihidir ki muhalif millici grubun, yani tarakkîperverlerin o günkü vaziyette galebesi geriye doğru bir adım demek olacaktı. Halbuki İsmet kazanılmış zemin üzerinde kök salmak ve mevcudiyetlerine nihayet verilen ictimai ve siyasi müesseselerin hortlamalarına mani olmak hususlarında elinden gelen herşeyi — tahmin edildiği üzere — yaptı.

Fakat bu yapı, nasıl bir çehre arz ediyor? Bütün mes'ule buradadır. Onun yeni idarenin müdafasında, bir taraftan irtica temsil eden eski devrin yadigarı muesseselerle ve ictimai kuvvetlerle, diğer taraftan imperyalist ebeve sermayesi ile olan münasebetlerinde uzlaşıcı bir siyaset takip ettiği; buuzlaşıcılıkta milli istiklâl umdesinden esash fedakarlıklarda bulunmak (Musul, dünyu umumiyye mukavelesi, mali kontrol, ve ilsh...) derecelerinde ileriyegittiği; ve yine bu şüurda memleketin en ciddi ve en mühim inkilap kuvvetlerini teşkil eden amele sınıfını ve yoksul köylü kütlelerini amansız bir beyaz tethiş siyaseti ile mütemadiyen hırpaladığı ve canlarından bezdirdiği inkâr edilemez vakıalardır. Amele inkilâbı noktai nazarından, Ankara diktatorlugunun, bilhassa bu son sahadahi hamaan icra-ati dolayısıyla, herşeyden üstün gayeleri emekçi halk kütlelerinin öz kanını emmekle iktisadî temellerini sağlamlaştırmak olan sermayedar türk burjuvazisinin diğer mühtelif siyasetereyanlarından ve teşekküllerinden esash bir farkı kalmamıştır. Onun tam manasila aksi inkilapçı bir mahiyet ihraz ettiginden artık zerre kadar şüphe caiz değildir.

Bundan evvel fırkamız en sonunda, takip edilen siyasetle varılacak neticenin bu olduğunu gerçi sarahaten kaydetmişti. Fakat o sıralarda bütün dikkati tehditkâr bir şekil almış olan irtica tehlikesi üzerinde toplanmış olduğundan, kemalîsm in bu tarzda istihale ve tereddiye hemen başlamak üzere olduğu ve mühlük Darbelerini aynı zamanda hem irticaa hem de amele sınıfının inkilapçı teşkilatlarına indirmeye hazırlandığı gözden kaçırılmıstı. Netekim 1925 martında, klerikal ve koyu mürteci matbuat yanında — mesela „Sebilürreşat“ mecmuaşı ile bir arada — aynı hey'eti vekile kararname si ile ve aynı günde kommünist fırkasının yarı-legal neşir vasıtaları (Aydınlık ve Orak-Gekic) kapatıldığı zaman, bu tecavuz saflarımızda büyük bir şaşkınlığı mucip olmuştı. Bunu memlekette kommünist tanınmış kim varsa hepsinin bir takım vahî isnatlarla hapsedilip Ankara „istiklâl“ mahkemesine sevkedilmeleri takip etmişti. Yoldaşlarımızın irtica doküntüleriyle şeyhlerle ve derebeylerle — aynı zindana tıkmaları ve aynı mahkemede sorguya çekilmeleri çok manidardır.

Bukadar kısa bir vade içinde bu derece şiddetli bir imha siyaseti ile karşılaşacağını tahmin edemediği içindir ki, fırka merkez komitesi, merkez ve mahallî gizli cihazlarını genişletme ve kuvvetlendirme işine layık olduğu ehemmiyeti vermemiş ve icap ettiği gibi, bütün gayretlerini bu sahaya teksif etmekte geçikmişti. Bereket versin ki tekmil kommünist fırkalarını, burjuva hükümetlerinin her an müracaat edebilecekleri tethiş ve memnuiyet kararlarına rağmen, faaliyetlerini başka şekillerde idame etmeğe muktedir bir vaz'iyette bulunmağa mecbur tutan Kom-Intern nizamnamesine tevfikân,

TKP.
vahan
ceye
B
fealiye
sahad
imkân
renin
layup.
M
güçlü
ve tah
dahilü
sükür
ında
tesiri
tertip
tahrik
eden
sevkle
tarzda
propa
1
kasın
dir.
tetkil
etmek
T
müca
inkilâ
intiza
neşri
büsle
amele
klar
emek
taraf
şikâ
mües
inkita
I
sun v
yüks
leri v

TKP. de esgarî bir gizli cihaza malik bulunuyordu; ve hadîsatin vahamet kespemese üzerine, bu cihetten olan noksanlarını bir dereceye kadar tamamlamaya vakit bulmuştu.

Bugün bizden oldukça uzaklaşmış bulunan geçmiş zamanın bu faaliyetleri hakkında hükmümüzü verirken, itiraf etmeliyiz ki bu sahadaki gayretler pek gayri-kâfi idi. Bunun haricinde çalışma imkânları daha çok iyi hazırlanabilirdi ve hazırlanmalıydı. O devrenin fırka amirleri teşkilatımızın daha seri bir tarzda kendini toplayup, yenişeraite intibak edememiş olmasından mes'uldürler.

Mamafi yavaş hareket etmesine ve kuvvetlerini seferber etmekte güçlük çekmesine rağmen, T. K. P. — halk fırkasının bütün üniteleri ve tahminleri hilafına olarak — ne yıldırı ne de felce uğradı. Karın dahilindeki neşriyatını yoldaş gazetasında devam ettirdi. „Takarî sükûn“ kanununun ve diğer tethîş tedbirlerinin tatbikine başlandı. Bundan iki ay sonra, bir mayıs vesilesi ile ateşin bir risale neşretti; ve tesiri altında bulunan teşkilâtlar vasıtası ile bir mayiste toplantılar tertip etti; ve şiarlarını ihtiva eden sınıf mücadelesi temayülâtını tahrik edici nutuklar irat ettirdi. Hatta bu yanlış tezahürlerini takip eden büyük tevkifattan ve mücahitlerimizin Ankara mahkemesine sevklerinden sonra da teşkilâtını tam bir gizlilik şeraitine uygun bir tarzda yeniden kurmak işini ileriletti ve amele arasında kommunist propagandasına germi verdi.

1925 senesinden bu güne kadar süren devrede kommunist fırkasının geçirdiği safahatı kaydetmek bu yazının mezuu haricindedir. Fırkanın dahili hayatına müteallik, mesail ayrı, bir makalede tetkil edilecektir. Burada makzadımız yalnız neşriyat işlerine temas etmektir.

Türkiye kommunist fırkası, son beş sene zarfında siyasi mücadelelerinde kendisini takip eden ve şiarlarını hayata geçiren inkilapçı amele ve münevverler kütlesine, maatteessüf usul ve intizam dahilinde usareli bir neşriyat arz edemedi. Ohio bir ruhlu neşriyat faaliyetinde bulunmadı denilemez. Bilakis bu nevi teşehüslerin arz ettiği güçlüklerle, rağmen, bilhassa 1927 denberi ameleyi tenvir ve irşada medar olacak birçok propaganda gazeta-kları ve siyasi beyannemeler neşretmiş ve bunlar sayesinde emekçi kütleler arasında sınıf mücadelesi ruhunu ve kommunist taraftarlığını idameye muvaffak olmuştur. Bizim yapılmadığından şikâyet ettiğimiz neşriyat, ameleyi harekete getirmek hususunda çok müessir olan, hususî vaz'iyetlerle ve hadîselerle alakadar ve her an inkitaa uğrayan bu „muhtasar müfit“ neşriyat degildir.

Biz amele ve köylü inkilabı için çalışan fırkamıza dahil bulunsun veya bulunmasın — tekmil mücahitlerin fikriyat seviyelerini yükseltecek, onları marxist ve leninist nazariyatın belli başlı prensipleri ve akidelerile tanış edecek, bu cihansumül yühsek inkilap nazari-

yatına tevfikân memleketimize ait detimal, iktisadî ve siyâsî hadisatı mesaili tahlil etmenin yollarını gösterecek; propogandalarına medar olmak üzere, millî ve beynelmîlî mes'elerler hakkında kom. Internin ve T. K. P. nin noktaî nazarlarını ve tezlerini teblig. edecek; ve tekmil memlekelerin inkilâp hareketleri hakkında tağşis edilmiş memlek. havadisleri verecek. Müntazam bir tarzda çıkan ilmt ve siyâsî bir fırka gazetasına, ve aynı mahiyet ve kıymette risalelere işaret etmek istemiştik. Bu nevi nesriyat itibarılı T. K. P. nin son beş senelik faaliyeti feci bir boşluk arzeder.

Bu müntazam nesriyat fikrini, fırkayı muayyen görüşler ve sarîh bir fikriyat üzerinde tamamen anlaşmış, bila kaydî şart kabul edilmiş şiarler etrafında birbirlerine sum sıkı bağlanmış bir halde amele ve yoksul köylülüğün sınıf dusmanlarına karşı bir tek irade ile mücadele eden azalardan mürekkep, umum memlekete şamil, bir nüfuzâ malik *müttehit yekpare bir tesekkül* seviyesine yükselmekte uzun müddet alakoymuştur. Bir fırka gazetası mevcut olmamasından, fırka merkezî ve kommunist Beynelmîlî tarafından çizilen siyâsî hareket hatları ve direktifler, vaktü zamanıyla fırka efradına ve amele ve köylü kütlelerine nesrî tamim edilemiyor; ve matlup olduğu gibi, fırka sayısız bağlarla halk küllerine bağlanamıyor, ve siyâsî hadisat üzerinde inkilâp gayelerimize yarar bir tesir icra edemiyordu.

Firkaların resmî fikriyat ve talakkiyatının, faslısız bir tarzda, merkez den mühîte doğru mütemadiyen akması, alenen munakaşa ve izah edilerek fırka mensuplarının ve tesirine tabî bulunanların dimağlarına yerleşmesi lazımdır. Mafevk bir komitaden madun bir komitaya, veya ber'akis, yazılan tamimlerle ve rapporlarla bugaye ye irişilemez. Bunlar bilmeceburiye mahdud eşhâs arasında kalmaya mahkûmdurlar. Halbu ki fırka noktaî nazarlarının, tahlillerinin, şiarlarının, yalınız beynelmîlî amele inkilabına taraftar olanlar arasında değil, fakat aynı zamanda hem bitaraf vaz'iyette kalanlar arasında, hem de hatta amele sınıfını zülmü istibdadı ile inlefen hükümet firkasına müzâhir ve proletarya inkilabına düşman olan fetimat tabakalar arasında, geniş mikyasta yayılması icabed. Başka türlü memleketin siyâsîyatı üzerinde tesir icra etmenin yolu yoktur. Bir da antak mazbut ve *matbu kelam* ile, resmî bir *fırka gazetası* ile olur. Hareketleri sevkü idare edilmek matlup olan kütlelerin etkârî umûmiyesine, intizamı dahilinde ve cazip bir şekilde resmî bir fırka gazetası arz edilemediği takdirde bütün zarar farkının teşkilatçı büyümesinin ve nüfuz sahasını genişletmesinin tavakkufüne inhisar etmez. Aynı zamanda derece derece mes'ul fırka mücahitleri arasında ihtilâflar, vaz'iyetleri takdir farkları, siyâsî hattan inhisarlar, ve nihayet fikriyat ve teşkilat ayrımlıkları basgö-

terir. Firka tecanüs cihetinden terakki edeceğine, bilakis geriler, muhalli, „esnafvari“, bir mahiyet alır.

Asil felaket buradadır. Gazetasızlık yüzünden Türkiye kommunist fırkası bu felaketi de geçirdi. Bütün mevcudiyetlerle proletarya inkilâbına ve kom. Interne bağı, küçük fakat yetişken bir rehber ka-drosuna malikiyet sayesinde ve K. B. icra komitasının daimi müza-heretile ancak bu vartayı atlatabileceği ümitsizdir.

Firka kuvvetlerinin tevhidinde teşkilatın sağ olmasında ve siyasette ciddi bir amel olmasında firka gayet sığın ne mübâhır, adeta kat'i — bir rolü oldğunu, bundan tahakkül eden her şey, büyük ustamız Lenin, o zamanki rus sosyaldemokrat fırkasının dağınıklığından bahsederken, gayet belig bir ifade ile kaydetmiştir. Gazetanın yalnız bir propagandacı ve tahrikâtçı yazıfesi görmekte kalmadığı, aynı zamanda bir teşkilâtçı yazıfesi de gördüğü tezi, marxist ve leninist edebiyatta artık bir mütearife mevki ihraz etmiştir. Hele teşekkül veya yenibaştan teşekkül devrelerinden bu-lunan zayıf fırkalar için bu talakki mahzı hakikattir. Leninin bu bahsin tetkikine hasrettiği yazıyı, çok faydeli bir ders mahiyetinde olduğu ve türkiye kommunist fırkasını çok yakından alakadar ettiği için, aynen tercüme ederek, okuyucularımıza arz ediyoruz.

T. K. P. Leninin bu şüphe götürmez görüşlerini ve nasihatlerini ilk def'a olarak yalnız bugünlerde hatırlamış degildir. Firka reh-berleri daha 1925 vakayininin ferdasında, tahaddüs eden yazıyetin esasli tetkikini müteakip, gizli bir firka organı neşri fikrini müdafa-aya koyulmuşlardı. İşçi muhitlerinde nihayet kök salmağa başlamış olan kommunist teşkilatları saflarında, tethis dolayısıyla, esmege baş-lamış olan bozgun havasına ancak bununla karşı konulabileceği, mevcut kuvvetleri tekrar kudretli bir merkez etrafında toplamanın ve bir sistem dahilinde harekete şevketmenin yegâne çaresi bu olduğu kanaatleri üzesinde yoldaşlar ittifaq etmişler, ve bu organı yaratmak işini en esasli vazifelerinin başına koymuşlardı. Bu husustaki hazırlıklar birkaç def'a tamamlanmak raddesine geldiği halde, veri-len karar, firka merkezinin iradesine tabi olmayan, daha ziyade amelî ve teknik bir sürü engellere çarpmış ve bugüne kadar fır-kamız resmî gazetasız kalmıştır. Bundan mütevellit zararlar pek çoktur. Açılan rahneleri kapatmak için el bir ligile yılmaz müte-kasif bir gayret sarfına ihtiyaç vardır.

Ancak bugün neşri müyesser olan „Inkilâp Yolu“, hem de bu gayretleri etrafında toplayan bir cazibe noktası, hem de bu sahada kendini göstermek fırsatını bulamıyanları meydana çıkaracak muharrik bir kuvvet olmağa namzettir. Sistemli neşriyatla Inkilâp Yolu, T. K. P. nin siyasetini takip edenleri, merkez komitesi ile daimi bir temas halinde tutan bir kanal vazifesi görecektir. Bu sayede çok geçmeden, kommunist hareketini çabuk inkisaf etmekten

men eden sebepler ortadan kalkacak; fırkanızın fealiyet hayatında yeni bir devre açılacak; o, şiarlarında, inkılâpçı kütleleri harekete getirebilen ve memleketin siyasetinde kaifi bir roloymyan geniş bir mücadele teşkilatı evsafını ihraz etmeğe muvaffak olacaktır.

Fırkanın resmi gazetası olan *Inkilâp Yolu*, amele inkılâbî mücahitlerine ve inkılâpçı köylü hareketlerini idare edelere, yol gösterir ve dolayısıyla onları mücadelelerini sevkederken, tabiatla fırka merkez komitasının ve kommunist Reynelmilelinin görüşlerine ve onlar tarafından çizilen siyasi hatta daima harfı harfına sadık kalacak ve daima onları sütunlarında aksettirecektir.

Fakat *Inkilâp Yolu* fırkanın hakiki yol göstericisi ve kommunist mücahitlerin nurlu meşalesi olabilmek için, aynı zamanda fırka külesinin ve umumiyette amele sınıfının ve muztarip köylülüğün ihtiyaçlarına, ahvali ruhiyelerine, talakki tarzlarına da maked olmak, onların hatalarını tashih ve müsküllerini halletmek mecburiyetindedir. Buna mebnî T. K. P. merkez komitesi, amele ve köylüden ve alel'umum resmi gazetasını okuyanlardan, mahalli şerait, hadisata ve ihtiyacata dair yazı yazacaklara gazetada geniş bir yer ayrılmasına karar vermiştir. Memleketin muhtelif mahallalarından gelecek bu nevi yazılar ve onlara dair tahrir heyetinin mütalaaları her nushamızda muayyen sütunlarda neşrolunacaktır. Bir yazıların kavaide muhalif ve hatalı olmaları kat'iyen bir mahzur teşkil etmez. Yeter ki içlerinde amelenin ve emekçi hütlelerin isteklerine ve mücadelelerine müteallik *dogru haberler* ve mühim vakialar bulunsun. Onları düzgün bir şekilde koymak yezicilerimizin işidir.

Okuyucularımızdan *Inkilâp yolu* ile sıkı bir temas tesis etmelerini bilhassa rica ederiz. Neşri arzu edilen yazılar yazanın çalıştığı veya oturduğu mahalde mevcut gizli kommunist hücrelerine veya TKP'nin vilayet komitasına, bir fırkahi yoldaş vasıtası ile tevdi edilmelidir. Vilayet komitaları bu yazı malzemesini gazetamıza iletirmek imkânına malik bulunacaklardır. Gizlilik takyidati dolayısıyla okuyucularımıza tahrir heyetimizle bir dogru temas yolu temin edemeyisimizden çok müteessifiz. Yakın bir atide bunun da günü elbette gelecek ve *Inkilâp yolu* dogrudan dogruya inkılâpçı kütlelerin malı olacaktır.

Bu ayrılık mahzurunu şimdiden bir dereceye kadar bertaraf edecek çareler bulunabilir ve bunları arayıp bulmak dâzımdır. Bunlardan birisi gazetamıza dost olanların *Inkilâp yoluna yardım* birlikleri veya cem'iyetleri etrafında toplanmaları, kolektif bir temasa ve teşriki mesaiye zemini hazırlamalarıdır. Gazetamız nushalarımızın sokulmaya muvaffak olacakları her fabrika ve imalathane, her şehir ve kasabada, her hangi bir suretle mücadeleimize iştirak etmek ihtiyacını duyanların bir araya gelerek bu kabili-

28

den yardım cemiyetleri kurmalarını hararetle tavsiye ederiz. Böyle bir teşekkül mevcudiyetini belli eder etmez, gazetemiz mümessilleri onu kurmuş olan fikir yoldaşlarıyla temasa geçmek için lâzimgelen herşeyi yapacaklardır. Bu yardım cemiyetlerinin azzamanda memleketin her tarafında teşekkül edebilecekleri ve bilhassa sanayi ve amele merkezleri haline gelmiş olan muntakalar birer ağ gibi kaplamaları inkilap gayelerimiz için büyük bir öneme olmaktadır.

TRTANB İKİNCİ

„Inkilap yoluna yardım“ cemaatlerinin başlıca vazifeleri: *Inkilap yolunu* mümkün merteye yaymak, ona her şartta ve hepsinden evvel işçiler, emekçi köylüler ve yoksul halk arasında yeni yeni okuyucular bulmak, mahalli hadiseler ve mes'eleler hakkında yazılar, mektuplar toplayup göndermek, gazetalarına karşı yapılan hücumlara, aksi-propagandalara cevaplar vermek suretille onu mudafaa etmek, *inkilap yolunda* çıkmış olan yazılardan amelî bir ehemmiyeti haiz ve mahalli mesele bir cevap mahiyetinde olan şiasımları ve şiarları beyannamecikler şeklinde teksir ve tevzi etmek, teberruat toplamak ve saire gibi faaliyetlerde bulunmaktır.

Inkilap mücadelesinin bu nevi yardımcı teşkilatlarını, ilk hamlende, fırka hücreleri, muntaka ve vilayet komitaleri azalarından neşriyat ve propaganda işlerini idare eden yoldaşlar yaratmak mecburiyetinde dirlir. İnsiyaki bir tarzda bu gibi teşebbüslere girildiğinden haberdar olur olmaz onları teşvik ve takviye vazifesi de yine firkalı yoldaşlara düşer.

Inkilap yolu, ön safta fırka yoldaşları olmak üzere, okuyucularından istediği ve umduğu maddi ve manevi yardımları göreceğinden ve üzerine olduğu ağır vazifeyi başaracağından emindir. O, bu sarsılmaz iman ile fealiyetine başlıyor; ve kendine temâmilâ güvenerek, bu ilk sayısız, inkilapçı kütlelerin efkârı umuniyesi huzuruna çıkıyor. Onun başlıca, şiarı: gösterilen kusurları derhal düzeltmek ve daima daha iyi bir tarzda çıkmak olacaktır.

**TKP. merkez komitesi emriyle
I. Y. Yazı hey. eti.**

MEMLEKET MES' ELELERİ:

İkinci kürt isyanı

Bütün vahamet köylülüğün iştirakinde

Ankara millî ekalliyet ve iktisat siyasetleriyle ektigini devşiriyor.

İsyan memlekette fevkalade bir ictimai gerginliğin ve sefaletin mahsulü

Altı aydanberidir, şark vilayetlerinde bir **kazan kaynadığına, mühim bir şeyler** — umumi bir ihtilâl hareketi kabilinden bir şeyler — hazırladığına dair rivayetler, şayiala kulaktan kulağa doluşuyordu. Hatta bir ara bundan iki buçuk

üç ay evvel dediköğünün ortalığı saçtığı heyecanı bunu günün em mahüm mes'elesi haline getirmişti. O zaman fırkamızın merkez komitesi de ihtimalarından birinde, her ihtimale karşı vaziyeti tetkike ve talakkî tarzını teşbihe lüzüm görmüş, kommünist Beynelmileli icra komitasının nazarı dikkatini da celbetmişti.

Efkârı umumiyenin bu derecede heyecanla takip ettiği ve siyasetle ülfeti olmaları bile alakadar etmeye belki bu bahsa dair isyanı böyle kolaylıkla önüne geçilemeyecek bir emel vaki olana kadar pek az olacak belki birer-iki menzeleliğine imtilaf olmuş olan gazetelerde, tek bir kelime bile yazılmamıştır. Türkiye haricinde yaşayanları, türk matbuatının, haykiran vakayı önünde bile bir kere kulu meskenetile, bu kadar uzun müddet sükut edebilmiş olmalarına inandırılmak çok güçtür. Ancak askeri harakât ve sair tedbirler netice vereneğe başladıktan sonra, gazetalar, hükümetin tebligatlarını, neşir ve onları muayyen talimat dairesinde tefsir etmek suretile, halka isyanı tafsilatını vermeğe başlamışlardır. Öyle ki efkârı umumiye buna karşı vaziyet almak için zerre kadar hazırlanmamış, lakayt bir seyirci mevkinde bırakılmıştır. Türkiye'de matbuatın ağız boğucu bir tükâ ile kapatılmış olduğunu göstermek için bundan iyi bir misal bulunamaz. Bundan dolayı memleketin inkilabî menfaatleri pek büyük zararlara maruz kaldığı, bütün millet efradının artık iyice anlamış olduğu izahat müstagal bir hakikattir.

Asıl isyan mes'elesine gelince, halk fırkası hükümeti ikinci defa olarak bu vahim galle ile karşılaşılıyor; ve bu karşılaşma hiç şüpheyi sonucusu olmuştur. Aynı sebepler daima aynı neticeleri doğurdumuna göre, bu defa da muhhasiren mütefevvik kuvvetler tahsidi sayesinde bastırılacak olan bu kalkışmalar, her yeni fırsat zuhurunda tekrar tekrar nüksedecektir. Çünkü halk fırkası diktatörlüğü — upki hükümdarlığa müstenit istibdat idareleri altında yapıldığı gibi — daima bu nevi isyan hareketlerini sadece ham kuvvet istimalile kana bugmayı mes'eleyi kökünden kazımaya muadil sayıyor. Bu neticeyi, elde ettiğini, bütün işi bitti sanıyor. Onların icimatı avamilerin tetkik, dogmalarını mucip esbabı izaleye teşebbüs gibi siyaset faaliyetlere yanaşmıyor bile. O buna; akıl erdiremiyor, denilemez. Önümüzde duran fırka burjuvazinin sınıf şüuruna ermiş bir siyaset teşkilatıdır. Evropanın, yakından takip ettiği, icimatı tecrübelerine istinaden, o pekala, bu kütleleri harakete getiren saiklerin hangileri olduğunu takdir edecek vaziyettedir. İşte asıl burada onun sermayedarlaşmakta bir burjuvazinin hükümeti vasfı bütün icrastına hakim olmaktadır. İstismar anlamı mümessili sıfatıyla olabediyen bocalamaya mahkumdur; kıyamağını icimatı ve iktisadî esbab ve avamilerin ortadan kaldırma hatta teşebbüs etmek bile onun için imkân haricindedir. Onun yapacağı ila nihaye elebaşlarının bir kısmı ile gızi anlayışlar ve ulaşımlar akdetmege; ve, kör bir cebri şiddetle kütleleri ezme inhisar edecektir. Bu tali ve satıl tedbirlerle ancak göze batan tezahurat boğulabilir. Bu, ameliyata muhtaç bir işarete merhem sürmek ve sapa sağlam uzviyetleri keşup atmak tarzında bir tedavidir.

Filhakika kürt isyanının tetkike muhtaç iki sebebi vardır: 1. heyecanla omlu iştirak ve uğrunda canını feda eden köylülük ve yoksul halk; 2. harakâtı teşkilatlandırılan tabaka ve hariceten köylükten gelenler. Gerek geçen defa gerek bu defa isyana köylülüğün ve halkın kütle halinde iştirakleri kimsenin inkâr edemeyeceği bir hakikattir. Ve esasen böyle olmasa o ne hükümet kuvvetlerini aylarca işgal edebilecek cesametler alır, ne de hacdi zatında mühim bir tehlike teşkil ederdi. Burjuva gazetalarının teşkilden, çabulca cetellerinin teklifinde bol bol bahşemelerine rağmen, tam manası ile hoşnutsuz bir halkın hükümet siyasetine karşı kütleli bir kıyama karşısında bulunuyoruz. Mesela Zeylan hadisesinde hariceten gelen azamî 150 atlıya mükaabil, muharabe meydanında takriben 3000 maktul sayılmış; ve birçok müsellah asıl kuvvetlerin öteye beriye kaçıklarının tespit edilmiş olması bunu açıkça gösterir. Ayaklanan halk arasına her icimat

harakette olduğu gibi — bahsı edilen eşkiyadan ve çabulculardan mürekkep bir takım süpheli, unsurların karışması onun siyasi mahiyetini ihlal edemez.

Siyasi mahiyetine gelince, kürt isyanı başına geçüp ona istikamet verenlerin şiarları, niyetleri ve intisapları itibarıyla, imperyallama alet olan, halkın ve inkılabın menafine mugayir, koyu mürtectiğeri bir harekettir. Fakat icimat sebepleri, muharrik kuvvetleri göz önüne getirildiği takdirde o büsbütün başka bir mana ifade eder. Halkın niçin ayaklandırdığını araştırarak bu mana da kendiliginden meydana çıkar. Onun derterini ve duyularını anlamak, O neticesi millî ekalliyetleri diledikleri gibi yaşamak haklarından mahrum etmek, iktisadi ve malî tedbirlerle yoksul kütelleri mahvü perişan etmek, bütün zenginleşen tabakaların menafine uygundur. „halk aleytari“ müstebit bir siyasi sistemin nihayet vermekten gayri sefalet ve iztiraptan yakayı sıyırmanın çaresini görmüyor. Bu bakıma göre isyan mazlum köylülüğün bir kurtuluş mücadelesidir. Bu mücadelede mürtecilerin peşinden gitmekle köylülük feci bir suretle yapılmıştır, bizzat kendi maksatlarına karşı hareket etmiş oluyor. Fakat onu mazur görmek lazımdır. Bu güne kadar hangi samimi inkılapçı fraka çıktı, ona hakikati anlattı da o dinlemedi? Bu sahada Türkiye kommunist fırkası da vazifesini yapmak fırsatını henüz ele geçirmiş değildir. Biz eminiz ki yoksul köylülük, şimdi başka bir kurtarıcı teşkilat görmediği için, derebeylerinin ve serseri cete reislerinin rehberliğini kabul ediyor. Saf inkılâpçı gayelerimizle biz kendimizi onlara tanıttığımız gün derhal kommunist teşkilatları etrafında toplanacakları ve memleket mikyasındaki büyük amele ve köylü hareketlerine iştirak suretiyle hem kendi mahallî menfaatlerine hem de amele ve köylü inkılâbına umumî ve yüksek menfaatlerine çok müessir hizmetleri ifa edecekleri muhakkaktır. Bütün bu mülahazat diğer mintakalardaki türk köylüleri için de yarattır. Onlar da bugün tamamen aynı vaziyettedirler, aynı derter içinde çirpiniyorlar. Eger kürtler gibi silâha sarılmıyorlarsa, ve herhangi bir harelete girişmiyorlarsa bu onların deha az siktinde olduklarını; Ankara diktatorluğuna karşı deha az dış bilediklerini, veyahut daha kanaatkâr ve daha uslu olduklarını göstermez; bunun sebebini münhasiren kendilerine yol gösterecek her hangi bir teşkilatın bulunmamasında aramak icap eder. Bu gibi insiyak kaynaşmalar, en sonunda muhtaç oldukları teşkilatı — anarşikçikillerde — bizzat kendileri de yaratabilirler. Kommunism mücahitleri, köylülük arasında, şehir işçileri arasında olduğu kadar velut geniş bir mücadele sahası, propaganda ve teşkilat faaliyetlerine açık bulduğunu ve oraya yetişmekte acele etmeğe mecbur olduklarını unutmamalıdır.

Hulasa irticanın rolü ne kadar büyük olursa olsun, kürt isyanının asıl ehemmiyeti bütün bir ülke ehalisinde hakim anıf hükûmetine karşı elbirliğile müeslah hücumu veya müdafaa vaziyetine geçmiş olmasındadır. Sadecen sunî tahrikâtla, vadü ve velle diye para ile adamı kandırmanın suretiyle bu cesamette ve bu ehemmiyette icimat galeyana uyandırmannın imkân ve ihtimali yoktur. Burjuva gazetalarının yaptığı gibi bunun aksini iddia etmek için sa görüştü bir bürokrat zihniyetle malul olmak icap eder. En sakin ve sade yaşamağa alışmış insanların bile, icimat bir hastalığın tesiri altında, her şeyi göze alarak gündelik hayatlarının mutlak çerçevesinden çıktıkları ve meçhulata doğru atıldıkları meydandadır. Bu hastalık bura ehalisinde fakat ve tabii müallî bırakmayan iki taraflı baskı, iktisat seygundur: bir tarafta derebeylerin, köylü ve asası; diğer tarafta millici devletin hortumu ve süngüsü.

İsyanda tahrikatın oynadığı rol de şüphesiz büyüktür. Mevcut ayaklanma temayülünü, isyan halleti rubiyyesini bir mecraya sokmak, onu bazı istekler şiarlar — etrafında toplamak ve teşkilatlandırmak da lazımdır; ve bunu yapacak ve bilfiil yapan bir zümre de vardı. Biz hareketin merkezi ağırlık kütellerin iştirakinde olduğu tezini müdafaa etmekle onu çerçiveliyen vazihlik bakımına kâya mensup unsurların meşum tesirini inkâr etmiş olmuyoruz. Diğer gibi bu da

aşık bir vakidir. Bütün mes'ele bu istismarcı anasının başlarına bela oldukları ve her gün bir bir şekilde kanlarını emdikleri zavallı halkı masıl olup ta kolayca aldata bildiklerini ve kendi hasıs menfaatlerine ve karanlık siyasi gayelerine alet edebildiklerini izah etmektedir. Bu tenakutta aydınlatmak kürt mes'alesinin asıl düğüm noktasını meydana çıkaracaktır.

Biz onuncu mühim sebebini emekli kürtlerde elan bugüne sınıf şuuruna namına hiçbir tezahür göze çırpmadığı halde on dokuzuncu asrın başlangıcından beri bir millî şuurun uyanması ve sur'atle inkişaf etmekte bulunmuş olmasında görüyoruz. Kürt milletinin öteden beri yabancı hakim milletlerin çinisi altında mahkûm ve mahyur, geri bir itimat seviyede millî ekalliyetler vaz'iyetinde bulunması, yavaşlması güç, nakil vasıtalarından mahrum, hudut boylarında arızalı topraklarda yaşaması, bu vaz'iyetin millî bir barstan mahrumiyetine rağmen, millî hususiyetlerini kaybetmeden mütecanis ve toplu bir halde kalmasına çok müsait bulunması, hakimiyetine tabk oldukları Devletin her türlü istiahat teğbubuslerini takim etmek kendi imperyalist gayeleri iktizası olan bazı büyük Devletlerden, merkezle ittibatlarını kuvvetlendirecek tekml yeniliklere karşı mukavemet etmek ve istiklal mücadelelerine girişmek hususlarında mütemdiyen teşvik ve yardım görmesi bütün bu amiller bu millî şuurun sur'atle inkişaf ettirmektedir. Imperyalizmin, para ile satın almış olduğu bendeleri olan derebeylerinin ve şeyhlerin bütün mehareti, çoğu kendi yüzlerinden olan tekml fenahlardan halkın umumî sefalet ve istirabından yegâne mesul; mahkûm bir millette mensup olmaları dolayısıyla kendilerini inşafsızca soyay ve ezen merkez hükümet olduğuna millet efradını inandırabilmelerinde dir. Bu suretle kin ve adavetlerini bir sistem dahilinde Devlet idaresi üzerine tevcih ederek, bütün cinayet ve habasetlerini kolayca onlara hazmettirme müraffak olmaktadırlar.

Kemalist burjuvazi şark vilayetleri mütegalifesi ile olan münasabatında takip ettiği mütereddit, korkak ve uzlaşıcı siyasetle, halk nazarında bu maceraperest zorbaların payesini artırmakta, kütleleri kendisinin büsbütün uzaklaştırmakta ve aleyhine işleyen bu igfal değirmenine bizzat su akıtmaktadır. Şimdiye kadar zarardan başka bir netice vermemiş olan bu hat üzerinde yürümekten bugüne kadar Ankara hükümeti henüz farig olmamıştır. Filhakika resmî tebliğlerden öğrendiğimiz göre Zeylan hidsesini müteakip asilere yardım ettikleri behanesile esgari 200 köyün ehali tamamile imha edirken, kör Huseyin oğulları gibi bir çok şuurlu mürteciler ve derebeyi vaz'iyetinde elebaşlar firar yolunu tutarak canlarını kurtarıyorlar; bir taraftan da eh koyu mürtecilerden nasilsa isyana karışmamış bir takım ağalar ve beyler, her ihtimale karşı mevkilerini emniyet altına almak için, kemalist kuvvetlere yardımcılık ve hafsiyelik ediyorlar ve resmî makamlar nezdinde hüsnü kabul görüyorlar. Varklı sınıfların müteakibi münasabetleri — mahasame halinde bile — iste böyle olur. Sınıf mantığı ve iktisadi menafî istiraki bannı ister. Hiç şüphesiz imha edilen köyler hakkında verilen erkane hakikatini çok duvadadır. Tenkil harak inkişaf ettikçe bu beylerin ve ağaların ihtiraslarına kurban giden yoksul köylülerin adedi gittikçe kabarcak; halbuki imtiyazlı sınıf mensuplarından en büyük kısmı, dünkü hasımlarına karşı uzlaşmalar akdetmekte geçikmeyecek ve yer yüzünde sefaletten başka nasibi olmayan yarı aç ve çıplak mahlul halkı soyamakta; burjuva hükümetinin zımsa tasvible devam edecektir.

Türk matnuatı isyan vesilesi ile son haftalar zafında pek çok kagit karaladı. Fakat mes'eleye bu zaviye altından bakmak kimse için akhna gelmiyor. Hükümetin millî ekalliyetler siyaseti ne mevzuu bahis ediyor ne de bu siyasete başka bir istikamet vermek hususuna dair bir telkinde bulunmağa cesaret ediyor. Sütunlar dolduran yazılarında gazetacharın en ziyade israr ettikleri nokta ecnebi tührikat ve tertibatı ve bilhassa İranın oynadığı roldür. Bütün isyan hareketi bu haric müdahalelerden ibaretmiş gibi bir hisan kullanılmak

30

207

tadır. Yalnız türk gazetalarının verdikleri haberler ve tefsirlerle iktifa edenlerin kürt isyanının hakiki mohiyyeti ve nuharririk kuvvetleri hakkında teşâyete uygun bir fikir edinmeleri imkânsızdır. İngilterenin parmağına, İranda mes'uliyetine, ve yuz elliliklerin faaliyetlerine dair verdikleri bitmez fükemex tafsilatin yegâne gayesi okuyucuların kafalarını şişirerek mes'ele dürup dururken suni olarak haricî tesirlerle ihdas edilmiş ve onun müdâhalede halk fırkası hükümetinin hiç bir mes'uliyeti yokmuş zehabını uyandırmaktır. Bu gayretler heyhüdedir; çünkü mugalata ile efkârı umumiyye iktidatın mübaheldir.

Mamafî her türlü iltibâsın önüne geçmek için şurâ-i kâfiyye meclisidir ki bahsi geçen intrikalar ve haricî müdahaleler göz kamaşacak derecede şikâretkârî alardır. Bu hususta ancak imperyalizm yardakçuları şüphe uyandırmaya sebeb edebilirler — Imperyalist sermayeye elebaşılık eden İngilterenin gizli haricî tası ile — daha şumullü bir takım gayelere mukaddime olmak üzere — İranda sevkü idare ettiği gün gibi aşkârdır. Meşkük emarelere, faraziyyelere mütemkin istihracat ile bu bedaheti ispata çalışmak onu zaifletmekten başka bir şeye yaramaz. Göğsümüzü gere gere iddia ve her an tekrâr etmeliyiz ki Kürt isyanı İngiltera tarafından büyük bir sebat ile ve usul dairesinde idare olunan Soviyyetler ittihadı aleyhinde harp tahrikâtının ve hazırlıklarının bir menkabeşinden başka bir şey değildir. Onun siyasi ve maddî imkânlarını muayyen bir plan dahilinde bu imperyalizmin ajanları temin ve tertip etmiştir. Zamanımızın iktisadî ve siyasi tekmil hadisatı — hatta elimizde mahallî münasebelerden alınma maddî deliller olmasa bile — bu hükmü yürütmek salâhiyyetini bize vermektedir.

Bu cepheden bakıldığını göre, mes'elenin hakikatı şudur. İyi bir teşkilâtçı olan Rıza Pehlevî, büyük soviyet ihtilalini müteakip geniş halk kütelesenin hoşnutsuzluk hareketlerini etrafında toplamağa muvaffak olduktan sonra onların imperyalizm aleyhtarı millî gayelerine hiyanet etmiş; ve İngilterenin müzaheretle şahh tacını giymişti. O zamandanberi munhasiren büyük mülkatarları ve büyük sermayeli ticaret burjuvazisini temsil ettiginden, haricî siyasetinin dümenini tedricen — bu sınıfların sıkı bir tarzda bağlı buldukları — İngiliz imperyalizmine dogru cevirmiş, ve son üç sene zarfında büsbütün Büyük Britanyanın mu tî bir aleti menzelesine sukut etmiştir. Bu imperyalizmin talimatı altında hareket eden İrana, Soviyyet aleyhtarı harp planlarında, Soviyyetlerin şark hudutlarında verilmiş olan vazife, garpta Lehistanın üzerine almış olduğu vazife kadar mühimdir. Gazinin, İrana gönderdiği yeni sefîre öğütler verirken, namuskarâne bir millici siyasete, büyük bir Devlete sahilmayı ve maceralar peşinde koşmağı tercih etmiş olan bu adam hakkında soylediği sözler, yaşanan hakikata zerre kadar tevafuk etmezler. Rizada bir mefkûreden mühlhem bir siyaset takip edecek göz yoktur. O İngiltera imperyalizmi huzurunda her zilletekatanın ve aldığı emirleri icraja uğraşan taçlı bir usaktır. Şah İlan edilmesine takaddüm eden devrede, kendisinin de aslen türk olduğunu hatırlıyarak, İranda bir türk millici siyaseti takip etmeği ve Türkiye millicileri teşriki mesalî etmeği bir an düşünmüş olması müsteb'at değildir. Ve İranda Türkiyeyi ve onun inkilâp hareketlerine karşı alaka ve muhabbet besleyen kesif bir azırlı türk kütesi bulunduğuna da herkesin bildiği bir hakikattir. Fakat bugünkü resmî İran için, Rıza şahın İrani için, Gazinin sofrasındaki misafirlere soylediği ve Vakit gazetası muharririnin bir dalkavuk kisaniyle kaydettiği sözler, ancak çeniyete uymıgan bazı şahsî emellerin ifadesi olarak kabul olunmak lazımdır. Hakikatta bugünkü İran İngilterenin her emrini ifaya hazır bir yarı-müstemlike vaziyetindedir. Ona „City“ imperyalistlerinin vermiş olduğu vazife her vesile ile Soviyyetler ittihedının menfaatlerini ihlâl etmek ve proletarya Devletinin dostu Türkiyeyi iz'ac ve tehdit etmek suretile haricî siyasetini tebdile mecbur etmeğe uğraymaktadır. Bu yarı müstemlike Develeti, memleketin selâmetini, halkın derin sâh ve sükun ihtiyacını düşünmeden, İngilterenin menafii icap ederse, şimdiki el

altından fesat karıştırmaya münhasır iki yüzlü siyasatından daha cür'etkâr kanlı teşebbuslara del girişmek istidadındadır. İrani, Türkiye'ye musallat etmek suretile Ankara hükümetini Soviyetlerin feal bir dostuna sıfatıyla hareket etmekte mev'etmek. İste İngiliz imperiyasınının Şark tahrikatları tarafından tatbik edilen tabyalı Siyasat ihtilâtlardan icinap için, bu sahada vaz'iyet lehlerine inkişaf ettigi takdirde saaditirmek üzere, Irak ve şimali Sürye kabilelerinin, bu planda, sonraya saklanması, son derecede ihtiyatla hareket edildiğini gösteri. Netekim Agri dagında vaz'iyet çetin halinin bir şekle girdikten sonradır ki, Türkiyeyi içinden çıkartmaz bir hale getirme ümidile Hakâri ve Urfa tecavuzleri yapılmıştır. Bu serasi altında, devrin tenkili gün meselesi nakaratını tekrar edüp duranları vakayın seve tekriz etmektedir.

Bu mahric müdahaleleri ve intrikalari elbette görmek ve teşhir etmek lâzımdır. Fakat bunlar, kendilerini muessir kılan ve asil mes'eleyi teşkil eden dahil objektif serati gölgede bırakmamalıdır. Bunlar üzerinde esaslı bir tarzda işlenmedikçe hiçbir neticeye varılmayacağını anlamak icap eden, İsyân hareketlerini doğuran bu afak şartlar mevcut burjuva diktatörlüğünun ehaliyi sefalet, açlığa, ihlilâle sürüklemesi bundan dolayı geniş kitlelerin derin bir hoşnutsuzluk içinde çalkalanması, gün günden daha bedter bir müzayaka içinde yaşayan emekçi halkın bu kabus hayatından kurtulmanın yegâne ca'isini bir siyasat değişikliğe görmesi, nev'inden şiddetli bir icinap gerginlik anaşırından tereküp ederler.

Memleketin mukadderatı üzerinde amel olmaktan men'edilmiş siyasal teşeküllerin ve fertlerin hareketi gecmeleri için bundan daha kuvvetli bir münebbih işsavur olamaz. Nebati bir hayat geçirmeğe mahkûm bu gibi muhitlerde, ataletle kalmış kabilyeleri çok cazip bir fealiyete davet eden bu seratin, seri bir canlanmaya bais olmasında sasılacak hiçbir şey yoktur. Bu nekadar tabii ise, aynı memleketin zafa düşmesini cana minnet bilen, topraklarında gözü olan binli bu gibi şurî anasirina her türlü yardımda bulunmaları ve hatta icabında onları bizzat kışkırtmaları okadar tabiidir. Bu tarzda perde arkasından fesat karıştırmalar, beynelmile sermayedarlık münasebetlerinin adeta zarus bir icabi hükmündedir.

Bu def'aki kürt isyanı sonucunu olmyacaktır demistik. Kemalistler halk aleyhtari diktatörlüklerle isyan haleti suhiyyesini, isyanın icimal ve iktisadi şartlerini yaratmakta devam ettikleri müddetce, İngilizlerin ve İngilizlere ve Fransadan kuvvet alan 150 hiklerin müdahaleleri ve igfal fealiyetleri de sonucunu olmyacaktır. Ne İngilizlerin ne de türk mürtecilerinin hakiki maksatları, "müstakil bir kürdistan" vüude getirmek değildir. Asıl gaye birinciler için, Türkiye'nin de İstirakile Soviyetler Rusyasını imperyalisme muti duşman Devletlerden mürekkep bir çember içine almak; ikinciler için ise, Türkiye'nin mukadderatını ele geçirerek, imperyalite efendilerinin siyasatını takip suretile, milleti serbestce ve doyasıya haraca koymaktır.

Soviyetler aleyhine mahasebe hazırlıkları son aylar zarfında olduğu kadar harekate ve sistemli bir tarzda hiç bir zaman yapılmamıştır. Dört bir tarafta bu mecradaki fealiyetlerin herilediği gözle carıyorsa, Romanya, kuralı Karolün tekrar tahana binmesi, Balkanlarda ve Tunai memleketlerinde hükümdarçılık ve ittifak tahrikatının şiddetlenmesi, Finlandiyada faşist teşkinkîlarını müteakip mep'usan meclisinin dağıtılması ve kommunistler üzerine kudârmis köpepler gibi saldırılması; Lehistanın gitliçe daha humah bir tarzda silahlanması; Alamanyada teşkilatı esasıye aleyhine hareketler ve burjuva fırkalarında dagılma ve yeniden toplanma tezahürleri, ce ilah... hep bu tecavuz hazırlığı ile alakadan hadiselerdir. Kürt isyanı da bu harpçayane hadise sinicirinin bir halkasını teşkil eder. Bu suretle, Büyük Britanya imperyalismi, bir oyuncağı mesabinde olan İranın

mes'uliyeti altında, Türkiye üzerinde, onu da bu harekete sürüklemeye mataf siddetli bir tarzık icra etmiş oluyor.

Bu tarzıki yapmak için seçilen zaman en muvafık olanıdır. Esasen geçen ikinci-teşrindenberi iktisadî ve mâlî sahalarda kıtlık süren derin buhran dolayısıyla Kemalist Türkiyenin imperyalist Devletlerle münasebatı hat ve kat'î bir safhaya girmiş bulunuyordu. Ankara diktatörları bu millî istiklâl zevahiri muhafaza etmek suretile, bu badireyi atlama için her harekete bas vuruyorlark imperyalist alacaklılar ise biçâğı onların boğazlarını dayatma ve bir tesviye istiyorlardı. Bu boğazlaşma ile karışık pazarlık cereyan ettiği sırada sumat miyetle köylülük ve şehirlerin yoksul halkı, buhran neticesi mekâllan kalmamış olan bir galeyan içinde calkalanıyordu. İsyana takaddum eden halkın zarfında vaziyetin gerginliği son haddine gelmişti. Son kozu oynamak için bundan müsait bir an bulunamazdı.

İşte imperyalist sermaye tahrikatçuları, münasip bir fırsata intizarla el altında bulundurdukları müsellah sürüleri Türkiyeye saldırmak için bu anı seçtiler; ve halk fırkası hükümetinin iki ayaklarını bir pabuca koymaya muvaffak oldular.

Bu gale Devlet hazinesine milyonlara mal olacak. Bir çok müstahsilatlar geriye kalacak. Tedip ve imha seferberliği, daha bir çok asi kört köylüsüne ve asker türk köylüsüne, temiz ve kıymetli, kanlarını döktürecek, ocaklar söndürecek. Neticede artık ortahıkta mes'ele kalmaması umidi olsa, haydi bu ağır fedakarlıklara razı olaım. Fakat ne gezer! . . . Eski tas eski hamam! Yine beyler ve ağalar hakim. Yine emekçi halk ve bendegân sürüleri zebun! Yine bütün merhametler ve nimetler zalimlere, bütün siddetler ve kıyfetler çaresizlere ve kimsizlere! . . . Böyle bir tesviye Türkiye amele külf ve onun inkilapçı siyasi teşkilatı olan kommunist fırkası tabiatla razı olamaz.

Türkiye kommunist fırkasının bu mes'elenin halli hakkındaki görüşleri nedir? TKP, daha ilk tesekkül anlarındanberi millî ekalliyetler mes'elesini ve bunun üzerine eşilanmış olan irtica mes'elesini iltibassız bir tarzda vaz etmiştir. Muhtelif makalelerde ve tezlerde türk kommunistlerinin etrafiyla izah ettiği oldukları bu nokta nazar, fırka programının 11: inci maddesinde atıf ettiği cümlelerle hulasa edilmiştir:

"T. K. P. millî ekalliyetlerin, Türkiyeden ayrılma hakkı da dahil olmak üzere, mukadderatlarını bizzat tayin etmek haklarını bila-kaydı sarf tanir . . . bu ekalliyetlerin emekçi kütlelerine, bey ve ağalarının ve burjuvazilerinin kısmen halk fırkasına yanaşmak ve hismen de imperyalizme satılmak şekillerini alan — hiyanetlerini izah ile, onları türk emekçilerle birlikte, istisnacı sınıflara ve imperyalizme karşı mücadeleye sepkeder.

"T. K. P. köylülerin ve köçebe aşiret efradının yarı-derebeyi efendilerine ve reislerine esir olmaktan kurtulmaları için, bu bey ve ağalara erazi emlak ve hayvanatın köylülere ve aşiret efradına parasız dağıtılmasını talep eder."

Görüldüğü üzere, program mukadderatını bizzat tayin prinsipini müccerret bir tarzda kaydetmekle kalmıyor, kürtler ve Lazlar gibi en tabii ve püdaî haklarını istimal iradesinden mahrum yasayan köylülere ve aşiret efradına reylerini serbestce izhar etmelerini mümkün kılacak iktisadî şerait de temin etmek istiyor. Bu zavalh cahil halkı herşeyden evvel mütegalibeye esir olaktan kurtarmalıdır. Bu da tekmil varlıkların mulkiyeti kendisine meccanen devronunmakla ancak takakkuk ettirilebilir. Böylece bilfiil iradesine sahip kılındığı gün, hiç şüphesiz bu masum halkın imperyalizme ve mürteci siyaset fesatçularına alet olması tehlikesi de temelli orıadan kalkacaktır. Özaman Kürt paryaları Türk emekçilerle el ele, omuz omuza, inkilabî hareketlere atılacaklar; ve gün günden imperyalist sermaye ile uzlaşan kemalist türk

buryuvazisin hakimiyetini devirmek ve onun yerine amele ve köylünün inkilapçı diktatörlüğünü ikame etmek ugrunda çarpışacaklardır. Ancak bu gayeye irişildiği gün Türkiyenin siyasi ve iktisadi istiklali ve kardeş milletlerin kurtuluşu fill ve kafl bir tarzda tehakkuk etmiş olacaktır.

İsyanın bu sırada infilak etmesinin karaci amillerinden olan Soviyet aleyhinde harp tertibatına gelinece. Türkiyenin mustakil kalabilmesinin millî mevcudiyetini muhafaza etmesinin ve mustakbel inkişafının ilk ve son şartı beynelmillet proletaryasının ve mahkûm milletlerin mahkem kalması, sosyalizm kurtuluş memleketi ile gayet sıkı aradan su sızmas samimî bir dostluk ve ittifak halinde yaşamak ve daima imperyalizme karşı cihan proletaryası cephesinde çarpışmaktır. Bu zaruret aynen şu cümle ile programımızda kaydedilmiştir:

„T. K. P. imperyalist Devletlere yakınlaşmağa matuf her türlü bariet siyasete amansız bir tarzda karşı koyar ve sosyalist soviyet cumhuriyetleri ittifadı ile sıkı bir siyasi ve iktisadi ittifak idamesi lehinde mücadele eder. Zira yalnız Soviyetler ittifadı ile Türkiye işçileri arasında en samimî bir teşriki mesaf, türkiyenin istiklalin ve iktisaden serbestçe inkişaf etmesini temin edebilir.“

Türkiye amele sınıfı ve kommunist fırkası, kürt emekçileri ve köylüleri ve sair millî ekalkiyetlerin ezilen kütelleri ile birlikte bu siyasi hat haricine çıkılmasına bütün kuvvetleriyle mani olacaklardır.

31 temmuz 1930. İki hafta önce İstanbul'da yapılan İsmail Paşa Konferansı'nda Türkiye işçileri ve köylüleri arasında bir ittifakın kurulması için yapılan çalışmaların sonucunda alınan kararlar bu bildiride açıklanmıştır.

Hindistanın kurtuluş hareketleri

Umumi harbin, beşeriyet tarihine yeni bir istikamet veren en velut neticesi Rusyada proletarya diktatörlüğünü yaratan bolşevik inkilabının zaferi ise, buna yakın ehemmiyette bir diger neticesi de sermayedarlık aleminde Büyük Britanyanın haiz olduğu rakipsiz „hegemon“ vaz'iyetini nihayete erdirmesi ve onu mevkilini tedricen genç Amerika imperyalizmine bırakmağa mecbur etmesi olmuştur. Bu hadirede İngilterenin cihansumul nüfuzu gereği gibi sarsılmıştır. Onun asil kendi hudutları dahilinde, satvet ve azametinin en kuvvetli istinatgâhı, sayısız bir insan ve servet hazinesi olan Hindistan'dır. İşte Çinden sonra dünyanın bu en kalabalık ve en büyük memleketinin öz sahipleri Hintliler, magrur İngilizin çizmesi altın dan doğrulmak için, harekete gelmiş bulunyorlar; ve bu muazzam imperyalist Devletin temellerini yerinden oynatıyorlar.

Her şeyi baş döndürücü cesametler arzeden kocaman Hindistan'da, son aylar zarfında istiklâl mefkûresi etrafında cereyan eden ictimat kaynaşmalar ve kahramanca savaşlar, Londra imperyalistlerinin kulaklarında, imperatorluğun yıkılma uğulularını cinlatmağa başlamıştır.

Kommünist Beynîlmîtelinin son altıncı cihan kongresi, Hindistanın, İngiliz imperyalizmine karşı büyük bir istiklâl isyanı arifesinde bulunduğunu, müstemlike hareketlerine dair olan tezlerinde tespit etmişti. Çok geçmeden vaz'iyetin son derecede gerginleşti.

32

AP 1920-21 B. K. K. K.

gine delalet eden birçok alametler bu hükmün nakadar doğru olduğunu gösterdi. Amele sınıfının gündelik iktisadi menfaatlerini müdafaa için, son iki sene zarfında giriştiği ve azım ve sebat ile takip ettiği mücadeleler: Bombayda, Calcutada, Çemsitpurda ilan ettiği büyük kütleli grevler bu alaman başlıcalarıdır. Bunlarda artık amele hareketinin siyasileştigine şahit oluyoruz. İkinci Bombay grevinde son isyan hareketlerine takdim eden demiryolu işçileri grevinde, amele inkilapçı teşkilatlarını ve siyasî hareketlerini müdafaa ideyordu.

Bu suretle amele sınıfı imperalysm tahakkümünü devrinde matuf mücadelelerde ön sofa geçmiş ve kendisine tarihan mukadder olan rolü üzerine almış oluyordu. Artık 1919 dan 1922 ye kadar devam eden devrede olduğu gibi, bütün istiklal hareketi, millici burjuvazi arasındaki kaynaşmalara ve onu temsil eden bazı siyasî şahsiyetlerin şehirlerin yoksul halkı meyanında yaptığı müphem ve usaresiz tahrikâta inhisar etmiyor. Amele sınıfı bizzat kendi hisabına mücadelelere altılıyor uyuşuk rehberlerin başı üstünden, diplomatikla, merasinle vakit kaybetmeden, erkekçe hücumlara atılan, maksada isal eden en kısa yolları seçen ve şiddeti nispetinde müessir olan amele kütlelerinin carışmaları yanında, millici burjuvazinin mücadele usulleri ve tabyaları, tamamiyle kıymet ve ehemmiyetlerini kaybetmiş, bulunuyorlar. Amelenin işe karışması ile beraber küçük burjuva kütleleri — ve bilhassa mektepli genelik — de cezrileşiyor, sollaşıyor ve sermayedar burjuvazinin mağsus, milliciligiden yüz çeviriyor. Yanı kısacası imperyalism aleyhtarı milli kurtuluş hareketinin elebaşılığı, yolgostericiliği amele sınıfına ve onun inkilapçı siyasî rehberlerine geçiyor.

Geçen sene sonunda bu cezrileşme o dereceye balmıştı ki, derin bir inkilap heyecanıyla titreyen kütlelerin taziyki altında Lahorda in'ikat eden milli Hindu kongresi tam bir istiklal için mücadeleye karar vermeğe mecbur olmuştu. Bu kongrede sözü geçenlerin samimi emelleri, ingilizlere karşı ciddi ve esaslı bir mücadelede bulumaktan, bugün olduğu kadar o zaman da uzaktı. Onların bütün tasavvürleri şu cümlelerle hulasa edilebilir: Kütleli hareketlerin tehdidi altında İngiltereyi temsil eden imakamları sıkıştırarak; kendi sınıfları, yani yerli büyük sermayedarları sınıfı lehine bazı iktisadi ve siyasî musaadat kopartmak; ve böylece yine Büyük Britanya imperatorluğu cerevesi içinde nispi bir istiklal elde ederek hint paryalarını doymaz ihtiraslarıyla diledikleri gibi istismar edebilmek.

Fakat hadiset, milli kongre rehberlerinin arzu ve iradeleri haricinde, kendi mantıkına tabiolarak inkisaf etti. Bütün itidal tavsiyelerine ragmen muazzam grevlerini kaydettigimiz amele sınıfı,

finin ve kısmen küçük burjuvazinin kâfî millî kurtuluş hareketlerine atılmak hususundaki azmü celadeti, istedikleri mecraya sokabilmelerine imkân mütesavver olmayan geniş bir köylü kıyamının başgöstermek üzere bulunması ve Mac Donald kabinesinin bütün müsaadatını ancak bir tehditkâr vaziyetin yatıştırılmasına mukabil yapacağını güttükçe daha iyi anlaşılması, Gandileri, Neru-leri, Patelleri, Bosseleri, siyâh kılavuz rollerinden vazgeçmek, inkılap dalgaları içinde bogulmak istemiyorlarsa, yeni-yeni faaliyetlere atılmak suretile devâsa kurtuluş hareketlerinin idareci mevkiini muhafazaya uğrasmak zarureti karşısına koyordu. Bu ikinci şıkkı ihyar eden milliciler iki türlü teşebbüse giriştiler. Bütün gayretleri, tam bir istiklâl taraftarı olduklarına, buna artık inanmayan halkı kandırmak gayeri etrafında toplanıyordu.

Bir taraftan millî kongre reisinin oğlu Javaharlal Neru ve sendika teşkilâtçısı Bosse gibi ateşli genç unsurları ileri sürerek millî hareket içinde bir sol çenah vücade getirmek caresine baş vurdular. Ve bunda müvaffak ta oldular. Böylece, cezirlenen, kızışmakta olan inkılapçı kütlelerden bir kısmını hakiki inkılap rehberlerini takip etmekten men' edebildiler. Bunların, parlak inkılapçı sözlerden mürekkep bir kelimine güvencesi ile halka hitap etmekten maksatları, millî kurtuluş hareketlerini esas gayelerine — İngilizleri Hindistandan kovmak mücadelesine — en kestirme yoldan sevk etmek değil, bir aksî amele kütlelerine cansiparane mücadelelere atılmak cesaret ve kudretini veren inkılapçılık ruhunun sirayeti sayesinde, kendiliğinden kabına sığmaz bir hale gelmiş olan halkın başına geçmek, ve onu hayalata kaptıracak, münasip bir zamanda, imperyalizm ile müzakerat kisvesi altında, kendi düşmanlarına satmaktadır. Netekim kaydettiğimiz grevlerde daima bu rolü oynamışlardır.

Diğer taraftan da bizzat millî kongrenin resmî şahsiyetleri, başta Gandi olmak üzere, barışmız birer istiklâl mücahidi kıyafetine bürünerek ve imperyalizme meydan okayormuş gibi bir tavur takınarak, hücumla geçmek için bir işaret bekliyen halkı, bir takım çocukça şiarlarla oyalamaya, mücadeleyi parçalamaya ve küçülmeye teşebbüs ettiler. Mayıs iptidalarında, Kanuna silâhsiz itaatsizlik, İngiliz mallarını boykot, tuz inhisarına tanınmamak, v. s. gibi parafakarla nâsih kıymetli bir zaman kaybedildiğini ve gülünç bir vaziyete düğüldüğünü okuyucularımız hatırlarlar. Fakat bütün bu ustalıklar, manevralar para etmedi. Inkılapçı küteler kendi lerine çizilen dar hududun haricine çıkmakta geşikmediler.

Kanuna karşı muhâlifeti ümitsiz bir tarzda itecessüm ettirmek maksadile, tuz istihsal etmek üzere, deniz sahillerine doğru yapılan yürüyüşler her yerde isyan mahiyetinde şiddetli hareketlere

müncer oldu. Hovrah (Kakuta), Bombay, Delhi, Madras sokaklarında kanlı çarpışmalar cereyan etti. Hatta Peşavar ve Şolapurda ateşe karşı sopalarla yürüyen halk, polis ve asker kuvvetlerini yendi ve muvakkaten vaz'iyete hakim olabildi. Tabiatile, bu şanlı istiklal kahramanları amele fırkası hükümetinin telatları tarafından kan içinde boğuldular. Aynı zamanda yoksul halkı mensup binlerce mücahit zindanlara tıkdı. Bu vakayı ne arayan evvel basın memleketlerde büyük bir heyecan uyandırdı. Evropanın pek başlı merkezlerinde emekçi sınıfların Hint inkılapçılarına tesadüfünü ilan, ve Mac Donald hükümetinin aksi inkılapçılığını ve gaddarlığını teşhir eden nümayişler yapılmasını mucip olmuştur.

Bu kargaşalıklardan mes'ul addedilenler miyanında millîci reislerin ekserisi de tevkif olunmuştu. Bunlar MacDonald fırkasının en ziyade güvendiği, kendileriyle anlaşmak ve mes'eleyi halletmek istediği adamlardır. Tevkiflerinden maksat halk nazarında onlara millî dava için işkence çeken insanlar şerefini vermek ve böylece eski nüfuzlarını tekrar kazanmalarına yardım etmektir. Resmî makamlerin musaadese ile, aynı hapishanede toplanan bu burjuva miliciliği kodomanları bugün, Londra hükümetinin müta-vassıtlarıyla, müstereken ictimalar akdetmekte; ihtilâfları sulhan halletmeğe uğraşmaktadırlar. Bir alaman gazetasının dediği gibi, yoksul himayesiz mücahitler pis ahırları andıran kovuşlarda bir hayvan süsüsü muamelesi görürken, millîci rehberlerin hapsedilmiş oldukları hücreler parlamento dehlizleri veya Devlet meclisinin istigal odaları haline gelmiştir. Hint milicileri ile İngiliz imperyalizminin temsil adenler arasında mevcut gaye ve emel itirakini ifsa için, bu hapishanenin arzettiği manzaradan daha manidar ve daha mukni bir delil olamaz.

Fakat burjuvazinin kendi dar sınıfı menfaatlerinden mülhem bütün bu gayretleri ve hiyanetleri neticesiz kalacaktır. İngiliz zabıta ve asker kuvvetlerinin kahur tefevuku, onun yardımına bu def'a da millî kurtuluş isyanını bastırabilirdi. Bu tekrar alevlenmek üzere için yannakta devam eden bir ateşin söndürülmesine benzer. Nasıl ki Çinde millîci Kuomintang fırkasının imperyalizm tarafına geçmesi istiklal ve inkılâp hareketini durduramamış ise Hindistanda da millî kurtuluş hareketi, bütün engelleri çigneyerek saf gayelerine doğru ilerleyecek; amele sınıfının ve onun piştar siyasi teşkilatı, kommunist fırkasının rehberliği altında, bu amele ve köylü diktatorluğu teessüsüne kadar mücadele olanca viddetle devam edecektir. Son günlerde tekrar muhtelif yerlerden gelmeğe başlayan kıyam ve müsellah çarpışma havadisleri bu hususta en ufak şüpheye bile mahal bırakma maktadır.

Muhalefet oyununun iç yüzü

İmperyalist teslim olmağa hazırlanan halk fırkasının birliğini serbest cumhuriyet fırkası namını takındı

Halk fırkası terkari umumiyyeye yeni bir oyun oynamıya kalktı. Bu orta oyununun rejsörü Gazî, baş aktörü Fethî bey ve ilk perdesi de "Serbest cumhuriyet" fırkasıdır. Fakat bu neden icap etti. Halk fırkası diktatörlüğünün halkı ığraflı bu yeni çareye başvurmasına sebep her Vaziyet dikkatle gözden geçirilsek, önümüzdeki hadisenin bir şahıs irade mahsulü olmaktan ziyade, bir takım iktisadi ve ictimai zaruretlerden münbeis olduğuna görmekte gecikmeyiz.

Burjuva Mathbatının okuyucularına inandırımağa cabaladığı yüksek niyetlerden ve emellerden hiç biri mevzu bahis değildir. Memleketin siyasi inkişafında bir tekâmül merhalesi, tek fırka parlamento (1) idaresinden çift fırka rejime geçme zamanı geldiğinin takdiri, halkın serbest tenkit hakkına riayet v. s. " bunlar hep iztirarî bir filî süslemeğe ve kulaklarda hoş bir tesir bırakmağa mahsus kuru laflardır.

Ortadaki çıplak hakikat şudur:

Halk fırkası önüne duramayacağını nihayet anladığı iki büyük tazyik karşısında vaziyet almak mecburiyetinde bulunuyordu: 1. uzun müddettenberi bütün müsaade karlıklarına rağmen bir türlü kendisine yaranamadığı imperyalist sermayenin tazyiki, 2. sefalet ve iztirabın son dereceyi bulmasına mebnî ayaklanmak üzere bulunan ve kısmen ayaklanan hoşnutsuz halk kütlelerinin tazyiki. O, bunların her ikisiyle de boy ölçmekten korktu. Gereklî hariç gerek dahill siyasetine yeni bir istikamet vermek suretili güçlüklerden ve tehlikelerden yakayı sıvırmak kaygısına düştü. Tathiki düşünülen plân, **sezdirmeden imperyalisme teslim olmağa ve hoşnutsuz kütleleri bir az oyalayarak vakit kazanmak, hakiki kuyumlarını arlamak ve kendileri hesaplaşmadan evvel esaslı bir tarzda hazırlanmak** cümleleriyle hulasa edilebilir.

Aynı bu yarak altında serbest rehberler marifetile bunu yapmak kendilerini inkâr etmek ve azilli olmak demekti. O halde ne yapmalıydı? **Kemal güline olmaktan sıkılmayan kendine hass vefakla buna bir çare buldu: Halk fırkasının rahminden bir muhalefet fırkası doğustmak! Gizli tutulan üç aykır bir hamilden sonra günün birinde tantana ile dünyaya ayak basan bu nozat, aklimes hem imperyalisme teslim olma işini becerecek hem de Devlî siyasetinde feal bir rol oynamak kuruntusula ve tath vaitlerle avutacağı — halk küllerinin galevanını teskin edecek tir.**

Bu tarzda umumî efkârı igfal etmek ve halk fırkasının siyasî hedeflerini ona hazmettirmek vazifesini, sabık sefir ve esbak bas-vekil Fethi bey üzerine aldı. O, bu suretle kemalîsmi, yani Gizinin en haysiyetsiz ve en iktisadî kuklalarından biri olduğunu ispat etmiş oldu.

Her iki fırka — halk fırkası ve serbest cümhuriyet fırkası — rehberlerinin gizli niyetleri ve emelleri bu merkezdedir. Yalnız bu nevi makiyavelik kararlar ve teşebbüsler icmalî hareketleri dudurmak veya yollarından çevirmek maksadından dolayı unutulmamalıdır. Bizce mühim olan kemalîsmi diktatörlüğü, bu iki fırkanın bir az gevşetmeğe mecbur kalmış olmasıdır. O muvafak müte-madiyen vaziyete hakim olmağa çalışacaktır. Fakat tekâmül teor-birlere rağmen, iktisadî ve icmalî münasebetlere tabî olan hadîsatin, kendi dahilî mantıklarına göre inkişaf edeceklerinde şüphe yoktur.

Yeni fırka, ya kendisine tahacüm eden icmalî tabakaların (küçük-burjuva münevverliği, bazı esnaf ve zanaatkar gurupları) tazyiki altında halkçı islahatçılık yolunda ciddi mücadelelere giriş-meğe mecbur olacak ve sahihten bir burjuva muhalefet fırkasına tahavvül edecek. Yahut ta halk fırkasının talimatlarına sadık kalarak, hükûmete aleyhtar kütleleri ileri atılmaktan, dak'î müca-delelere girişmekten men'etmeğe uğrasacaktır. Bu takdirde, az zamanda foyası meydana çıkacağı, kemalîsmi'nin yediği teşkilâtı olduğu anlaşılacağı cihetle, hoşnutsuz halk kütlelerinin kin ve gaza-bına uğramakta geçikmiyeecektir.

Ortaya bir de program sürülmüş, "sağlıktan, solluktan" bahsedilmiştir. Mes'eleyi bir de bu cepheden görmek lâzım.

Takip edilen — işaret ettiğimiz — maksatlara göre, serbest cümhuriyet fırkasının mahiyeti meydandadır. O tamamen iktisadî-inkilapçı, mürteci bir fırkadır. Vaziyeti daha doğru aktetiren bir ifade ile demeliyiz ki: serbest cümhuriyet fırkası yastesi altında halk fırkasının takip etmeğe hazırlandığı siyaset şimdiye kadar takip ettiği siyasete kıyasen daha aksi-inkilapçı ve daha mürteci-nerdir. Çünkü o, yüzünü, inkilap ve kurtuluş dünyasından, zulüm ve tahakküm dünyasına; sermayedar müstemiheçilerin "cem'iyet-i khamina" çeviriyor. Çünkü o, soyunlar ve ezilenlere yaklaşmak ve soyulan ve ezilen kütlelerden uzaklaşmak istiyor. Çünkü o, ecnebi sermayesi önünde, memleketin kapılarını ardına kadar açmağa can atıyor. Çünkü o, ecnebi sermayedarlarla ortak ve onlara tabî yerli sermayedar burjuvazinin küçük müstahsil emekçi kütleleri kolaylıkla mahvü perişan ecir vaziyetine irca etmelerine çok müsait bir iktisadî liberalizm siyaseti terviye ediyor. Ve nihayet çünkü onun da halkı avlamak için ileri sürdüğü halkçılık serbestileri ve masuniyetleri, amele sunulmuş ve yoksul köylü kütlelerine şumulî olmayan, münhasiren, istismarçı sınıflara mahsus bir

halkçılıktır. Bütün bunlar bize „tarakkiperver cümhuriyet fırkası“nın hortladığı hissini veriyor.

Bu fırkanın programını benimsemek suretile, kemalist burjuvazinin — ecebî sermayesine sıkı bir tarzda bağlı — büyük ticaret ve büyük ziraat sermayedarları hızbı, sınıfl menfaatlerine en uygun adettığı „impéryalistine teslim olma“ siyasetini açıklan açığa tatbik etmeğe kalkışıyor. Mevzuî bahis programı gelecek sayımızda etraflı bir tarzda tahill ve ceviz. Bugün kısaca bu kaba manevrayı teşhir etmekle iktifa ediyoruz.

Sözümüzü kesmezden evvel amele rehberlerine ve kommunist mücahidlere şu hakikatleri bir defa daha tekrar edeceğiz: Cümhuriyet halk fırkası ve serbest cümhuriyet fırkası diye ayrı ayrı iki mevcudiyet yoktur. Onunumuzda halk fırkası rehber kadrosunun siyaset değiştirme ameliyesi cereyan ediyor. Bu fırka, millî istiklâlî impéryalistine satmağa ve ona teslim olmağa karar veren, Gazinin teşebbüsüyle bu işi görecek bir teşkilât kuruyor. Bu ve o her ikisi aynı şey olduğuna ve her ikisi de sermayedar burjuvaziyi temsil ettikleri için, aynı derecede bizim düşmanlarımızdır. Fakat halk fırkasının ne malî olduğu kütülecere artık tamamen anlaşılmiştir; halbuki serbest cümhuriyet fırkası halkçılık serbestileri ve vergilerin azaltılması gibi demagogilerle hoşnutsuz halktan birçok kimseleri igtal etmek imkânına malik bulunduğundan, inkılap hareketlerine ötekiden daha ziyade muzir olabilir. Bunun için kommunistler en şiddetli hücumlarını, teşekkül devresinde bulunları bu sahtekâr fırkaya tevcih etmeğe mecburdurlar. M. K.

Marxizm ve Leninizm meseleleri

Lenini dinleyelim

FIRKA GAZETASININ EHEMMİYETİ VE TEŞKİLATÇI ROLÜ

Fikrimizce; faaliyetimizin başlangıç noktası, matbuî olan teşkilâtın yaratılması yolunda ille amelt' adını ve nihayet o elimizde olunca; saşırmaksızın teşkilatı inkişaf ettirebileceğimize, derinleştirilebileceğimize ve genişletilebileceğimize ip ucu, — siyasi merkez bir gazete yaratmaktır. Biz her şeyden evvel bir gazeteğe muhtaçız; onsuz esaslı neticelerini müdrük ve her cihete şamil bir propoganda ve tahrikât imkânızda.

Şahsî ve sirriyeh mahallî beyannameceler, risalecokler, v. s. vasıtasıyla yapılan dağınık tahrikât; ancak mevkut bir matbuat vasıtası ile mümkün olan umumleştirilmis ve muntazam bir tahrikât ile tamamlamak ihtiyacı bugünkü kadar şiddetle hiçbir zaman kendini

göstermemiştir. Mühalegasız denilebilir ki, bir gazetenin az veya çok fasılah ve müntazam intisarı (ve dağılması bizim mücadele feahyetimizin bu en iptidal ve en mühim şubesini ne derecede sağlam kurdugumuz ölçmek için kâfi bir miyâs hizmeti görebilir Biz matbu kelâm yardımıyla halk üzerinde ve hükümet üzerinde teşir icra etmek kabiliyetini göstermedigimiz takdirde ve göstermedigimiz müddetçe, diger daha karışık daha güc. ve bunun için daha kat'i icrayı teşir vasıtalarının teyidi fihrî bir hayalden ibaret olacaktır. Bizim hareketimiz, gerek ikrar ve te'vükat ve teşkilât noktai nazarından, herşeyden evvel, **ARXIV K. R. I. N.** hitlerin hemen tekml vakitlerini, mahdud olan, mamur işlere sarfetmelerinden müztariptir

Ve işte bu hatanın bertaraf edilmesi yolunda, müteaddit maddeli hareketlerin umumî bir müttehit harekete tahvili yolunda ilk adım umum memlekete şamil bir gazetesinin teşisi olmalıdır. Nihayet mutlak bir siyasi gazeteye muhtacız. Bir siyasi organ (naşiri efkâr) olmaksızın, bugünkü Evropada, bir siyasi hareket mamur layik bir hareket tasavvur edilemez. O olmaksızın bizim siyasi hoşnutsuzluk ve protesto unsurlarını temerküz ettirmek ve onlarla proletariyanın inkilapçı hareketini feyzlendirmek vazifemiz kat'iyen gayrikabili ifadır. Biz ilk adımı attık, amelede vafikalardeki uygunsuzlukların iktisadi teşhiri için bir heyecan uyardırdık. Bundan sonraki adımı da atmamak ve bir dereteye kadar düşünen halk tabakalarında siyasi teşhirler için heyecan uyardırmak mecburiyetindeyiz. İttihâm seslerinin bugün bu kadar zayıf nadir ve çekingen olmasından cesaretsizliğe düşmemelidir. Bu kat'iyen, kütlelerin polisî keyfi muamelelerine tahammül etmiş olmasından ileri gelmiyor. Bunun sebebi ifsaatta ve ittihâmlarda bulunmıya kadar ve hazır olan kimselerin üzerinden hitap edecekleri bir kürsüye malik olmamalarında, hatırları heyecanla dünüyecek ve onları teşci edecek bir samlin mevcut olmamasında, onları hiçbir yerde halkta, herşeye kadar rus hükümeti aleyhine bir ittihâm ile kendisine müracaat etmek zahmete değecek bir kuvvet görmemelerindedir. Fakat şimdi bütün bunlar quthış bir suretle değişiyor. Böyle bir kuvvet mevcuttur, bu inkilapçı proletaryadır, o şimdiden siyasi mücadeleye daveti yalnız işitmeye ve ona müzaheret etmeğe değil, fakat aynı zamanda bizzat cesaretle mücadeleye atılmıya da müheyya olduğunu göstermiştir. Biz şimdi, vazifesi istibdat hükümetini umum halk huzurunda teşhir etmek olan bir kürsü yaratacak vuziyetteyiz ve onu yaratmakla mükellefiz. böyle bir kürsü bir fırka gazetası olmak mecburiyetindedir.

Proletarya vasıtası ile gazeta şehirlerin küçük burjuvaları, evlerinde çamşan işçiler ve köylüler arasında da hürur edecek ve böylelikle hakiki bir siyasi halk gazetesi olacaktır.

Mamafî yazetanın rolü sadece fikirlerin yayılmasına, sadece siyasi terbiyeye ve siyasi birlik yoldaşları kazanmaya münhasır değildir. Gazeta yalnız bir kolektif propagandacı, bir kolektif tahrikâtçı değil, o aynı zamanda bir kolektif teşkilâtçıdır (mütercim tarafından altı çizilmiştir). Bu itibarla o, inşa edilmede olan bir binanın etrafına kurulmuş iskeletlere benzetilebilir; o, binanın alacağı şekli gösterir, müntazım bina amelleri arasındaki rabıtaı kolaylaştırır, ancak teşkilatlı iş sayesinde elde edilen işin aralarında taksımı ve umumî neticelerin kavranması hususlarında onlara yardım eder.

Gazetanın yardımıyla ve onunla alakadar olmak üzere, tamamen kendiliğinden bir daimî teşekkül vücut bulur; bu teşekkül yalnız mahallî değil, fakat müntazım-umumî iş ile de meşgul olur, azalınara siyasi hadisatı dikkatla takip etmesini, onların muhtelif ehali tabakalarına nazaren ehemmiyyetini ve tesirini doğru olarak takdir etmeyi inkılapçı fırkanın bu hadisat üzerinde müessir olabilmesi için gayeye uygun usuller üzerinde işlemiyi öğretir. Zaten sadece teknik vazife

gazeteye elverişli yazı tedariki ve onun iyice dağıtılması vazifesi birbirleri arasında canlı rabıtaı idame eden, işin umumî vaziyetini vakıf olan, umumî memleket işinin kısmî vazifelerini intizam dahilinde ifa etmeye alışmış, şu veya bu faaliyeti teşkilatlandırmakta kuvvet ve kabiliyetlerini göstermiş bulunan itimadî haiz kimselerden mürekkep mütehit fırkanın bir mahallî mütemetler şebekesini yaratmaya saik olur. Bu mütemetler şebekesi muhtaç olduğumuz teşkilatın iskeletini teşkil edeceklerdir. Muhtaç olduğumuz bu teşkilat bütün memleketi ihata edecek derecede büyük; siki ve teferüatı daşınabil bir tarzda işlerin sevkü idaresini temin edecek derecede uzaklara inşiap etmiş ve her tarafa dağıtılmı; her türlü halatta, her bir düşünür noktasında ve tekmiil beklenmedik vaziyetlerde, kendi işine gıuşurmadan devam edecek derecede netayici müdirik, bir taraftan kuvvetce mütelevvik bir hasmın tekmiil kuvvetlerini bir noktaya topladığı takdirde onunla ancak bir muharebe girişmekten iktinap etmeyi, diğer taraftan bu hasmın ağırlığından istifade etmeği ve ona baskın intizar etmediği zamanda ve mahalde hücum etmeyi becerecek derecede elastik olacaktır.

Biz kuvvetlerimizi umumî bir gazeta teşisi için birleştirecek oluruz, böyle bir faaliyet yalnız en muktedir propagandacıları yetiştirmekle ve kalbur üstüne çıkarmakla kalmıyarak, fırkanın en mahir teşkilatçılarını, zamanı hulul edince kat'î mücadele şiarını ileri sürmek ve mücadeleyi sevkü idare etmek kudretini haiz en

yüksek kabiliyetlerle mücehhez siyasi rehberlerini de yettirdi ve öne sürer.

Bitirmeden evvel, muhtemel bir anlaşamamazlığın önüne geçmek üzere daha bir iki kelime. Biz mütemadiyen bir sistemli planlı hazırlıktan bahsettik, fakat bununla demek istemiyorduk ki istibdat idaresi yalnız ve muhassiren usul müzammına tevfikeyan yapılmış bir muhasara ile veya teşkilatlı bir kuvvetle müstahkemdir. Bilakis: tamamilen mümkin ve tarihen daha muhtemel bir istibdat, daimi olarak her taraftan onu tehdit eden unsurlarla müvazın veya önceden tahmin edilemiyen siyasi ihtilâtlardan birinin teşeyi altında yıkılsın. Fakat hiçbir siyasi fırka, maceracılığa düşmeksiz, bu nevi infilakların ve ihtilâtların vukuuna intizar esası üzerine bina edemez. Biz kendi yolumuzda yürümek, kendi sistemli işimizi başarmaksızın ifa etmek mecburiyetindeyiz; ve beklenmedik ani hadiselerle ne kadar az belbağlırsak, hiçbir „tarihi dönüm noktasının“ bizi hazırksız bulmaması ihtimali o nispette daha büyük olur.

Komintern ve Fırka vesikaları

Türkiye kommunist fırkasının dahili vaziyeti

Son bir iki sene zarfında TKP. büyük sarsıntılar geçirdi ve saflarında derin değişiklikler oldu. Bunlar fırkanın amele kütleleri icine köksalmasını, memlekette siyasi bir amil olmaya başlamasının zaruri arzaları idi. Kommunist teşkilatları bir taraftan burjuvazinin sistemli taaruzlerine, diğer taraftan amele sınıfı davasına, burjuva diktatorluğu menfaatına hıyanet eden yalancı kommunistlerin tezviratına gövüs germek mecburiyetinde kaldılar.

Fırka bu imtihan devresini muvaffakiyetle geçirdi. Onun yaşamak ve inkişaf etmek kabiliyetini haiz bir mevcudiyet olduğu artık herkes nazarında sabit olmuştur. O bugün ictimal bünyesi itibarıyla deha mütecanis, mücahitlerinin tecrubesi ve mücadele ettiği itibarıyla deha olgun ve kuruluşu itibarıyla daha çok kuvvetlidir. Ve muhakkaktır ki başında bulunan, cihan kommunist inkılabının erkânı harhiyesine, K. B. nin İcra komitasına bila-kayı ve şart sadık rehberlerin, Kominternin mukarrerat ve talimatlarını usul dairesinde hayata geçirmeleri sayesinde az zaman sonra T. K. P. kendisinden hurmetle baksolunan hakiki bir inkılâpçı kitle-fırkası haline gelecektir. Bu gayeye varmanın en esaslı şartı Türkiye amele ve köylülerinin iktisadi ve mahalli metalip hareketlerinin daima başına geçmek ve yorulmaksızın onları inkılâpçı bir ruhla sevk ve idare etmektir. Bu suretle kommunist fırkasını emekçi kütlelerde,

katil siyasi savaşlara atılmanın ve iktidarı zaptetme, tesebbüsünü başarmanın icap ettirdiği nefse itimat duygusunu ve kuvvetli iradeyi yaratacak ve onların basinde amele ve köylünün halkçı diktatörlüğüne tahakkuk ettirecektir.

Fırkanın zikrettiğimiz dahili galelerine ve önünde duran teskilat vazifelerine dair gelecek sayımızda ayrıca bir makale nesredeceğiz. Bugün bu bahsa dair bir kaç yesika nesretmekle iktifa ediyoruz. Bununla birlikte memlekimizde dair merkez komitamızın en son kabul ettiği K. S. nin icra komitesinin tasvihine mazhar olan tezlerin T. M. P. nin dahili hayatından ve takipettiği inkışaf sayısında bahis 12. maddesi: 2. muhalefet cihannın kat'î surette birlemeye kesüp almak suretile tedavisi üzerine icra komitesinin umum türk kommunistlerine ve iscalerine hitaben nesrettiği beyanname; 3. furka merkez komitesinin furka kitlesine açık mektubudur.

TÜRKİYE KOMÜNİST FİRKASI AZALARINA KOMİNERNİN AÇIK MEKTUBU

Komünist Enternasyonalinin İcra Komitesi faaliyet programı ve türkianın vaziyeti hakkında türkije Komünist Fırkası Merkez Komitesinin ibharı ve teklif ettiği tezleri tamamen tasvip eder. Komünist Enternasyonalinin İcra Komitesi bu tezlerin, Türkiye Proletaryasının bir kitle fırkası haline gelmesi için Türkiye Komünist Fırkasının teklif ettiği tezleri bütün geline itibarıyla ve önümüzdeki vazifelerini gayet sarıh bir şekilde işaret ettiğini takdir etmektedir. Bu iki vasıka bütün namuslu ve sebatkar kommunistlerin üzerlerinde ittifak emelleri lazımı gelen siyasi ve fikri bir umde haline gelmiştir.

Komünist Enternasyonalin İcra Komitesi; her türlü temayüllerine karşı cesaretle ve siddetle mücadele edilmedikçe, geniş işçi kitlelerine götürülen yol bulma madıkça, teskilatın proleter kitlelerinin safları tahviye edilmedikçe, Fırkaya tereddüp eden vazifelerin halledilmeyeceği keşfiyeti üzerine. Muvakkat Merkez Komitesinin nazarı dikkatini celbeder.

Fırka, ağır fizikî serailimin müsadde ettiği nisbette safları dahilinde demokrasi prensiplerini tatbik etmek mecburiyetindedir. Muvakkat Merkez Komitesi ve bütün idareci cihazlar, furka dahilinde kendi kendine tenkit imkanlarını yaratmalıdır; ancak şüphü idarelerini fırkaya alınamaz ve bunlardan en iyilerinin fırkaya idareci cihazlarına khalı, furka dahilinde kendi kendini tenkit ve demokrasi prensiplerinin dahilidir ki furka faaliyetinin muvaffakiyyetini tenkit edici genli amele ve köylü kitlelerinin harekete sevk edilmesini mümkün kalar furka kemalâtının yeni bir yekici beyas terör darbelerinden koru ve furka dahiline küçük burjuva unsurlarının girmesine mani olur.

Diğer taraftan Komünist Enternasyonalinin İcra Komitesi, muhalefet namı altında Türkiye Komünist Fırkasının Merkez Komitesi neyhine saldıran grupun bir Komünist grupu olmadığını; bütün Türkiye Komünist Fırkası basisharında ve bütün işçilerin nazarı dikkatini celbeder, bu muhalefet fırkasını; sebat küçük burjuva anaşurından, daha 1927 senesinde fırkadan tardedilen, bozgunlardan, trokistlerden ve açıldan açığa polis olan bazı hafiyelerden mürekkeptir. Bu muhalefet amele sınıfının saflarına sokulmaz; kemalâtının adanlarıdır. Bu grupun kemalâtında her hangi bir alıkan bile mevzu deşer. O, sebat amele sınıfının fakat burjuvazininin öye darbeyhışı menfaatlerine bleset

etmektedir. Komünist Enternasyonalinin İcra Komitesi, şu veya şu sebep dolayısıyla bu gurupun tesiri altında kalmış olan bütün komünist fırkasını asıya alması ve bütün işçileri, bu dönemler gurupu ile olan her türlü alakalarını kesmeye ve saflarını, Komünist Enternasyonalinin itimadına mazhar olan Türkiye Komünist Fırkası ve onun Merkez Komitesi etrafında sıklaştırmaya davet eder.

Türkiye Komünist Fırkasının, hali büyük bir ehemmiyeti haliz olan bir çok vazifeleri vardır. O, bu vazifelerini tahakkuk ettirmek için proleterya saflarını sıklaştırmak, iktisadi mücadeleğe teşkilat altına almak ve idare etmek, proletaryanın sınıf teşkilatını bilhassa sendikaları vücuda getirmek, köylülerle rabita tesis etmek, köylülüğün mücadelesini sevk idare etmek mecburiyetindedir.

Komünist Enternasyonalinin İcra Komitesi, Türk yoldaşların bu vazifelerini yapacaklarında ve kendi Merkez Komitesini rehberliğinde çalıştırmada muvaffakiyetler kazanacaklarında esla şüphe etmez. Fakat bu vazifeleri yerine getirebilmek için Komünist Enternasyonalinin İcra Komitesi, Türkiye Komünist Fırkasının, bu vazifeleri yerine getirebilmesi için gerekli olan bütün tedbirleri almaya davet eder.

FIRKAYA DAİR TEZLER

12. Millî kurtuluş hareketi baş gösterdiği zaman komünist partiye ihtiyaç mevcut değildi. Ancak İmperyalizm aleyhine mücadelelerin burjuva rehberliği, Ankara'da müntazam bir hükümet şeklinde tezbellür ettikleri sonradır ki, bütün memlekette dâgnik bir halde bulunan muhteşif komünist unsurlar ve gruplar, muharebe patırdıları esnasında, emekçi kütleler üzerinde bir tesir icra edebilecek bir tek fırka halinde teşkilatlandılar. Fakat marksist-leninist nazariyat ne pek az ülfeti olan küçük burjuva müncevverleri tarafından Ankara'da yaratılan bu teşkilat (halk iştirakiyun fırkası), İTİFAK ordularının teşkilatında bulunan amele merkezlerinden teçir edilmiş olmasına mebnî, bir küçük burjuva köylü fırkası mahiyetini almakta geçikmemiş ve — istiklâl mücadelesinin ilk müzahasinde çok kuvvetli olan — yoksul köylü hareketini komünistliğe doğru çevirmek ve onun beşinde, millî kurtuluş hareketinin hegemonyasını ele geçirmek hedefi üzerine bütün gayetlerini teksif etmişlerdir. Halk iştirakiyun fırkasının „yeşil ordu“ (kemalistlere hasım, yoksul köylülerin inkılapçı teşkilatı) ile ve onun elebaşlarıyla kaynaşmasının sebebi buradaki aramak lazımdır. Komünistlerden yardım gören „yeşil ordu“ nan, bir ara, kemalî ve taraftarlarına yavaş mesine ve onların yerini tutmasına ramak kalmıştı.

Bu teşebbüsün magtubiyeti ve SSCB'de bulunan harp esirleri arasında KB'nin müzaheretle ile doğmuş olan Türkiye komünist fırkasının baş teşkilatçılarından, onbes "mücahidin" kemalî ve yararı tarafından, keşiflikle, kuruluşu, bir tuzaga düşürülmeleri ve, canavarcasına boğazlatılmaları, komünist teşkilatın tali role icra etmişti (kânunı, sâni 1921). Fakat komünist propagandasının, kütlelerin alakalarını ve muhabbetlerini uyandırmış olduğunu evliya bilili, amele inkılabının, öz, mücahidlerinin her türlü fealiyetini salımlama, bir tarzda bastırıldığı aynı sırada, Ankara hükümetinin bizzat kendisi bir sâhîb komünist fırkası teşkiline ihtiyaç hissetmiş olmalıdır. Bu kaba hileye müracaatın maksat, Anadolu'nun emekçi kütlelerini K. B. inden ayıran bir dışar vücude getirmek ve komünist propagandası kendilerine teçir etmiş olan işçileri ve köylüleri aldatmak ve teşkilatlar bir halde tutmak idi.

Bütün bu müddet esnasında, 1919'dan itibaren teşekkül etmiş olan bütün türk marksistlerinden mürekkep bir grup (İİF-Beynelmillet grupu), millî şahlîyetlere mensup anaşırda mürekkep bir inkılapçı sendikalist teşkilat ile (Beynelmillet işçiler ittihadı) teşriki mesalî sürüti ile İstanbul'da ve çevre vilayetlerinde amele sınıfı arasında, müntazam bir nazariyat ve teşkilat fealiyetini sarfediyorduk. İnkılap hareketlerinin marksist-leninist prensiplerini türk işçileri arasında taşıyan

37
27

АРХИВ ИРКАИ

ve Türkiye'ye tatbik eden ilk sınıf mücadelesine müdahil meslek birliklerini yaratan ve imperyalist işkâli altında inleyen emekçi kütlelerle anti-imperyalist cepheye çarpışan amele mücâhidleri arasında tesanüt ve itibâti temin eden o idi. İstiklâl harbinin zaferinden beri mevduiyetini bütün tatbiklere rağmen idame eden ve el'an bugün-kommünist hareketinin başında bulunan firkanın K.B. nin Türkiye subesinin esas nüvesi bu gruptan müdyverdir.

Beyaz tethişin mütevellî darbeleri T.K.B. nin aktif kadrosunda birçok tahribat ika etmiştir. Mevzaî bütün bu cebrâ şiddetli onüç zaman zaman zafa düşer emekle beraber — günden güne inkişaf etmekten ve büsbütün bir proletarya fırkasına tahavvül etmekten men'edemedi. Bu inkişafa de merbale tefrik olunabilir:

1. 1925'te tam bir burjuva diktatörlüğü ve müstemsane kanunlar idaresi teessüsüne kadar geçen müddet içinde, mutlak bir tarzda kanun haricinde yaşamak mecburiyetine mahkûm edilmeden evvel ki, dörtsenek devrede, kommünist fırka çok iyi bir propagandâ ve fikriyat faaliyeti sarfetti; bazan taktik hatalarına düşmüşse de şüphesiz bunları bizzet kendisi tahsil, ve amele sınıfının inkilâbi hareketini bilfiil sevk idare etti.

2. 1925 — 1927 devresinde firkanın merkez komitesi artık kendisi terettüp eden yazifeleri basaracak bir seviyede bulunuyordu. En azmış azalarının mahkûm edilerek beraket haricine atılmış olmasından, o son derecede zaf bir hale gelmiş, istiklâl mahkemelerinin tethişkâr kararlarından gözü korkmuş ve kuvveti meneviyeti kırılmıştı. Böylece kendisini kapırdığı yalınlikan mübaisi müsrirane haraketsizliği (Pasivite) mazur göstermek ihtiyacı ile o içtimâ-iktisadî vaziyetin bir meneviyetce takdirine sapanmış ve tam manası ile tasfiyeci (likvidyonist) bir fikriyat ileri sürmüştü. Bu derrede firkanın tamamıyla ihlâl etmemiş olmasını mahallî teşkilâtların yılmaz dayanıklılığına ve kommünist gençliğine mensup mücâhidlerin sebatsız faaliyetine borçluyuz.

3. T.K.B. Pa. mahaceretisi bulunana K.B. nin ebla kayıtlı parti şifâdinin hâz mahkûm rehberlerin idaresi altında 1927'de bu körkak ve fikriyat itibarı ile tereddidi; ugramis amirleri basından atılma tecrube edilmiş ve K.B. nin hattına sadık fırka ve kommünist gençliği mücâhidlerinden müstekkep yeni bir idareci kadronun rehberliği altında yeniden inkilâbi mücadelelere atıldı. Bu dönümün tatbikinden mübaisi hiyanetler, kütleî tevkihat ve mahkûmiyetler firkanın inkişafını sekteye uğratmak şöyle düşünün öne büyük bir his verdiler ve işçiler nezdinde kommünistinin itibarını yükselttiler.

Bu suretle benim doğrulttuğundan beri, fırka beyaz tethiş ve halk fırkası diktatörlüğünün başıboş soyğununa karşı sistemli bir mücadele yürütmekte beraber, kendi teşkilâtını sağlamlaştırmağa ve tamamî işçileri için gitmekte daha iler bir tarzda kök salmağa itina etmektedir. Bu faaliyet onu mütemadiyen vesafî makamata günden güne şiddetlenen takiplerine ve tahiyelerine maruz kılmıyor. Denebilir ki T. K. P. ile halk fırkası hükümeti arasında fasıla ve amansız bir mücadele devam edip duruyor. Bu çarpışmaların çetnelmiş fırkası mühtelif zamanlarda kendi safını arkasına sokulmayı becermiş olan ve T. K. P. nin tabii serplimesinde engel teşkil eden tekmi unsurları, oportünist tasfiyecileri, kaçak burjuva siyasetçileri, troçkistleri ve saduce bilavadihi polis hesabına çalışanları tedricen meydana çıkarmak ve bunlardan kommünist teşkilâtlarını teminlemek imkânını verildi. Son zamanlar bütün safları (belâst) anaardan arıtma kalkanlar ussun mücadele evvel fırka haricine atılmış bütün murteletler (renegat) ile birbirine karşı sınıf içine inifak stokumları çekmek ve böylece K. B. nin Türkiye subesini tahlil teşkilatları ve havagârları jâkmalık maksadıyla bir polis provokasyonu fırkası teşkilatlarını bir taraftan bu caniyane teşebbüs diğer taraftan tahlil vilayetsinde yeniden yapılan kök-

munist tevkifatı, T. K. P. nin el'an bugün bile süpheli veya doğrudan doğruya polise bağlı bazı anasını ihtiyacı ettiğini göstermektedirler.

Bu şerait altında T. K. P. ye atıdaki vezai terettüp etmektedir.

T. K. P. bu kovulmuşlar (renegat) teşkilatına karşı bütün azını ile mücadele etmeli; onu sevku idare edenleri, burjuvazinin ve halkı fırkası polisinin, yüzlerine kommunist maskesi geçirmiş usakları olarak mebahatsızca teşhir etmeli ve bu nikahı yırtmalıdır; o, yenibaştan teşkilatlanması faaliyetini daha ziyade, hızlılık mücadelelerinden ve polis provokasyonları ile hararete kalmış sınıf işletmelere doğru tevcih etmeli; her nevi işletmelerde sınıf işletme şartlarını ve herseyden evvel, hali hazır iktisadî buhranların tıkanıklığını önüne geçmek için kaybetmesi ile alakadar olmak üzere ücret meselelerini bütün esnasında en geniş hakiki ücret şiarı, çok yakından tetkik etmeli, iktisadî metalip, emekçilerin işi saf ettirme maksadı ile (halk fırkasının elinde olsun veya olmasın) emekçilerin bir mevcudiyete malik tekmil amele cem'iyetlerinde kommunist fraksiyonlarını fealiyetini şiddetlendirmeli; bundan maada işletmelerde fihiyat komiteleri, metalip mücadele komiteleri v. s. teşkiline başlamak ve bunlar delâleti ile amelevi iktisadî mücadelelere sevk etmek, grevler ilan ettirmek ve siyaset kütlevî nümayişler yaptırmak suretleriyle yeni meslek birlikleri teşkilî lehinde faaliyetleri bir faaliyet sarfetmelidir. Sendikalar (meslek birlikleri) sahasında usullü sebatkâr bir çalışma ile ancak, fırka kütlevî nüfuzu altına alabilecek ve sevku idare edeceği sınıf mücadelelerinde teşkilatçılık kabiliyetleri ve proletaryaya davasına fedakârlıkları sabit olan genç ameleleri içine alarak kadrolarını tazelenmeğe ve kuvvetlendirmeğe muvaffak olacaktır.

Fırkanın yenibaştan teşkilatlanması işinin halkı merkezîyetçiliğin ipudatı şartı olan ve onsuz hiçbir bölgevikleştirme tedbirinin tahakkuk ettirilmesi mümkün olmayan bir demir disiplin parçası altında cereyan etmesi elzemdir. Fakat bu disiplin, fırkanın kanun haricinde cahşmak mecburiyetinde bütanmasından münbeis gizlilik şeraitine zarar iras etmeyecek bir tarzda, fırka önünde diğer hayati meselelerin hücrelerde ve mahalli komitelerde geniş bir halkçılık dairesinde münakaşa olunmasına mani olmamalıdır.

Kovulmuşlara (renegat) oportunist tasfiyecilere, ve sair kemalist burjuvazi ajanlarına karşı mücadelede en büyük muvaffakiyet teminatı, bu mücadeleleri asla bir tekeci (sekte) zihniyetiyle yapmıyarak, gerek merkez komitelerini, ve gerek havali teşkilatlarının işlerini ve fealiyetlerini gayet ciddi bir nefis tenkide tabi tutmak suretiyle, yapmak öğdugunu bir an bile unutmamak icap eder. Böylece, TKP. rehber kadrosunun mazinin ve halin hatalarını tashih etmek ve aynı hatalara bir daha düşmemek, hususundaki sarışmaz iradesi hakkında şuurlu ve namussuz kommunist ameleler nazdinde kuvvetli bir kanaat hasıl olarak, mütakabil itimat kuvvetlenecek ve fırkanın ilerai ziyadeleşecektir.

TÜRKİYE KOMÜNİST FİRKASI AZALARINA

Komünist Enternasyonalî İera Komitesinin Türkiye Komünist Fırkası azalarına ve Türkiye işçilerine hitaben neşrettiği açış mektup; Türkiye Komünist hareketi dahilinde bir dönüm noktasını ifade etmektedir. Ta 1927 senesinden bugüne kadar, imzâzın bir yara gibi zaman zaman kaybolan fakat fırkanızın buhranlı ve saf zamanlarında bütün ırençliği ile ortaya çıkan ve türkiyedeki müttâc hit ve müttâcıs kommunist hareketini akamete uğratmaya çalışan oportünist ceryan; bu açış mektupla artık elbediyen tarife karışıyor; Mürtecilerden, boğunculardan, korkaklardan, döngklerden tutunuzda polisle açıştan açışa rabıfasız olanların vücûda getirdikleri

(Mühâlifet) gurupunun mahiyetini daha iyi anlatabilmek için bunun son üç senelik tarihini üzerinde biraz tevakküf etmiş fiyâdah görüyoruz.

1925 senesini takip eden devirde memleket dahilinde ve kemalist dâktatürasının kat'î kuruluşundan ve en faal arkadaşlarımızın uzum bir devre için mahkûmiyetinden sonra fırkamızın safalarında derin bir sarsıntı ve tela vardı. Fırkanın en faal rehber kadrosunun hapisnede bulunuşundan ve fırkanın o zamanki umumi zarfından istifade eden ve muâzel küçük bunjuva olan bazı anasır fırkamızın idareet kadrosunda yer tutmaya muvaffak oldu. Gizli bir komünist fırkamızın lüzûmünü inkâr eden fırkamızın mevcudiyetini geniş kitlelere bildirmekten çekinen boisevîce teşkilat prensiplerini ret eden ve bu korkakca hareketlerini memleketin iktisadî ve icumal vaziyetinin sosyal demokratça bir tahilline istinat ettirerek mazur göstermek isteyen bu korkaklar gurupu 1927 senesine kadar fırkamızın başında kaldı.

1927 Senesi tevkifatı Türkiye proletaryasına ve Türkiye Komünist fırkası ahalilerine hakikî rehberleri ile bu kötü ve korkak unsurların yekdigiderinden ayırt etmiye ve bu korkaklar gurupunu alenen teşhir etmiye iyi bir vesile teşkil etti. Mahkeme huzurunda çıkılan açığa fırkanın bütün esrarını police satan (Yedat Nedim) kendisine verilen gizli vesikaları hizipçik düşüncelerile istemiyerek te olsa polisse teşhir eden ve iş bulmak için fırkaya girdiğini beyan eden (Hamdi Şamîlof), Türkiyedeki iktisadî seyrin menfi bir seyr olduğunu bunun için türkiyede işçilerin değı fakat serserilerin çoğaldığını Türkiye için gizli bir komünist fırkasına alehtar olduğunu (Türkiye deki bütün sınıf mücadelesini işçilerin ezhilşini) bunların siyasi mücadele zarurelerini inkâr edercesine) beyan eden ve Türkiye işçilerinin iktisadî mücadelesi için Halkfırkası hükümetinin rehberliği kâfi geleceğini alenen söyleyen (Sevket Süreyya) bu korkaklar gurupu ve o zamana kadar onlara filen müzaheret edenler, bu açık ihanetlerle fırkamızla olan her nevi alakalarını kesmiş bulunuyorlardı. Fırkamız böyle bir hareketten zaiflemek şöyle dursun, bir akis kangreni kesilmiş bir adam gibi kuvvetlendi, serpilirdi. İnkilap yolunda yürürken ayağına takılan bu lesleri silki atmak suretile daha büyük bir imana: türkiye proletaryasının kurulus mücadelesine devam etti.

1927 senesini müteakip burjuvazinin fırkamızla hayale ettiği mütemadi darbeler, tetih siyaseti ve bilhassa 1929 rizmir muhakemesinden itibaren ahalimizden 25-inin mahkûmiyeti ş gerek fırka haricinde kalan gerekse o zamana kadar fırkamız dahilinde gizlen mege muvaffak olan ve faaliyetlilikleri yüzünden tevkifattan masum kalan bu korkaklar bu safilmışlar gurupunun bir blok halinde yeniden canlanmasına ve müstakil bir fırka bir gurup halinde faali-

29
yete geçerek Komünist Enternasyonalinin itimadına mazhar olan fir-
kamızın rehber ve idareci kadrosuna hücum etmes ne imkan verdi

Türkiye burjuvazisinin, firkaımızın ta işine kadar uzanmış kol-
ları demek olan bu (Mühalefet) işçi hareketini mevcut soygun siste-
mine, sermayedarlık içtimai düzenine uydurmak gibi tarihten bir
vazifeyi üzerine almış bulunuyor. Bütün bütün cihanda olduğu
gibi, türkiyede de keskinleşen ve gün geçtikçe şiddetini artiren sınıf
mücadelesinde, amele sınıfını sermaye sınıfına istediği yola sokmak
ve onların kuyruğuna bağlamak vazifesini gözetmektedir. Bu
(Hafiyeler Fırkası) nin rolü, çalışan kitlelerin içinde bulunanları
hayat şartlarının doğurduğu mücadeleden sınıf kavgasından uzak-
laştırmaktır (Mühalefet) namı altında hareket eden bu (Hafiyeler
Fırkası) 927 senesinden beri Şeyket Süreyyaların, Vedat Nedim-
lerin, Hamdi Şamilofların, Mahmutların yarattıkları sosyal demo-
krat ve bozguncu nazariyeye istinaden kitle faaliyetinin, kitle nes-
riyatının, firka disiplinin amansız düşmanlarınıza karşı

Türkiye burjuvazisinin bu (Hafiyeler fırkası) ndan beklediği
bir diğer tarihî vazife de, Türkiye işçi hareketini ve bu sınıfın rehberi
komünist fırkasını parçalamak, bölmek ve bu suretle işçileri daha
kolay bir surette soymak ve ezmek imkanlarının kazanmaktır.

Komünist Enternasyonalinin mutlak bir itimadına mazhar olan
Türkiye Komünist Fırkası Merkez Komitesi, oportünistlerin satıl-
mışların, korkakların, trotskistlerin, hafiyelerin idaresinde olan bu
(Mühalefet) gurupunu komünizmle hiç bir alakası olmadığını bütün
Türkiye Komünist Fırkası azalarına ve bütün Türkiye işçilerine
alenen ilan ve onları:

1. Bu (Hafiyeler fırkası) ile ve bunun başında bulunan Hamdi
Şmilof, Ahmet Musolini, Nazim Hikmet, gibi döneçlerle ve bun-
ların bir adamı sıfatıyla firkaaya sokulan Sarı Mustafa ile olan her
nevi alakalarını derhal kesmege.

2. Bilmeyerek bunların arkasından giden işçileri (Komünistlerin)
in açık mektubunu ve bu tebligatı okutmak suretile tenvir
etmiye.

3. (Mühalefet) in başı üzerinden ve onları önlemiyerek ellerin-
deki kuvvetlerle firkaımıza dönmiye ve Merkez Komiteamız etrafında
saffarını sıkılaştırmaya.

4. Bilhassa işçilerin kesif olarak bulunduğu mantıklarda,
fabrikalarda ve darüssaualarda faaliyetlerini artırmak suretiyle
yeni yeni işçi yoldaşlarımızı, firka safları arasına almiya davet eder
Yasasın Komünist Enternasyonalini

Yasasın, Türkiye Proletaryası ve bunun Etkin bir
bıyısı olan Türkiye Komünist Fırkası!

TEFRİKA

Türkiye İnkılap hareketlerinde sınıfların çarpışması

(Marxist tabii) *

SARKTA DERE BEYLİK

Sarkta Derebeyliği 1860 Osmanlı İmparatorluğunun Balkan Yarımadası'nda sosyal hayatında sosyalizmin (Ulema) zoruyla Avrupa'da sermayedarların inkaşından doğan Türkiye iktisadi hayatının sosyal hareketleri Millî ekalliyetlerin varlığı ve Milli hareketleri (Ulema) zoruyla Sarkta Derebeyliği 1927 senesinde bir devlet olarak kurulmuştur. Sarkta Derebeyliği 1927 senesinde bir devlet olarak kurulmuştur. Sarkta Derebeyliği 1927 senesinde bir devlet olarak kurulmuştur.

19° asir başlangıcında Osmanlı İmparatorluğuna tabi milletler

daha henüz, Asya Devletlerinin hususiyetini teşkil eden bir nevi Derebeylik idaresi altında eziliyorlardı. Böyle bir hükümetin idaresi altında, umumiyetle halk hüveleri — hüküken esir addedilmemekle beraber — en iptidal insan haklarından bile mahrumdurlar. Hersey hükümet reisinin ve onu temsil eden idare amirlerinin irade ve hevesatine tabidir. Bazı dinî ve urfî tecmüller bir tarafa bırakılırsa, hudütüz bir keyfî muamele kanunı yerini tutar. Pekniñ varlıkların, mülkiyeti, sözde Devlete aittir. Ve hükümdar, Devletin reisî sıfatı ile, kendi malikânesi imis gibi onlara tesallup edebilir. Reis vilayet veya eyaletlerinin idare ve muhafazasını askeri valilere, beylere veya paşalara emanet eder. Bunlar hem her hususta hükümdarın sale-

* Bu eser Türkiye Komünist Fırkası'nda ve yazarlarından; bugün de fırkanın kolektif zevki idaresine târik eden Mir yoldaşları tarafından kaleme alınmıştır. Takriben iki yüz elli sahifelik bir kitap teşkil edecek olan bu kıymetli tabiihin belli belli meblağlarını mecmuamızda Tefrika şeklinde neşretmek hakkında, şimdiye kadar bu kadar ciddi bir müzakere ve tahakkuk teşkil yapılmamıştır. Burjuva muharripleri ve tarihçileri tarafından yazılmış hakkında, şimdiye kadar bu kadar ciddi bir iktisadi ve icimal tetkik yapılmamıştır. Burjuva muharripleri ve tarihçileri tarafından yazılmış mevcut tektik eserler daha ziyade muayyen bazı vak'aların tafsilatı için kapamış kalmış monografilerden ibarettir. Yakayın umumî seyrini takip etmeye ve kıtme mahfuzlarını ve muharri kuvvetlerini araştırmağa teşebbüs bile edilmemiş. Türkiye'de sosyalizmin yayılması ve sosyalizmin bakir bir mevzu olarak duruyor; ve kudretli bir müeyyirin yılmaz etrafını ve derin tetkiklerine, anlayış tefsirlerine, intizar ediyor. Türkiye'de sosyalizmin yayılması ve sosyalizmin bakir bir mevzu olarak duruyor; ve kudretli bir müeyyirin yılmaz etrafını ve derin tetkiklerine, anlayış tefsirlerine, intizar ediyor.

Eser 1927 de yazılmış ve 1930 da bir defa daha gözden geçirilerek mecmuamıza tevdi olmuştur.

hiyyettar vekilleri hem de zulum ve istismarlarına bırakılmış
ülkelerin mutlak hakimidirler.

Osmanlı imparatorluğunun derebeyi valileri, vilayetlerinin hükümleri dahilinde, müstebit hükümdarın bütün memleket miqyasında haiz olduğu, aynı haklara ve imtiyazlara malik Miller. Ehalinin hayatı ve varlıkları her an onların haraküsi hükümleriyle sınıp süpüsölmek tehlikesine maruz bulunurdu. Onları hükümet merkezine bağlayan yegâne metbuiyet rakatı, topladıkları vergilerden mukannen bir miktarı merkeze gönderecekleri harp vakıfında Padişahın emri altına konulmak üzere mahiyetteki beslemekten ibaret idi.

Henüz کافی derecede tabakalaşmamış ehalin geniş emel ve kütleleri için, bu kadar ipirdar şekilde bir şahıs hükümet bir zorbalık ve soygun teşkilatından daimi bir başbelalından başka bir mahiyet arzemez. Mamaf bu nevî Devletlerin istila ve küşays devirlerinde, o — harice karşı hudutları mühafazadan ve dahilde esgari bir asayiş teminiinden ibaret olan esas vazifelerini ifa etmekte hiçbir güçlük çekmez; çünkü hakim kastların müz ic idari gailelere mümkün olduğu kadar az vakit hasretmek ve azalifi debdebe ve darat içinde ömür sürmek emel ve arzularını bol bol tatmin etmek imkânlarına malik bolunur. Filhalkta sonu gelmez bir meratip silsilesi, derebeylik salahiyyet ve imtiyazları ile mücehhez irili ufaklı bu bürokrasi sergerdelerini Devlet işlerinin tekmil sıkıntularından, üzüntülerinden beri kıları. Padişaha karşı mes'ul olan büyük makam sahipleri, bütün mes'uliyetlerini en yakın muavinlerine, maiyetlerine yükletirler; bu yüksek amirler kendilerine tabi olanlara ve kendilerinden daha az salahiyyettar havall amirlerine karşı aynı tarzda hareket ederler; ve bu salahiyyet ve mes'uliyet zinciri derece derece incelerek, köylere sıpabilere kadar, bu tarza uzanıp giderdi. Bunların her biri bütün sanü şrefi, haraçları, hedayayı, ve — gelirinden kendisine کافی miktarda hisse ayırıp miyanları — icabında te'dip ve tecziye hakkını kendisine saklar; ve yorucu ve yipratıcı faaliyetleri madunlarına bırakır. Böylece emirler makamdan makama gece gece, son tahlilde nihayet geniş devansız ve salahiyyetsiz ale'lade millet efradına — bilhassa köylülere — dayanır; bütün işleri onlar görür, bütün fedakârlıkları onlar yapar ve buna mukabil hakim sınıf mensuplarının bütün zulum ve itisafî onların üzerine çökerdi.

Bu Şark imparatorluklarında, hükümdarın asakiri şahanesine talî güldüğü müddetce, iyi kötü herşey yolunda giderdi. Askerî muvaffakiyetlerle besilenen nüfuz ve şörefi, Devlet reisine, herbislerine zıt ictimal kuvvetler arasında nispi bir muvazene idame etmek kudretini temin ederdi. Fakat mağlubiyetle biten harplere tevalliy derhal iktisadi serait üzerinde tesirini gösterir. Merkezin itibarı

sardılınağa başlar başlamaz, sadede kaba kuvvete dayanan siktisadi nizam da çığından çıkmakta gecikmez; istihsal herculi merce uğrar; toprak rantının ve vergilerin kaynakları kurumağa yüz tutar; ve bizzatıne ectimat münasebetlerde bir zerginlik başgösterir. Devlet makinasına arız olan bütün bu bozuklukların ve ahenksizliklerin en göze çarpan teşahürü muhiti merkeze bağlayan bağların gevşemesidir. Milleti haraca keran hakim zümrelerin gelirleri ancak merkez karşı tahkuk edilmiş payı ödemiye yetecek miktarlara düşürür ve Padişahın padişahiyetten mağlubiyete düşür olmasında hakında besim bir hudut konku azaldığı zaman vilayetlerde bir itaatsizlik ruhu emeğe başlar. İdari derebeyliğin muhtelif meratit ve derecatında, madunlar mafevklerine karşı baş kaldırılar; zulüm ve istismar belasından kurtulmak ihtiyacları ile çırman ve kaynası mühtarip halkı ileri sürerek onlar kendi siyasi ve iktisadi ihtiraslarını tatmin etmeğe uğraşırlar. Valilerin en aralıları merkeze karşı vilayetlerinin istiklâlini ilan derecelerinde ileri götürürler. Bazanda Devlet reisine karşı aralarında ittifaqlar aktederler. Bunun neticesi de tedrici bir parçalanmaya ve inhilâle münceş olan bir fevze bir anarsizdir.

İranın, Mezopotamyanın, Arabistanın ve Anadolu'nun geniş ülkelerinde birbillerini mütekip saltanatlar sürmülük olan muhtelif imperatonluk hanedanlarının tariki birise bir tarzda iktisaf ve inhilâlin tipik misallerini arzederler.

18. ASRIN SONLARINDA OSMANLI İMPERATORLUĞUNUN ANARSİK MANZARASI

Dizânetin varisi muazzam Osmanlı İmparatorluğu bahininde saltanat süren Padişahlara fânci asır esnasında, rakipleri ve korkunc düşmanları olan çarlık Rusyası tarafından açılan muharebeler ve bunların münceş olmaları hizmetler, sadık tedbirler nezdinde Osman hanedanının naz bulduğu yüksek itibarı ciddi bir surette sarışmış. Artık payitaht saraylarından gelen emirlere, eskisi gibi, kapalı gözle itaat edilmiyordu. Hatta emirleri altındaki bulunanların muzaheretinden emim olan bazı cür'etkar valiler muhtarîyet iddiaları ileri sürmekten bile çekinmiyorlardı. Bu neviden baş kaldırma teşebbüslerinin ek serisi henüz müdahil vilayetlerin müsemmler kuvvetleri arasında hakiki kanlı muharebelerle bile sebebiyet verdikleri olurdu. Bir zamanlar kâima bir adet mücebince, böyle bir gâileyle kârpışınca Sultan müctem' vâdini kellestürün üfürülmesine ve bütün emlak ve eşyasının müsadece edilmesine hükmeder; ve bu hükümün icrasını kendisine sadakat ne temayız emilisi o havâli valilerinden birine havale ederdi. Çok defa müdahil askerî sekerret icap ettiren bu vazifeye Masma mukabâ, padişahın iradesini

41
42

yerine getiren vali, imha ettiği asf derebesinin tek mil varlıklarına ve imtiyazlarına sahip olurdu. Türkiye'ye has, kat'î bir ehemmiyeti ihziz, bir emil bu anarşi tohumlarının tahribatını fazılaştırır ve vaziyeti içinden çıkılmaz bir hale getirirdi. Yeniçeri ocakları şeklindeki askerî teşkilattan bahsetmek istiyoruz. Kuruluşu ve ictimai terekübü itibarı ile, tamamen nev'î şahsına mahsûs bir teşekkül olan bu askerliği daimi meslek edinmiş ordu, yavuz Selim ve kanuni Süleyman gibi fütühatçı padişahlar devrinde, bütün Evropanın en kudretli ve en inzibatlı askeri kuvvetini temsil etmişti. Türklerin tek mil Balkan yarım adasına ve tunanın öte taraflarına döndürülmesi ile ve intişarını temin eden o olmuştu.

Bu aynı ordu kuvveti maneviyesi de aynı matederle bir hale geldikten sonra, "Devlet-i Alıyye" yi uçurum kenarına kadar düşürmüştü. Böyle Devletin mevcudiyetini tehlikeye sokan ezgine bir şüri haline gelmesine sebep, bir zamanlar kendilerine nazaran çok mütefevvik bir mevki iştak ettiği, cenebir ve düşman orduları önünden, üst üste müteaddit defalar perişan bir halde kaçmağa mecbur olmasıdır. Bu mağlubiyetler ise askeri tehzizatı ve teslihat ve umumiyetle teknik sahalarında Evropa Devletlerinin Türkiye'yi inkâr kabul etmez geri bir vaziyette bir akmiş olmalarından ileri geliyordu. Tekmil Şarki karip ve bahri Sefit havzasının en büyük kısmı hükmüne tabi bulunan bu muazzam Devletin inhitat münhanisini seri adımlarla kat'etmekte bulunduğu bu devrede, harici düşmanların, iyi talim görmüş, tehzizatı mükemmel, tekamül ettirilmiş silahlara malik disiplinli ve muntazam ordularına karşı yeniçerilerin memleketi müdafaa için oldukları meydan çıkmıştı. Halbuki daha iyisi elde mevcut olmadığı için, onlar, iktidara geçen Devlet adamlarının istinat etmeye mecbur oldukları yegane kuvveti teşkil ediyorlardı.

Buna mebnî bu müteaddit kast memleketin dahillî işlerinde mühim olduğu kadar meş'um bir rol oynuyordu. Sarayın tevaccütünü kendi taraflarına imale etmek için, zümreler ve kâhikler arasında cereyan eden tek mil rakabet münazaaları, iktidar makamı tarafında çevrilen tek mil intrikalar — her zaman kaynaklarını yeniçeri ocaklarında balmasalar bile son tahlilde daima onlara dayanırlardı. Zira onların iştiraki alınaksızın, yahut hiç olmazsa muvafakları elde edilmeksizin, siyasi vaziyette en ufak değişiklikleri bile hayate geçirmenin imkanı yoktu.

Onların promencionementolarının — kazan haldirmalarının — mükerrem muvaffakiyetleri kendilerini okadar arsız ve yuzsüz, ve okadar haşarı bir hale getirmişti, bir takip fikriyle memleket siyasetini çevirmek artık imkân haricine çıkmıştı. Sadrazamları ve vüzerayı alasıgı etmek ve kellelerini uçurmak onlar için, devlet

İşlerden tolmuştular. Maddî yaşayış şartlarından hoşnutsuzluk izhar ettikleri bir anı seçmek, ve zemin ve zamana uygun sayılarla müteçavviz taassuplarını tahrik etmek, kendilerini kazan kaldırmaya, ikna için کافی idi. Softa takımı hükümeti idare edenleri seriata riayetkâr olmadıkları kanaatini uyandırmak suretile onları isyana tahrik etmek san'atinde meleke ve mehazet sahibi idi. Ekseriya husumetkârane mümayişlerle, iktidardan çekilmeye mecbur ettikleri ricalin idamını da isterler ve meramlarına nail olurlardı. Bazı daha vahim ahvalde padisahları tahttan indirmeğe muvaffak oldukları bile vakti idialı akıllarıyla, idareleri husumetli olmayı tercih edinceki, yeniçerilerin mazaratını sadece devlet cihazının çıkırında işle- mesini ihlal etmeğe tahsis etmezdi; onları şehirlerin ve köylerin ehalisi içinde bir alet oluşturdular. Ehaliyi işçelerini temine mecbur etmek için tahsis ederlerdi. Zira hazinenin büyük tezebüzü ve daimî muzayakasından münbeis, bitmez ve tükenmez tehhurlerden sonra ancak tayinatlarını alabilirlerdi. Zaten mevcudiyetlerinin sonlarına doğru, askerlik nokta-i nazarından, o derecede derin bir tereddide uğramışlardı ki, her yeniçeri ismen bir askeri kit'anın malı olmakla beraber, hemam bütün vaktini bir zanaat veya enaf- lığa hasreder ve para kazanmaya uğraşır. Bu suretle bir taraftan askeri meziyyetlerini büsbütün kaybeden ordu orduluktan çıkarak bir müsellah loncaya istihale ediyor, diğer taraftan da ticaret ve sanayi sahalarına dizginsiz bir zorbalık unuzunun hukukî, iktisadi münasebet alt üst oluyordu. Bitmedi.

Okuyucular ve Muhabirler

Kemalizmin İktisadi Çehresi *)

Kemalizmin iktisadi çehresinin müspet tarafını onun şuur ve irade ile hususî bir mefkûre olarak tabiike çalıştığı mahdut, muayyen bir takım iktisadi siyasetler teşkil eder. Bu şuurlu iktisadi siyaset umumiyeti itibarlı dört büyük subeye kabul edilir: Ankara'nın imarı sömenderçilik, Sanayii himayesi, ve devlet bankası. Bu ların dördü de ölü doğmuş mahiyette telakkî edilebilir. Bu dört siyaset ilmi nokta-i nazardan müterakim sermayelere, vasi mînkasta inkişaf etmiş bir tesarrüf sistemine istinat etmek mecburiyetindedir. Halbuki her keşçe malum olduğu üzere Türkiyevde bu iktisadi siyaset, bilhassa memleketin müteselsil muharebelerden sonra fakir düşürdü bütün memleketin baştan başa harap olduğu ve iktisadi buhran ve servet fıkdanıyla kıvrandığı bir sırada tutmaya

*) İsmir muhabirimiz tarafından gönderilen; bu makalede İleriye sürülen görüşler üzerinde farklı yoldaşlarımızın minakassaya davet ediyoruz. Muha- ririn var ettiği meselelere dair gönderilecek mütaleaları neşrederiz.

42
3
doğuyordu. Türkiye bu devirde bir parasız bulunsaydı tabii bu siyasetin vücut bulmasına hiç bir veçhile imkan da bulunmazdı. Hakikatta Türkiye Anadolu muharebesinden sonra rumları memleketten kovmuş ve kendi memleketine kavuşmuştur. Fakat bu kendi memleketine kavuşmak filihar nasılsa yeni bir kata fethetmek şekline bürünmüştür. Yeni fethedilen eski memleket bir baştan bir başa yağma edilmiştir. Yani diğer bir ifade ile Kemalist burjuvazi harbi vesile ittihaz ederek halkın elinden varını yoğunu şahsi menfaati için resmen zaptetmiştir. Lozan muahedесinin mübadele mephası kemal hükümetine yeni bir meblağ servet teslim etmiştir. Kemalist burjuvazi adalar ve rumeli türkiyenin emval ve emlakini bol keseden Yunanlılara peşkes çekmiş suretiyle mübadele mahallu hıristiyan emval ve emlakının üzerine oturmuştur.

Görülüyor ki Türkiyada hıristiyan servetleri kemalistlerin elinde bir müterakim servet, bir tesarrüf akçesi rolunu oynamıştır. Hakikatta da bu servetin mahiyeti bumuydu? Türkiyada onbeş yaşında bir çocuk bile bilir ki hayır. Türkiyada rumlar ve servetlerinin belli başlı içtimai ve iktisadi vazifeleri bir rulları vardır. Memleketin hemen bütun sanayi ve ticareti, ziraatın da yaridini sayılır bir kısmı bunların elinde bulunmakta idi. Mübadelelinin esas nazariyesi Yunanistanda Türklerin idare ettikleri içtimai vazifeleri rumlara, Türkiyada rumların deruhte ettikleri içtimai ve iktisadi vazifeleri de yunanistan Türklerine teslim etmekten ibaretti.

Netice itibariyle mahiyeti bundan ibaret olmak icap eden mübadele tatbikatta tam bir akamete maruz kaldı, çünkü Kemalizm Lozan muahedесinin bu mübadele bahsi daha filiyata intikal etmeden, muhacirlere tahsis edilmiş olan servetleri büsbütün başka hedeflere sarfa başlamıştı bile. Kemalizm külfetsiz mesullyetsiz kütlevi istimlak çaresini elde etmişti. Bu siyasetin neticesi kemalizmin suur ve iradesi haricinde kalan hadiselere taalluk ettiği elhette mevzuumuzun haricinde kalır.

Demek oluyor ki Kemalizmin dört büyük iktisadi siyaseti netice itibariyle memleketin istihlal teşkilatının harabiyet ve imhali bahaına teessüs etmek mecburiyetinde bulunuyordu. Hükümet bir taraftan rumlardan kalan istihlal teşkilatını kendi hedefi oğruna parçalamak, diğer taraftan ağır vergiler, himaye usulleriyle esasında mevcut bütün bir seri istihlal teşkilatının kendi idame mevcudiyetine muhassas servetleri zakptirmek suretiyle memlekette büyük bir hükümet merkezi, sömendöferler, fabrikalar ve büyük bir devlet bankası bahşedecekti. Bilhassa sömendöfercilik bahsında bu siyasetin maküsiyeti pek aşikâr bir tarzda nazara çırpılmaktadır. Filhakika sömendöferciligin inkişaf ve teessüsü daha ziyade istihlal inkişafının bir neticesidir.

Halbuki kemalizm memlekette istihlal kabiliyetini mahvetmek

suretiyle sömendöfer yapmaktadır. Memleket günden güne hissedilecek bir şekilde fakrû sefaletle vuyarlanmaktadır. Bundan dolayı mesela İzmir sömendöferleri bufiranlar içerişinde müşkülata idamele mevcudiyet ediyor. Kos koca müesseseler, beş otobüs ve kamyonun rekabetiyle temelinden sarsılacak derecede müteessir bulunmaktadır. Halbuki İzmir gibi Türkiyanın birinci derece müstahsil bir memleketi sayılan vasi bir sahada her türlü hisfikasyon tertibatından mahrum vana hal vaziyetinde bir sömendöfer tesisatının kamyonlardan otobüslerden faaliyet sahasını genişletmek için istifade etmesi icap etmezmiydi?

Ankaranın imarı kemalist iktisadiyatının en mîde bulandıran işlerinden biridir. Türkiya bir Avrupa hükümeti olmak mevkinden saktı ettikten sonra payitahtın Anadöfaya nakli hiç şüphesiz bir zaruret hükmüne girmiştir. Bu hususta Kemalist burjuvazinin kendi isteğiyle bu nakil keyfiyetini icra etmediği bu burjuvazi mümeşillerinin senede üç dört ay bile Ankarada yaşamaya tahammül etmemesiyle müspettir. Ankarada yaratılmak istenilen yeni şehir Rusyada doğan büyük yeni şehirlerden büsbütün farklı bulunmaktadır. Rusyada kolektif yeni büyük bir sinai veya zirai müessese kendi kendine vasi kasabaları doğurmaktadır. Bu yeni doğan kasabalar gayet müstahsil bir vaziyette olduklarından kendi vasıtaları veya kendi vasi inkişaf kabiliyetlerinin kendilerine kredi şeklinde temin ettiği vasıtalarla hüyükümekte ve teşekkül etmektedir. Türkiyada Ankaranın hiç te böyle bir hususiyeti yoktur. Ankara ne bir sinai ne de bir zirai merkezdir. Qırsal bir idare merkezidir ve onun imarı faaliyeti bütün Türkiyanın bir parça harabisi bahasına tahli temine alınmaktadır. Çünkü bu büyük işi başarmak için bütün memleket ihmal edilmekte hali aslisini muhafaza için olsun en mübrem ihtiyacları nazari itibara alınmamaktadır. Her Türk az çok bu imar faaliyetinin yükünü sırtında taşıyor. Ankaranın imar memleketin her tarafında hükümlen olan hayat bahalılığını vasi miqyasta tezyid eden bir amildir. Bu imar devam ettikçe millet kahrını çekmek mechuriyetindedir. Halbuki Ankaranın imarı bütün bir imarcı sınıfının tesekkülüne sebebiyet vermiştir ki bunlar memleketi kasıp kavuran muhtekirler, soyguncu, anaforcü, dolandırıcı gürubunun ciceği burundalarıdır ve kendi menfaatleri uğruna Ankara imarını ilelebet devam ettirmek için vami daimal surette memleketin bütün varını yokunu Ankara vasıtasıyla ellerine geçirmek için ellerinden geleni derliğ etmeyecekleri de şübheden varestedir.

Türkiyada Ankaranın aleyhdarları iki kısımdır; biri lafzı digeri fill aleyhdarlardır. Hemen her Türk bu iki kısımdan birine mensuptur. Ankaranın taraftarları yalnız bir kısımdır; lafzı taraftarlar; bunlar da şilen Ankaranın aleyhdindedirler. Yani mümkün

merit
biral
taryo

küs
tekir
ve ün
en p
ve t
oluy
kirle
Anka
ve b
Avru
mezu
er i
Kem
kara
rejim
köçe
günk
çaktı
kabu
men

patro
yetin
leket
sayın
iktis
tahsi
istisn
kend
sekil
ak
bunu
bunu
asma
4. bu
iştiri
yelen

meso
burj

mertebe Ankaradan uzak yaşamak için ellerinden geleni arkaya bırakmıyanlar. Ankara kendisine hakiki taraftarları ancak protektarya diktatürasının merkezi olduğu zaman kazanacaktır.

Biricik hükümet merkezinin etkari umumiyede bu kadar makûs bir tesir bırakmasında hiç şüphesiz Ankaraya hakim olan muhtekirlerin büyük bir tesiri vardır. Memleketin en yüksek yevmiye ve ücretleri Ankarada verildiği halde bu yüksek yevmiyelere kapılan en para aşıklısı işçi veya memur bile üç dört ay içinde yaka silkerek ve tepesine kadar borç içerisinde Ankaradan kaçmaya mecbur oluyor. Bu şehirde muazzam servetler, sahan bizzat büyük mütekirler, zenginler de, burada yaşanarak sövüldüğü degünler, kâfi Ankara onlara göre bir müstemlekedir. Düşünmek için kâfi zamanlar ve bu parayı yemek için de mecbur olanları ve İstanbulu tabii Avrupa'ya gitmek gayet tabii bir ihtiyacıdır. Deste memurlarla mezar düşenmez ya! Onları yemek lâzım. Ankara bu gibi zenginler için kâfi derece saltanatı olan bir sefahet yeri değildir. Bu Kemalizm tesarruf siyasetinin iç yüzünü teşkil ediyor. Mamur Ankara bu günkü sekiyle modern asrı bir köçebe şehirdir. Kapitalist rejiminin ona verdiği bu hususiyeti teslim ederek onu hakikaten köçebe hayatına elverişli bir şekilde tanzim kabul olsaydı, belki bu günkü ihtiyaca daha iyi cevap veren bir şehir vücut bulmuş olacaktı. Tabii kemalizmin "megalo-idea" sı bu köçebeligi resmen kabul edemediği cihetle, Ankara bugün bütün imar faaliyetine rağmen memleketin hiç bir ihtiyacına cevap vermeyen bir şehirdir.

Sanayiın himayesi tam manasıyla hükümet teşkilâtı vasıtasıyla patronlar hesabına işçi ve çiftçi kütlelerinden para toplamak mahiyetinde bir siyasettir. Yani himaye usulünün carl olduğu bir memlekette, faraza bir fabrikatör, alelade idaresi altında çalışan amelenin sayını istismar eden bir adamdan daha fazla bir kıymet ve mahiyet iktisap ediyor. O, hükümetin adliyesini polis, jandarma, maliye tahsil şubeleri ve sair bütün mekanizmasını şahsî menfaati için istismar ederek adam başına bir nevi sayım vergisi gibi, kendi kendisine pirimler tahsis ediyor. Bizde sanayii himayesi dört şekilde icra edilmektedir: 1. ihdhalatı tahdit; bu husus için gümrük tarifeleri ve inhisar sistemleri kullanılıyor; 2. ihracatı teşvik bunun için ihracat primleri ihdas ediliyor; 3. dahill istihlakatı tamim; bunun için de ikramiyeler ve resmi mübayaatta, rekabete kulak asmayarak, yerli mamulâtı tercih ve sair usuller tatbik ediliyor; 4. bu üçünün de fevkinde hükümet resmi patronaj ve sermayeye iştirak, yani alelade eşhasla ortaklık usulleriyle, yerli büyük sermayeleri himayeye çalışıyor.

Gümrük tarifeleri, tarife yarışı şeklinde bugün beynelmülde bir mesele mahiyetini almış bulunuyor. Bu siyaset esas itibariyle etnan burjuvazi ve yüksek kapitalizmin acır ve meskenetinin bir ifade

sinden başka bir şey değildir. Gümrük tarifeleriyle milletlerin bugün arz ettikleri manzara krunu vustat bir manzaradır. Gümrük tarifeleri bir devirde muayyen bir takım serait tabiinde bazı memleketler, ve bilhassa Almanya ve Amerika sanayinin inkişafına büyük hizmetler etmiştir. Fakat bunun için hususî bir takım serait ihtiyac vardır ki bu günün umumi olan bu tarife yarışı bütün müspet, seraiti bertaraf ediyor. Bu günkü günde tarife sisteminin milletleri gittikçe ferdiyetçilik ve tecerrüde sevkettiği ve dolayısıyla bütün terakki imkânlarını selbettiği umumen kabul edilmektedir. Tarife sistemi doğrudan doğruya fakir, müteyasit halk kütlelerinin zengin patronların hiyman inhisar ve istismarına terk etmekten başka bir şey değildir.

İhracat üzerine prim ne demektir? Bu doğrudan doğruya maliyet fiyatını azaltmak için hükümetin amelî aleyhine bir müdahalesi manasınır almaktadır. Fıraza her hangi bir malın istiksalî için bu malın muhtelif safhalarda geçirdiği istihaleler için patron amelelerine ücret mi ve bilâzî on lira para vermiştir, bu malın maliyet fiyatı on lira tutuyordur demektir. Bu mal üzerinden onun edeceği ticaret onu tatmin etmeyebilir. Filhakika bu gün kapitalist rejiminde bilhassa müstemlikeler ve bizim gibi nim müstemlikelerde bir az kuvvet sarfıyla, zorbanlık ile ve sair ile o kadar karlı işler yapmak mümkündür ki, ekseriya sermayedar sermayesini % 20-30 ticaretle smal veya sarı müstahsil bir işe kapatmayı kendisi için bir zarar telakkî eder. İşte bütün içinde rifakâmet, bu sermayedarları müstahsil işlerde çalışmaya teşvik maksadıyla, ameleden ve çiftçiden, devletin idareti için, elleri kurusu vergi alacaksa yüzelli kurusu alır ve yitir kurusunu patrona tade eder. Bu suretle hakikatta patron işçisine on lira değil dokuz lira vermiş ve malın da maliyet fiyatı dokuz lira olmuş olur.

Hükümetin resmi muvacaflarını terhan yerli mallarla tatmin etmek niyeti, esasen yolunda gitmeyen bir idarevi büsbütün çılgından çıkarmıştır. Sui istimal, sahtekârlık, iftâl artık alenî ve resmî bir şekle bürünmüş bulunmaktadır. Ticareti, ithalatı serbest kapitalist rejiminin müsbet bir şekliyle idare olunan bir memleketle piyasada serbest muamele gören malların ecnebisim, yerlisinden ayırmayı amir bir kanunun tatbikine imkân yoktur. Bu alenen memleketle sınısları zaten malum ve muayyen bütün bir sınıf sahtekar, muhtekir ve dolandırıcıya millet parasını bol keseden yagma etmek için yardım eden bir kanundur.

Hükümetin eşhasla ortaklığı, hiç bir hukukî fikirle kabili tedif olmayan bir harekettir. Benim patronumla ortak olan bir hükümetin, benim nazarımda acap aklâde bir patron dan başka bir mahiyet iktisap etmesinin imkânı varmıdır? Bir taraftan eşhasla birleşerek

APR 19 1921

beni istismar etmiye çalışan bir hükümet diğer taraftan Adliyesi, zaptiyesi ile bitaraf bir müessise gibi benim hukukumu teca vuzdan muhafaza etmek iddasında bulunuyor. Bu siyasi hakikatta birjava nazariyeleriyle de kabili tefif olmayan bir anomalidir. Filhakika kapitalist rejimi daimi bir rekabet sistemi üzerine müessesini, halbuki hükümet bir takım eşhasla birleşerek diğer bir takım eşhas aleyhine rekabete kalkışrsa, elinde ki resm vesamı aynı zamanda şahsi olan işlerde istimalden kendisini gayrî meşrû edebilir. Bu hususiyete bakarak kemalizmi kommunizm ile mukayese etmek olmuştur. Hakikatta bunun kommunizm ile zerrece alakası yoktur. Çünkü kommunizmde esas işçinin kendi idaresine bizzat hakim olmasıdır. Fabrikalarda patron yoktur; işçi kendi sayını kendisi istismar eder. Halbuki bizde hükümet fertlerin diğer bir takım fertleri istismar etmesini, resmen kabul etmiştir. Ve bir ferdin bilfiil bu hayasız haktan istifade amelesinde hükümet geliyor. Onun sermayesine iştirak ederek, onun yanbaşında onunla beraber temettü alıyor. Yani hükümet bilfiil işçi ve çiftçiyi istismar ediyor. Bu şerait tahtında Kemal hükümeti „liman şirketleri şeker, kereste fabrikalarıyla“ bastan başa türkiyayı kendi keyif kanunlarıyla hayasızca haraca keşmiş alelade ticari bir şirket bir haydut kumpanyasından farklı değildir. Filhakika esası çabukcu bir haydut kumpanyasından farklı olmıyan bütün hususî şirketlere meşru bir hal yeren onların zahiren mafevk ve kendisi haricinde bir idarenin az çok umuman kontrolundan geçen kanunlarına istinat etmesidir. Halbuki bizde alelade bir ticari şirket rolü oyaamaıya çalışan Kemalizm kendi kendisine kanun yapıyor kendi kendisine mesruiyet ita ediyor. Bu nevi şahısa mahsus mesruiyetin dağlara cikmış bir haydut kumpanyasının kendi kendisine bahsettiği mesruiyetten farkı nedir?

Devlet kankası kemalist iktisatçılığının hokkabazlık ve sarlatanlık kısmını teşkil eder. İsmet paşanın bir şah eseri diye takdim edilen bu devlet bankası işi esas nazariye itibariyle kalp baharı öfürükçülükle altına kafetmet gibi bir işe benzemektedir. Hakikatta simdilik ortada hava ile civadan başka bir şey yoktur fakat kkat bir, iki, üç, eyi bakınız, bu boş kasa şimdi açılınca içinden kölçe kölçe altınlar ortaya yayılacaktır. Hükümetimizin bu gibi öfürükçülüklerde bilhassa kudreti olduğuna inanmak lazımdır. Çünkü daha dün eski paraların yenileriyle değiştirilmesi içinde bir el çabukluğuyla yine bu aynı hükümet bir on onbes milyon lira para yaratmıştı. Bu sahalarda her halde itraf olunmalıdır ki hükümetimiz birinci sınıf bir hükümettir. Bilhassa kendisinin sarlatanlıklarını yüzüne vuracak serbest bir metbuatın vucudunu da ortadan kaldırdıktan sonra onun her şeye kadir olduğuna inanmak bir zarurettir.

Mekaleleri Kemalizmin memleketimizi iktisadiyatında yaptığı tahribatı göstermeye matuf bir tecrübedir. Bu yoldaki tecrübe ve tetkiklerin çoğalmasa ve kemalizm iktisadiyatımızı tahripkâr mahiyetinde tamamiyle yıkanılmasa işçi ve çiftçilerin hayatı nokta-i nazardan pek lazımdır. İhtisatî tedbirlerdeki fırsat bulmuşta Osmanlı asrına nispeten bu işleri daha derinleştirmek için temin edilmiş

Kardeş Fırkalar Soviyetler İttihadi

Kommunist Fırkasının XVI Kongresi

Soviyetler İttihadi kommunist fırkası haziran ayının ikinci misfi esasında XVI kongrasını akdetti. Bu kongre kommunist Beytümâleinde bir tecrübe rehber rolü oynayan bu muazzam ihtilal fırkasının bugüne kadar olan kongralarına nispetle gürlünlüğü ve sakin geçti. Geçmişteki bu en salihiyette fırka toplantılarında her defasında ya mücazidîni mühim bir siyasi müşkülü hall etmek veya kuvvetli bir muhalefet cereyanına karşı mücadele etmek icap etmişti. Nettekim geçen XV kongrada fırkaya çok büyük mazarratleri dokan muşafir ve müşmir bir gâile, trockism muhalefeti tasfiye edilmiş ve fırka safları bu nihiraf ve tefrika anasirından tamamiyle temizlenmişti. Bu sayede fırka, müspet cezri teşebbüslere girişmeğe muvaffak olmuş; tekmil cihan ameliesinin tahakkukunu dikkate takip etmekte olduğu beş senelik amir ve mali planını tatbikine ve boy ikhtisadiyatini kolektifleşirmeye koyula bilmiştir.

Çelkten bir armile bu muazzam işlere girişildiği aralarda XVI cihan kongresini kongresini müteakip bu suretle sosyalistleştirme işyasosinin muvaffakiyet kâmilan imanı oluyandı ve başında Buherin, Rikof ve Tomski gibi fırkanın en nufuzlu ve berikenden banları bulunan bir mebla makarünat ve muhalefette. Kârîleştirmişti. Bu sağ oportunist muhalefet bir ara fırka içinde büyük sallantılara sebebiyet vermişti. Fakat nihayet geçen sene sonlarında beş senelik

planını ilke mücazede ve zengin köylülerin akali-kilipci hareketlerine, maddi ve sair ve teknik kabiliyyetlerin fikdânina dair olan) işçilerin ve korkuların yersiz olduklarını patlak bir itirazda ispat edilince; sağ muhalefet rüesası büyük bir takdir hatasına düşüklerini itiraf neçub olmuşlar ve alenen fırka hattının doğruluğunu tasdik ile muhalefetten vazgeçmişlerdi. Bu itirafı sunmuş sağmen fırka idarisinde tahrikatı mahsus olan sitemayillere karşı samimi bir tarzda mücadele etmediklerinden kongraya kadar itibarlarını ladeye muvaffak olamamışlardı.

Buna mebnî bu defaki kongrede hiç bir muhalefet cereyanı olmamakla beraber, doğru yola aydet eden bu yoldaşlara bir ihtiraf bulunmak ve bu suretli bu mes'eleyi kapatmak icabetti. Fakat bu iş kongresinin pek az vakitini aldı. O, daha ziyade müspet işlerde, fırka siyasetinin muhtelif sahalarında tatbikinden alınan neticeleri, ve bundan sonra tatbik edilecek sur'atlı sosyalistlik kurtuluşu teşebbüsleri inceden inceye tetkik ile istigal etmiş ve komminternin fealiyetini gözden geçirmişti. İhtisatın mücazî olmadığı için kongre müakeretinde dair kâfi tafsilat verilmeyeceği. Gelen sayısında belli başlı tezlerden hulâsalar neşredeceği. Bu defa da siyasi hattı şiddetli alkışlarla tasvip ve te'kid edilmiş olan Stalin yoldaşın cevabı nutkunda mühim mes'eleye ait bütün ilke komünlerin fealiyeti ya heyretli şekilde variyet hakkında rapor veren Molotov yoldaşın nutkunun mühim yerlerini buraya nakil ediyorduk.

Stalin yoldaşın cevabı nutkundan İkinci bir grup sual teşkereleri milliyet meselesine aittir. Benim en dikkate layik bulduğum bunlardan

biri. XVI° kongreye raporunda milliyet mes'lesi hakkında verdiğim sahat ile 1925 te Şark darülfünununda irat etmiş olduğum mütka karşılaştırıyor ve arada tefsir edilmeye muhtaç bir müphemiyet olduğu fikrini ileri sürüyor. Teskerede deniyor ki: "Siz vakitle „Kautsky" nin milli Dillerin karışması ve Sosyalizm devresinde (bir tek memlekette) müsterek bir Dil yaratılması hakkındaki nazariyesi aleyhinde deliller getiriyordunuz; şimdi raporunuzda kommunistlerin, milli Harslerin bir müttehit Hars ve milli Dillerin bir müttehit Dilde bir arada kaynaşmalarına (cihan mikgasında Sosyalizmin zaferi devresinde) tarafdar olduklarını beyan ediyorsunuz. Bunda bir müphemiyet yok mu?"

Zannımca burada ne müphemiyet ne de tenakuz vardır. 1925 teki nutkunda ben „Kautsky" nin müteassip millici (şövinist) nazariyesine karşı deliller ileri zürmüştüm. Bu nazariyeye göre geçen asrın ortalarında Avosturya-Macaristan Hükümdarlığında proletarya İnkilabının zaferi milletlerin bir tek ataman milletinde bir birlerine karışmalarını, müttehit bir ataman lisanının rücut bulmasını Çeklerin atmanlaşmalarını mucip olacaktı. Ben, bu nazariye marxisme ve leninisme zit bir nazariye olduğundan onun aleyhinde bulunmuş ve Sovyetler İttihadında Sosyalizmin galebesinden sonra, memleketimizin hayatından alınma onu nakzeden vakialara istinat etmiştim. XVI° kongre huzurunda yaptığım raporda görüldüğü üzere, şimdi de bu nazariye aleyhinde bulunuyorum. Çünkü mesela Sovyetler İttihadında, tek milletlerin müttehit büyük rus Milletinde bir birlerine karışmalarını, bir müttehit Dil ile konuşmalarını istilam eden bir nazariye leninismın esas tezlerini nakzeden, leninisme alehter bir nazariyedir. Leninismın bu esas tezleri bize öğretiyor ki millî farkler ilk zamanlar ortadan kalkamazlar bilakis uzun müddet temadî etmek mecburiyetindedirler ve hatta cihan mikyasında İnkilâbın zaferinden sonra bile. Millî harslerin

45
45
ve millî Dillerin daha sonraki müttehimel talilerine gelince, Ben şu fikri temsil etmişim, yine de ediyordum: Sosyalizmin cihan mikyasında zaferi takdirinde, eger sosyalizm kuvvet bulur ve hayata hülak ederse, millî Dilleri İctinap edilmeyen bir tarzda bir müttehit Dilde hallolmaya mecbur durlar; fakat bu tabiatla, ne büyük rus dili ne de alaman dili olacaktır, bilakis yeneni bir şey olacaktır. Ben XVI° kongre huzurunda da muhakkak bunu söylemişim. Bu sözün iki noktayı ilice anlıyabiliyorlar.

Her şeyden evvel onlar, biz Sovyetler İttihadında Sosyalizm devresine girmiş olduğumuz halde, mühyetlerin zevale yüzütmalarından sarfî nazar, bilakis onların inkişaflarını ve serpilmelelerini kaydettükte olduğumuzdan anlamıyorlar. Hakikatte biz Sosyalizm devresine girmiş miyiz? Ahvâlî adiyede devrimize sermayedarlıktan sosyalisme İntikal devresi denilir. 1918 de Lenin Sovyet hükümetinin en yakın vazifeleri" namındaki meşhur risalesinde, ilk defa bu devreyi tavasif ettiği ve İktisadî hayatı beş kategoriye (zümreye) ağırdığı zaman, ona İntikal devresi denilmişti. Halî nazırda da 1930 da, bu kategorilerden buzilari eskiyüp zail oldukları ve onlardan biri, ziraat ve sanayi sahasında aail yeni olanı büyüdüğü ve hiç görülmemiş bir sur'atle inkişaf ettiği esnada da ona İntikal devresi tesmiye olundu. Bu her iki İntikal devresinin aynı şey oldukları, aralarında esasî farklar bulunmadığı iddia edilebilir mi? Bu iddiada bulunulamıyacağı aykardır. 1918 de Halk İktisadiyatı sahasında elimizde ne vardı? Bir tahrir edilmiş sanayi, bir külefi tezahür olarak henüz kamile madum olan kolektif işlötmele ve sovyet işlötmele, şehirde yeni burjuvazinin ve köyde zengin köylülüğün büyümesi. Şindî elimizde ne vardı? Tahir edilmiş olan ve yenden kurulma halinde bulunan sosyalist sanayi, yalınız yaz zetiyanında bütün sovyetler İttihadı seriyatının yüzde 40 mdan fazlasına tahrip olan meçvü netna halinde bir sovyet

işletmeleri ve kolektif işletmeler sistemi, şehinde zevale yazılmış bir yeni" burjuvazi, köyde zengin köylü- lüğün can çekmesi.

O da bir intikal devresi idi bu da bir intikal devresidir. Bununla beraber onlar yerle gök gibi buluştünlü yakkıgerinden farklı şeylerdir, ve hic kimse inkâr edemez ki biz en son ehemmiyetli sermayedar sınıfının, zengin köylüler sınıfına tasfiye safesinde bulunuyoruz. Bizim artık eski manasındaki intikal devresinde olmıŝ olduğumuz ve bütün çapemizde rinde devasıla ve halli tabii sosyalizm kuruluşu devresine girmiş bulunduğumuz bediidir. Artık şimdiden sosyalizm devresine girmiş olduğumuz bediidir, çünkü gerçi henüz sosyalist cemiyetin mükemmel bir kuruluşundan ve sınıf farklarının imhasından pek uzak isek te tekmi Halk iktisadiyatının bütün iktisadi manivelalarını sosyalist sektör (kısm) şimdiden ele almışır. Ve buna rağmen millî Diller değil yalnız zeval bulmıyorlar ve birbirlerine karışmıyorlar, fakat bifakis millî harsler ve millî Diller inkisaf ediyorlar ve serpiyorlar. Görülüyor ki millî Dillerin bir tek devlet çerçevesi içinde münkeşif sosyalizm kuruluşu devresinde, bir tek memleketle sosyalizm devresinde, bir arada hallolmaları yanlış marxisme ve leninisme muhalif bir nazariyedir.

Sual soranların anhyamadıkları ikinci nokta da, millî idillerin zeval bulmaları ve müteahit bir adli içinde hallolmaları, mes'elasi bir devletin dahill mes'elasi olmadiğı, bir memleketle sosyalizmin galehesi mes'elasi olmayıp, bir beynemilel mes'ele, sosyalizmin beynemilel miyyate zaferi mes'elasi olduğudur. Bir memleketle sosyalizmin zaferini sosyalizm beynemilel miyyate zaferi ile karıştırmak lazımdır. Lenin proletarya diktatorlugunun beynemilel miyyate zaferinden sonra bile, uzun müddet millî farkların devam etmesini boş yere söylememiŝti. Bundan başka, sovyetler ittihadının birçok millîletleri için mevzuu bahis olan bir

hususiyetin de nazarı dikkata alınması icap eder. Sovyetler ittihadının terekübünde bir Ukranya var, fakat diğer devletlerin terekübünde de başka bir Ukranya var. Sovyetler ittihadında bir beyaz Rusya var, fakat diğer devletlerin terekübünde başka bir beyaz Rusya var. Umar mısınır ki, bu hususî vaziyet hesaba katılmaksızın, Ukranya ya beyaz Rusya Dilleri mes'elesinin halli kabil olabilir. Sonra sovyetler ittihadının Azur, baycandan, Kazakistana ve Mongolistanaya kadar, cenup hududunda yaşayan milliyetleri ele alınız. Onların hepisi tipki Ukranyalıları ve Beyazrusyalıların buldukları vaziyette bulunurlar. Hiç şüphesiz burada da bu milliyetlerin inkisaflarındaki hususî müessesetleri nazarı dikkata almak icap eder. Bediidir ki bunlar ve bunlara müteahit millî hars ve millî dil bahislerine müteallik bütün mes'eleler, bir tek Devlet çerçevesi içinde, sovyet ittiadi çerçevesi içinde halledilemezler.

Bundan sonra Stalin sag muhalifet rehberlerinin nutuklarını tenkide gerekerek sözüne söyle devam etti:

Firka sahtik sag muhalifet rehberlerinden üç şey istiyor. 1. müdafaa ettikleri hat ile fırkanın hattı arasında bir ucurun bulunduğunu anlamlarını, müdafaa ettikleri hattın senf olarak sosyalizmin zaferine değil, fakat sermayedarların zaferine isal ettiğini tasdik etmelerini; 2. bu hattı leninizm aleyhtar olarak mahkûm etmelerini, ve ondan namuskarane ayrılmalarını; 3. bizimle aynı safta mevki almalarını ve beraberimizde tekmi sağ imhiraflara karşı mücadele etmelerini (dogru" sesleri ve silâhli fikirleri).

Her bolşevik, her inkilapçı için kendi kendisine hörmeti olan her firka azası için şakıkadır ki o bedih ve minakase götürmez vakiaları açktan açığa ifs namuskarane tasdik ettiğide takdirde, ancak kadını artırmış ve firka nazarında kazanmış olabilir.

Muhalifet rehberlerine bu metaliip firka merkezi komitasının 1929 ikincileşin umumî ictimanda da yapılmış ke onlar firka hattına dogrulugunu

tasdi ile k vaade tutma Sağ yerin hatalı seçti Faka lar bu Bu rızası maru husu mam Ba hin Ew yogr mem sakin yorla mak gözli rında rini şu kekle muva dird onlar zeriyy Sonr dılar de hezi tasu son- baha geldi berle on- amu Bi atılın zar mış N mult bolş lar, unu inki gele

tasdik ederek sağ inhirafa karşı fırka ile birlikte mücadele, de bulunmayı vaatmişlerdi. Onlar bu vaatlerini tutmadılar.

Sağ muhalifetin rehberleri vaatlerini yerine getirmek ve mazî üzerine bir batal işareti çekmek fırsatını, imkânını ele geçirmişlermiydi? Tabii geçmişlerdi. Fakat bu fırsatlardan istifade için onlar hiç bir şey yapmadılar.

Bu geçen devrede onların gönül rizası ile, haricetin hiç bir tezyike maruz kalmaksızın teahhütlerini ifa hususunda bir tek teşebbüste bulunmamış olmalarını neye atfetmeli?

Başhca iki haleti ruhiyye bunun izahını bize verir:

Evvela onlar hemüz fırka hattının doğruluğuna tamamen kanaat götürmemiş olduklarından, el altından bir sakın hızıpcılık faaliyeti devam ettiriyorlar, tekrar fırka aleyhine çıkış yapmak üzere münasip zaman ve fırsat gözliyorlardı. Onlar hızıpcılıklarında toplandırlar ve fırka mes'elelerini müzakere ettiler ve ahvali adiyede şu karara geldiler; ilkbahara kadar beklemeliyiz, fırka zer'iyat içinde bir muvaffakiyetsizliğe düşer olduğu takdirde hücumla geçeriz. Fakat ilk-bahar onlara yarar birşey getirmede, zira zeriyat müsait bir tarzda cereyan etti. Sonra onlar toplandırlar ve kararlaştırdılar: son-bahara kadar duralım belki de fırka hububat toplama işinde bir hezimete uğrar, o zaman merkez komitasına karşı hücumla geçeriz. Fakat son-bahar da bom boş geçti. Ve ilk-bahar ve son-bahar her sene tekrar geldikleri cihetle sağ muhalifetin rehberleri ümitlerini gâh ilk-bahara gâh son-bahara koydular (bütün mecliste umumî gültismeler).

Bir mevsinden diğerine, fırka üzerine atılmak için müsait anın hululüne intizar ettikleri esnada vaatlerini tutamamış olmaları kolaylıkla anlaşılır.

Nihayet ikinci sebebe geçiyorum. Sağ muhalifetin sabık rehberleri bizim bolshevikçe gidiş süratimizi anlamıyorlar, bu tempoya iman etmiyorlar, ve umumiyet üzere kendi kendine tedricî inkisaf çerçevesinden hariçte vukua gelen hiçbir şeyi kabul etmiyorlar.

46
Bundan dolayı bizim bolshevikçe tempomuz, yeniden kuruluş devresi ile bağlı olan tuncdan inkisaf yolumuz, sınıf mücadelesinin keskinleşmesi ve bu keskinleşmenin neticeleri onlarda endişe teşevvüs, merak ve tavahhüş uyandırıyorlar. Fırkamızın bilensiz şarhları ile münasebetli olan herşey önünde gerilemeleri buna mebnat pek tabiidir.

Çuksek teknik mekteplerin iktisadi makamata tabii bulunması ve ahvali adiyede bulunması. Halbu ki bu mekteplerin teknik mektebi Halk İktisadın meclisine tabii kilmak istiyorduk, zahirde bu ehemmiyetten art bir şeydir. Fakat biz sağlarda şiddetli bir mükaavemetle karşılaştık. „Bu neye? Beklemek daha iyi degilmi? Sakınınız altından bir bir şey çıkmasın“ dediler. Halbu ki şimdî bükde tekmiil yüksek teknik mektepler iktisadi makamata tabii bulunuyor, ve ahından hiçbir şey çıkmadı ve biz yaşamakta devam ediyoruz.

Yahut ta mesela zengin köylülere karşı alınan fevkalade tedbirler. Hâflârlarsınız bu vesile ile de sağ muhalifet rehberleri ne hisleri buhranları geçirdiler. „Zengin köylüye karşı fevkalade tedbir mi? Bu neye? Onlara karşı bir liberal siyaset tabiki daha iyi olmaz mi? Sakınınız bunun altından bir şey çıkmasın“ dediler. Ve şimdî bir zengin köylü işletmelerinin sınıf olarak tasfiyesine girişmiş bulunuyoruz. Bu öyle bir siyasettir ki onun yanında mevzu bahis fevkalade tedbirler bir oynuncak mesabesinde dir. Böyle ken altından hiçbir şey çıkmadı. Biz yaşamıyoruz. Yahut ta kollektiv işletmeler ve Sovyet işletmeleri mes'alesi. Yine aynı nakarat: „Buna ne lüzum var? Arkamızdan kovallıyan mı var? Aman altından bir şey çıkmasın! Ve ilah ahiri“.

Yenilik önünde bu endişe, yentye, yeni mes'elere hulul etmekteki bu anlayızsızlık zaman altından bir şey çıkmasın“ tarzındaki bu tavahhüş, bütün bunlar Çekof'un bir eserinde mevcut cam mahfaza altındaki adatın mülmeyyis evsafıdır, ve bunlar sağ muhalifetin rehberlerini hakikî surette fırka ile birleşmekte men' ediyorlar.

Bu mümeyyiz evsaf güçlükler baş gösterdiği ufukta ufuk bulutlar peyda olduğu takdirde, muhaliflerde bilhassa gülmüş şekiller ahlaklar. Her hangi bir yerde bir mania zuhur etti mi derhal vaveylayı koparırlar, bir felaketten, Sovyet Devletinin iftiharından bahset koyulurlar. Biz onları teskin etmeğe, hiç bir tehlike mevcut olmadığını temine gayret ederik. Fakat onlar ağlaymakta devam ederler. Bu vesile ile Buharin'leri yazmağa ve onları merkez komiteye göndermeğe girişir. O tezlerde merkez komitenin memleketi uçurum kenarına götürdüğü ve azami bir ay zarfında ciddi Sovyet hükümetinin mahvolacağı iddiasında bulunur. Rikof, Buharinin tezlerine iştirak eder, fakat Buharin ile kendi arasında ciddi ihtilaflar bulunduğunu, ve Sovyet hükümeti mahvolacaksa da bir ayda değil, fikrince bir ay ile iki günde mahvolacağını, şurada burada işsa eder. Tomski hem Buharinin hem de Rikofun fikrine iştirak eder, fakat tezis, meydana bilahara izah etmek icap edecek vesika bırakmaksızın bu işin icinden çıkılmaması olmasına karşı protesto eder. "Kaç defa size söyledim ne istermiş yapmış, fakat arkasında hiç bir vesifa hiçbir iz bırakmayın!" (gülmüşmeler ve devamlı alkışlar)

Hiç şüphesiz bundan sonra, bir sene sonra, en kalın kafa için bile karafatma böceğinin bir tehlike teşkil etmediği anlaşılınca sağ inhirafçılar kendilerini toplamaya başlarlar ve hatta hübrülenirler. Hiçbir karafatma böceğinden pervalara olmadığını ve bunun tamamile ehemmiyetten art bulunduğunu beyan ederler. Fakat bu raddeye gelinceye kadar onlarla tam bir sene kafa patlatmak icap eder.

Bu tahammül edilmemiş vaziyete karşı çare nedir? Bunun bir tek çaresi vardır. Onlar kat'i suretle mazilerle alakalarını kesmelidirler, onlar diyatlarını tamamile destirmeli ve fırkasının merkezli komiteası ile bolşevikçe inkıfapı seyri mücadelesinde sağ inhirafçıya karşı mücadelesinde onunla birleşmelidirler.

Eğer sağ muhaliflerin sabık rehbeleri bunu yapamazlarsa — pek ah

o halde bunun netayicilerden kendi kendilerini mes'ul etmek mecburiyetindedirler (bütün kettifa selamunda atırekli ve heyecanlı alkışlar. Bir sıgızdan Beynelmilel şarkısı söylenir)

Sovyetler İttihadi komünist fırkasının Komünist Beynelmilel İcra Komitesindeki Murahhaslar Heyetinin fealiyet raporu (Molotov yoldaş tarafından)

Molotov yoldaş raporunda başlıca aşağıdaki fikirleri izah etti:

Raporunun teallik ettiği devrede sermayedarlık istikrarının devamlı bir tarzda sarulması cihan iktisadi buhranına müncer oldu. Buhran zemini üzerinde sermayedarlık cihanının temel tezaları keskinleşiyorlar: İmperyalist memleketler arasında ki tezathat, her memleket dahilinde burjuvazi ile proletarya arasındaki tezathat, sermayedarlık cihanı ile Sovyetler İttihadi arasındaki tezathat, İmperyalist memleketlerle müstemlikeler arasındaki tezathatlar. Sınıf mücadelesi keskinleşiyor. İnkılabi yükseliş anasırı büyüyorlar. Bütün bunlar komünist fırkasının ve komünist Beynelmilelin fealiyeti önüne yeni vazifeler vaz' ediyor ve bu fealiyet şekillerinin ve usullerinin yeni münasebetlere intibaklarını istilzam ediyorlar.

Bu geçen devrede VI cihan kongresinin tahlilleri ve tahminleri parlak bir surette teccyüt ettiler. Çeşit çeşit oportünizmlere karşı bilhassa sağ oportünizme karşı mücadeledede komintern kararları kabul olundu.

Cihan iktisadi buhranının tahlilini Stalin yoldaş bütün özünü çıkarınca tarzda yaptı. Daha XV kongrad Stalin yoldaş bir yeni buhranın geyri kabül İctinap olduğuna işaret etmişti. Bu görüş VI cihan kongresinin kararlarında da ifadesini bulunmuş ve tevlil edilmişti. Kongra harbi umumiden sonraki sermayedarlık inkıfapının üçüncü devresi denilen devrenin bir tahlilini yaptı. Daha o zaman sağların başka bir tahminleri vardı ve onlar tezathatların keskinleşmesi fikrini retus ediyorlardı. Bu bilhassa Buharin yoldaşın fikri tezahırlarında ifadesini

buldu. Buharin yoldaşın oportünist talakkisine karşı o zaman şiddetle mücadele etmenin ne kadar zarurlı olduğunu, şimdi hadisin ışığı altında tamamiler aşikâr olmuştur.

Buharin yoldaş kommünist Beynelmîleinde sağ unsurların fikriyatçısı idi. O Hilferding'in „teşkilatlı sermayedarlık“ nazariyesinin tagyir edilmiş bir nev'ini inkışaf ettiriyordu. Biz buna makus hataya karşı da mücadele etmeğe mecbur oluyorduk. „Sol“ oportünistler aynı derecede büyük hatalara düşüyorlar ve sağların dayandıkları aynı neticelere geliyorlardı.

Trotzki 1926 da sermayedarlık için tam bir durgunluk ve harabiden başka bir ihtimal mevcut olmadığını söylüyordu. Lenin daima böyle bir hayalden sakınmayı tavsiye etmiş ve sermayedarlık için hiçbir içinden çıkılmaz vaziyet bulunmadığını, bilakis bunun proletaryanın inkilâpçı mücadelesine tabi olduğunu ileri sürmüştü. Trotzkinin zahiren son derecede „sol“ benziyen noktai nazarı, onu Amerika küşayış ve imranının meddahı haline gelmekten alakoymamıştı. Buharin yoldaş — Eklektiklere (uzlaştırcılara) has olduğu üzere — her iki noktai nazarı, hem „sollar“ inkini hem sağlarkını birleştiriyordu.

Cihan buhranı sermayedar Devletlerin harici siyasetlerindeki tenekuzleri fevkalade keskinleştirdi. Bir taraftan sermayedarlık inhisarlarının cihan mikyasında gittikçe artan bir kaynasmaşını ve sermayedar memleketter arasında, hatta Fransa ve Alamyana arasında, birçok sınıf ve ticaret mukaveleler aktolundugunu görüyoruz. Diğer taraftan ifrat bir gümrük amayeciligi (proteksiyonizm) temayülleri artıyor. Amerika Müttehit Devletlerinin yüksek bir gümrük himayesi siyasetine geçmekte olmaları karakteristiktir. Duzinalarla memleketter ve binlerce iktisatçılar bu tedbire karşı protesto idiyorlardı. Bununla beraber Müttehit Devletlerde gümrük tarifaları ziraif mahsulat, renkli madenler v. s. için yüzde 30—35 yükseltildi. Büyük Britanya, imperatorluk için müttehit bir gümrük maniası yaradılması le-

47
hinde şiddetli mücadeleye sahne olmaktadır. Beaverbrook'un ve Rothermeer'in bu husustaki temayülleri karakteristiktir. Fransa, Evropa, İttihad (panevropa), planı vasıtası ile Evropa pazarı üzerinde İngiltereye ve Amerika'ya karşı rekabetini teminat altına koymak gayesini takip ediyor.

İngiltere ile Amerika arasındaki tezatlar büyüyor. Amerika Müttehit Devletleri dikket nazarlarının merkezi sirketini harici pazarların zaptına mecbur ediyor. Fakat bu aynı zamanda bir mücadele inkışaf ediyor. İnkilâpçı cihan harici pazarlanmaktadır. Bu evvelkinden daha pek büyük bir maddiyasta oihanşünl bir mahiyet alacaktır; zira Büyük Britanyanın ve Müttehit Devletlerin nüfuzu tekmi cihan aksamina yayılmıştır.

Sovyetler İttihadının beynelmül paziyetini Stalin yoldaş katı derecede tavsif etti. Romanya ve Fenlandiya gibi komşu memleketterde faşist hükümet darbeleri vasıtası ile sovyetler İttihadının bir çenber içine alınması müdahale için havayı nesimiyi kazırıyor.

İmperyalist memleketterle müstenlikeler arasındaki tezat kuvvetleniyor. Büyük müstemlikelerde bir köşe bucak mevcut değildir. İnkilâpçı son seneler zarfında gürlüycü bir inkilâp hareketi olmamış olmasın. Haraket yeni yeni sahalar sırayet ediyor. Genübl Amerika, Filistin, Afrika zencileri, Hindicint v. s. Hindistanda kütlelerin galeyam ziyadeleşiyor grev hareketi büyüyor. Biz burada kütleli proletarya teşkilatları, inkilâpçı sendikalar yaratmağa matuf ilk tecrübelere sahib oluyoruz. **Rejvan Asyanı** gibi birçok havâlide köylü faaliyetleri gibi vakıalar askeri kutat ile inkilâpçıların birleşmeleri gibi kadiselor inkilâp hareketinin kuvvellenmesine delalet ederler. Bu hareketin şekli idarpat için henüz mevcut almayan fakat teşekkül etmekte olan kommünist burjuvazinin yaradılmasına zaruret vardır. **Çinde yeni bir inkilâp yükseliş mehtuttur.** Çin inkilâbının hekimetinden nevmidare buhsetmiş olan bedinleri ve zayıf imamlara vakıalar teşkil etti. Çinin 638 sancagından 241 Tanesül

İnkilap hareketi ihata etmiştir. 1928 senesi nihayetinden beri 19. Sovyet ayaleli mevcuttur.

Sonra kızıl çin ordusunun 14 kol ordusu ve hesapsız taraftar başıbozuk kütülleri vardır. Mücadele Sovyetler teşkil için mücadele şiarı etrafında inkişaf ediyor. (Vekayih evvelki) yükseliş devresinde kommünist fırkası henüz yetişmiş bir halde değildir. Halbuki hali hazırdaki yükseliş kommünist fırkasının bir çok felaketlerden sonra gittiğe daha ziyade kendisiği topladığını ve inkilap mücadelesini bölşevikçe sevk idare kabiliyetini ihraz ettiğini gösteriyor. Bu ehemmiyeti çok büyük bir vakadır.

Burjuva hükümetinin sınıflı vasfı hiçbir zaman şimdiki olduğu kadar kılıfsız çıplak şekillerde kendini göstermemiştir. Burjuva nazırları ve burjuva siyasetinin idarecileri aynı zamanda en büyük mhisar işletmelerinin de idarecileridirler. İngiltere işçi fırkasının hükümeti ve Almanya'da Herman Müller hükümeti bu söyledigini nakzetmezler, bilakis onu yalnız teyit ederler. Burjuvazi lüzum görünce, hakimiyetini idare edebilmek ve işçileri idare altında tutabilmek için hükümetin başına sosyal-demokratları koyar. Daha 1910'da Lenin burjuvazinin hakimiyet için olan mücadelesinde iki usule malik olduğunu kaydetmiştir: cebrü şiddet usulü, liberalizm usulü. Bu her iki usulü şindinde faşizm ve temerkuz hükümetleri (sosyalistlerle burjuva fırkaları bir arada) şekillerinde kullanılmaktadır. Fark yalnız faşizmin cebrü şiddet usulünün gittiğe inkişaf etmesinden ve onun istihzâhı olmasından ibarettir.

Birçok memleketlerde sosyal-demokratların rolü faşistleşme fikriyat hazırlığında bulunmaktır. Sosyal-demokratlık sözde heyeti umumiyenin korunması mevzuu bahis imiş gibi burjuva hakimiyetinin korunması fikriyatını temsil eder, ve ağıktan açığa proletarya menafinin, sermayedarlığın idamesinin menfaflarına tabi tutulmasından bahseder. Büyük Britanyada MacDonald'un hükümeti gecmiş aktibade mensucati amelesinin ücretleri

azaltıldı. Fransada Paul Bonicour memleketimin menfafları ile fırkamenkiler yedkilerle tezat halinde düşükleri takdirde bir dakika bile tereddad etmeden birincileri terçih edeceğini açıklan açığa beyan etmişti. Bolşevizm karşı, proletarya hakimiyetine karşı, burjuvazi ile itihhat tehinde, faşistleşme yolunda yürüten sosyal-demokratlığın hattı işte budur.

Son zamanlar kommünist Beynelmilleli saflarında da onun hattı ile telifi kabil olmıyan yanlış istihzâta meydan veren sol temayüller, tekkencilik (sektarizm) cereyanları kuvvetlendiler. Solların başlıca hatası sosyal-demokratlığın rehber tabakası ile henüz daha onunla beraber giden işçi kütllesi arasında hiçbir fark gözlememesinden ileri geliyor. Bu vesile ile komintern vazifemiz sosyal-demokratların arkasında duran işçileri rehberlerinden ayırmak olduğunu katiyetle ihtar ettiğimizde işi unuttukları.

1928 senesi sonlarından beri inkilabi hareketin neşvü nemesinde kat'î bir hâmile nazara çarpıyor. Evvelce büyük Biritanıyada umumî grev gibi hadiseler yalnız münferit tezahürlerdi. Hali hazırda Fransada, Büyük Britanyada, Müttehit Devletlerde, Avustralyada, Şark memleketlerinde ziyadeleşmesi bu hâmlenin nakiz imkansız alamelleridir. Bazı grevler dahna daha ziyade siyasi bir ehemmiyet kazanıyorlar. Fakat bir iktisadi vasf taşıdıkları yerlerde bile, onlar ekseriya kommünistlerin ve inkilap sendikalarının rehberliğinde cereyan ediyorlar ve patronların burjuva Devletinin ve sosyal-demokratlığın teşkil ettikleri ittifakı fışsellese karşı hareket ediyorlar. Son zamanların muazzam tezahürleri işsizlerin hücumları inkilabi itihyat evsafını taşıyorlar. Onlar ekseriya müselleh polis kuvvetleriyle çarpışmalarla başlıyorlar veya bitiyorlar. Bu çarpışmalarda verilen kurbanların sayısı büyüktür. Mesela yalnız Almanya'da 1929 senesinde 60 kişi öldürülmüş 1163 kişi yaralanmış ve 2614 kişi hapsettirilmiş. Son iki senenin mayıs münmayişleri ve 1 ağustos 1919 ve bu senenin 6 mart tezahürleri gibi feci

yetlerin beynelmilel hareket için müthiş bir ehemmiyeti vardır. Hatta faşist İtalyada bile 3000 işçinin tevkif edilmiş olmasına rağmen Milanda işçilerin büyük bir kısmı grev yapmıştı.

Son zamanlar inkilâbî hareketi gittikçe daha ziyade yoksul köylü unsurların cezbedilmesi ehemmiyeti haklıdır. Lehistanda takriben 30 kazada yoksul köylülük mayis nümayişlerine iştirak etti. Yuanistanda köylülük müteaddit faaliyetlere iştirak etti. Bunlar ve müstemlike memleketlerindeki vakayi inkilâbî hareket yükselişinin gittikçe daha büyük bir inkişafına medar olacak ve inkilâbî yükseliş unsurlarını daha ziyade kuvvetlendirecektir.

Aynı zamanda sermayenin amele sınıfına karşı yeni bir tecavüz hareketi başlıyor. Ücretlerin kısılması yalnız Alamyada değil birçok memleketlerde tatbik edilecek. Müttehit Devletlerde de ücretleri tenkis için olan hazırlık siddetlenmiştir. Bundan nasi amele sınıfının iktisadi mücadelelerinin sevkü idaresi hariküfâde bir ehemmiyet kazanıyor. İktisadi mücadelelerin müstakillen sevkü idaresinin ve kütleli proletarya hareketlerinde kommunist fırkalarının teşkilat vaziyetlerinin takviyesinin ehemmiyeti de bundan nasiadır.

Hali hazırda başlıca vazife amele sınıfı ekseriyetinin kommunisme kazanılmasıdır. Fırkalar amele kütleleri her nerede bulunursa orada mücadele etmek mecburiyetindedirler. Kommunist fırkalarının amele kütleleri arasındaki nüfuzunun büyümesi teşkilat ilibarı ile tasin olunmalıdır. Buna mebu kommunist fırkalarının teşkilatının ikmahı, kadrolar yetiştirilmesi, s. hususlarındaki faaliyetin siddetlendirmek vazifemuzdır. Amele sınıfının ekseriyetinin kazanılmasında baş düşman oportunistiktir. Trötkismin imhasından sonra sağ inhiraf başlıca tehlikeyi teşkil ediyordu ve etmekte devam ediyor. Ona karşı bir Alamyada Müttehit Devletlerde, İsveçte, Büyük Britanyada, Çeko-slovakya, Polonyada, ve diğer memleketlerde — hatırı raglir güçlükler altında mücadele etmeğe mevr olmuştuk. Aynı

zamanda „sol“ tekkeci zihniyete karşı da mücadele mecburiyetinde kafdık. Bu zihniyete bilhassa gençlik teşkilatlarında ehemmiyetli taidir ve haklıdır.

İki cephe üzerinde mücadele, kommunist Beynelmilelinin büyümesi için evvel ve ahir en lüzumlu müte-kaddim şarttır.

Kommunist fırkalarının takviyesi e amele cereyan eden mücadele amele sınıfının mevkii iktidarını apımlı ve cihan mücadelesine iştirak etmelerini teşvik etmek mecburiyettedir. Bu (bir bakımdan spektriv) 33 dile çevrilmiş olan kommunist Beynelmilelinin programını espabi muclbesi ile tespit edilmiştir. Cihan buhranı amele sınıfı önünde kuvvetli ihtimaller açıyor. Gece devrede kommunist fırkaları mühim derecede kuvvetlendiler ve bu zafer için lazim gelen geraii yaratıyorlar. Genç amele kütlelerinin hareketine istinaden yeni inkilâbî yükselişin proletarya inkilâbına tahavvül etmesi gayesine irişilecektir (üzün devam eden alkışlar) bu buhranın sonucu olarak proletarya hareketi yaygınlaştıkça subrotabled olacaktır.

APXIB ИЛІРІ

BEYNELMİLEL HAVADISLER

Cinde ilk Soviyet kükümeti

Çin kommunistlerinin zaferi

Cinde 1927 de kommunist fırkasının kızıl huvtellerile zaptettiği Kan-Çon şehrinde tesis edilip, ancak 24 saat mevcudiyetini mahafaza edebilen amele diktatorluğu Çin inkilâbı tarihinde yeni bir devre açmıştır. Bu feşebbüsün hezimeti ve binlerce kommunistin katliam edilmesi, o zaman imanı zayıf bir çok inkilâpçılara yete ve bedbinliğe düşürmüştü; onlara inkilâbın urun seneler için geriye kaldığı hükümünü verdirmişti. Bu zaferin Filhakika Kanton vakayının müteakip Çin inkilâbı, iki dölge — iki inkilâbî hamle — arasındaki muvakkat intisar ve yiteniden toplanma devresine girmisti. Yalnız bunun urun

48

sureceğini ve kommunist farkasını bitap bir hale geldiğini iddia edenler yapıyorlardı. Hakikatin bu yeniden saylet etmek üzere inkılap kuvvetlerinin bir mola vermesi kabilinden bir lavakkıftı.

Zaten duşman tarafı — milli ciler — daha müsait bir vaziyette bulunmaktan çok uzak idi. Kominternin o sıradaki tahillerinde tespit ettiği veçhile Kuomintangın Çankayeskin riyaseti altında husule geldiği ilan ettiği vadede henüz başlamak istediği gayrimütecami unvanını mürekep bir parça bolçasına benzer şekil ve zahiri bir birleşmeden ibaret idi. Her vilayete veya vilayetler grubuna bir militarist valinin hakim bulunduğu, maresal Çansolinin mağlubiyetinden evvelki devreye nispetle siyasi ve iktisadi serafite bazı şahıslardan gayri değişmiş bir şey yok gibiydi.

Nankin hükümetinin tarzi teşekkülü ve istinat ettiği kuvvetlerin içtimai terekkepü, eski saktı militaristler idaresine el sürmek imkânını ortadan kaldırıyordu. Hakimiyetlerini temsil ettiği bir kısım derebeylerle müttelik büyük erazî sahiplerinin ve sermayedar-burjuazinin sınıf menfaatleri, onu imperyalisme muti, amele aleyh-tarı ve kommunistlere karşı tehişkar bir siyaset takibine sevk ediyordu. Ve onun bu siyasetini sabık Pekin dik-tatorunun siyasetinden ayırd etmek imkansızdı. Imperyalisme tabiiyetten kurtulmak sahasında bir tek adım bile atılmamıştı.

Imperyalist Devletlerin himayesi altında, bir istikrarız variyet bir büyük senâ kadere devam edebildi. Bu müddetle çinasında Nankin hükümeti imperyalist devletlere yardım etmek içinle, çıkışta seçtiği Soviyetler İttihadına aleyhtar müteaviz bir siyaset takip etti. Bu siyaset onu 1929 yazında, Sarık Çin demir yollarını işgal ve sovyet inemurlarını ve tehasunı hapsedmek suretilerle Monkaşa hükümetine meydan okuma macerasına kadar sevketti. Müvazene ile müvazene sızlık arasında yıllarca Nankin bu küstahane hareketle tam

istikrarlı bir devresine girmiş oluyordu. Malum olduğu üzere, beynefmil bir karışıklığa meydan vermemek için, Soviyetler İttikadının uzun müddet sabru tahammülünden, sozusuz müzakere-lerden sonra bir hamlede çin jena-rallarının sürülerini hezimete uğrattı ve Mugdeni ve Nankini sarfih hakla-rınstanmaya mecbur etti. Bu mağlu-biyetlere sırtında üzerine Çankayeskin hükümetinin itibarı tamamile kırılmış oluyordu. Bu sıralarda Kuomintang fırkası içinde, boşas itibarıla, İktidarı ellide tutan gıupstan pek okadar ayırılmayan onun gibio kommünisme aleyh-tarı ve imperyalizm ile hoş geçinmek taraftarı ikinci bir cereyan bir nevi söz sö-l cenahı peyda oluyordu. Tasfiyeciler (reorganisationist) namını taşıyan bu muhalefet fırkası mensup küçük-burjuva küllai içinde birçok hoş-pnutsuz anasırı kendisine celbede-bilmişti. Başında ise kumanda ettik-leri ordular beraberlerinde olduğu halde İttihak eden diktatörler amugber cenarallar ve meşhur Sunyat-senin siyaset akidesinin fikriyatcısı sayılan Vantinyev bulunuyordu. İsyân halinde veya isyana mütemayil jenerallerin, Nankine harşı kuvvetli bir İttifakını gücünde getiren bu cereyan ve teşekkül nihayet onun bekasını tehlikeye koyacak cesaretler aldı.

Burjuazinin ve militaristlerin bu iki kutbu arasındaki kevges şiddetli muharebelere münacer olduğu sıralarda kommünist hareketi de saklın-cend daha masbut ve daha geniy bir şekilde canlanmış bulunuyordu. Kınth teorabeler içinde uygulanmış, tepe büste mücadele kabiliyetleri yükse-miş mücahitlerin idaresi altında Kom-münist teşkilatları birçok vilayetlerde ve kazaalarda insiyak köyü kıyam-larının başına geçişler ve onları maspat ve muayyen inkılap gayelerine doğru sevk etmişlerdir. Bu suretle İttihakın yer yer küll ürdükler yara-bılda idaresi ele geçtiren havalide sovyetler kuruldu. Geçen ilke bahara kadar müteddittir vilayetleri İttihak eden geniş bir İttihadın sahada takriben

80
beşte
dan
son
ve
saha
miky
kend
başlı
ini
So
büyü
zaptı
bir
riyet
jene
ve
öst
ara
mah
ridin
geliş
kült
ordu
isya
güç
hale
har
Bey
ve
leri
B
Çan
Sov
olan

80 milyon nüfus, yani bütün Çin'in beşte biri bu nevi soviyetler tarafından idare olunuyordu. Bu hareket son zamanlar gereği gibi inkişaf etti; ve mütevalit muvaffakiyetlerle sınıf sahaları da ulaştı, bütün memleket mikyasında hakim sınıflar arasında kendisinden korku ile bahsolanın başlıca siyasi amillerden biri mevkiini ihraz etti.

Son günlerde kızıl Çin ordusunun büyük bir şehir olan „Çangşa“ zaptettiği haberi Avrupa matbuatında bir bomba gibi patladı. Bu muzaferiyet artık kommunist hareketinin jeneral hareketlerinden daha çok kâfi ve mühim bir safhaya girdiğini gösterir. Bundan sonra kızıl ordunun yaracağı ilk menzil imtiyazlı ecebî mahalleleri ihtiva eden Hankov şehridir; bunun ardından da Nankin gelir. Bu şehirlerde büyük amele kütleleri bulunması dolayısıyla kızıl orduların hücumlarını grevler ve isyanlar kolaylaştırır. Yegâne küçük impyralist Devletlerin müdahalesindedir. Şimdiden birçok ecebî harp gemileri Hankovda toplanmıştır. Beynelmile proletaryanın protestoları ve feal mukavemetleribu müdahalelerin önüne geçecektir.

Bu vesile ile kommunist firkasının Çangşadaki icraatını ve bu şehirde Soviyet hükümeti teşekkülüne dair olan hadiseleri buraya naklediyoruz:

ÇANGŞA SOVİYET HUKÜMETİNİN PROGRAMI

Bir ağustosda Çangşada kommunist „Lilisayang“ ın riyaseti altında bir soviyet hükümeti teşkil olunmuştur. Aynı günde Soviyet hükümeti bir beyanname meşrederek, işçileri, köylüleri ve işsizleri sermayedarlığa karşı mücadelede davet etmiş ve Çangşanın zaptı, Hunan, Hupey ve Kiyangsi vilayetlerini ihtiva edecek bir soviyet hükümetinin tesisi için ancak bir mukaddime olduğunu işaret etmiştir. Aynı zamanda burada bilhassa mebrul olan demir-yolu işçileri ve deniz işçileri arasında sendikalar kurulmuştur. Herbir sokakta halk itimatları vukubulmaktadır.

Maglup edilen Nankin ordusu komandanı Hukiyang ın erkânı harbiye dairede bir asker kulübüne tahvil olunmuştur. Burasını mütemadi surette işçi sınıfına mensup bir kâğıt baki doldurmaktadır. Yaponya İngiliz konsoloshaneleri önünde sayısız külfetli icmalar yapıyor. Kahr olsun impyralizm siarı etrafında tahrikatta bulunuluyor.

Soviyet hükümetinin kararı üzerine emekçi halkın tekmil düşmanları bir mahkemeye tevdi olunacaklardır.

Soviyet hükümeti atideki programı nesrediyor: „Büyük işçilerin haklarının ve hak usullerinin muhafazası; toprağın emekçi köylüğe intikali; eski kırtasiyecî idare cihazının feshi; Çankaysek, Yensigan, Fenghyusang ve ilah gibi millitristlerin devrilmesi; ecebî Devletlerle olan gayri mütesavvî muahedelerin ilgası; ecebî imtiyazlarının çine iadesi; Soviyetler ittifadının müdafası;

„Şanghayda gizli olarak çıkan kommunist gazetesi“ „Şanghay“ pao“ Çangşanın zaptını Çinde yeni bir inkilabın müselsel zaferlerinin başlangıcı olarak tavsif ediyor. Gazete işçi küllerinden kızıl Çangşanın müdafası ve inkilap hareketinin genişletmek için mücadele etmesini talep etmektedir.

MISIRDA İSTİKLAL MÜCADELELERİ

Kanlı karışıklıklar

Misirda millîci Wafd fırkası, reis Nahas paşa kiral Fuat tarafından iktidardan kovulduğundanberi, eskisinden daha feal ve mücadelecî bir tavır takınmıştır. Eşası teknil rap memleketlerinde son sene zarfında impyralizm aleyhtarı inkilabî bir yükseliş meşhut olmakta idi. Bu hâleti ruhiye Misir halk küllerine de ulaşmış, Hindistan vakayî inin mucip olduğu uyanıklık ta buna mizmam etmiş, ve bu ictimal galeyânın tazyiki altında kalan Wafd hareketi gelmeğe mecbur olmuştur.

MacDonald hükümeti misir galleşini de başından atmak için halkın ağzına bir „parmak bal“ calarak İngiliz askerini Süveyş çekmek) millîci burjuvazinin delaletile, Misirrin

Büyük-Britanya imperatorluğuna tabiiyetini yeni bir mukaveleye bağlamaya teşebbüs etti. En kuvvetli bir külle fırkası olan Wafd fırkasının mümessilleri ile Londrada yaptığı müzakereler neticesinde bu sayeyi elde edeceği sırada Hint ihlalinin patlak vermesi, Nahas paşayı yeni bir tasvikle daha fazla müasadaat kopartabileceği ümidinde — Sudan meselesini vesile ederek — müzakeratı kat'etmeğe sevketti.

İngiliz uşağı kiral Fnat buna kızdı. Nahası başvekaletten kovdu; büyük ekseriyeti Wafa mensup olan me'vsa meclisini kapattı ve diktatörlüğü bir benden vasıtasıyla ele aldı. Bu dayaktan müteessir olan milicilerin kralıhtı ilgaya temayül ettikleri ve programlarına Cümhuriyetçilik şiarını koydukları son hatıralar zarfında ısrarla rivayet edilmektedir. Her halde Wafın son kargasaklıkları mucip olan geniş ve gürültülü külle hareketlerinin başına geçtiği bir vakıdır. Bu tezahürlerde nümayişçiler üzerine bilaluzun hükümetin müsellah kuvvetler göndermesi ve ateş açtırması dolayısıyla mühtelif şehirlerin sokaklarında pek çok kan döküldüğü okuyucularımızın malumdur.

Bu hadiset üzerine bir ara Wafd fırkasının bütün mücadele usullerini değiştirdiği ve şindiyekardar takip ettiğinden daha cezri bir siyasi hat takip etmek kararını verdiği zannolundu. Fakat mes'ul millici reislerin — Nahasın — beyanatıyla böyle bir şey mevzuu bahis olmamıştır anlaşılır.

Bütün gürültülerden, kralıhtı devir-mege ve cümhuriyet tesisine dair atıp tutmalardan sonra, ortaya, hint millici burjuvazisinin, tesirsiz fiği sabit olmuş — cebri şiddet istimalini reddeden — mücadele prensiplerinden ve şiarlarında kopya edilmiş bir program çıktı: yergi vermekten istinâf, hükümete ve kanunlara silahsız mukavemet ve ilah.

Bu sallahtalar, Mısırda da — diğer tekmil geri ve tabii memleketlerde olduğu gibi — millî kurtuluş ve inkilâp sahalarında, millici burjuvazi ile hiçbir iş görülemeyeceğini meydana çıkarmaktadır. Bu hususta hayalât beslemekte devam edenlerin görmek ve anlamak kabiliyetlerini tamamilen kaybettiklerine hükmetmek lazımdır.

Mısır amele sınıfının ve kommunist fırkasının halkın önüne düşerek

emekçi küllelerin mücadele ihtiyaçlarını inkılâp istikametinde sevkettikleri, atılan bir siyasi hat takip edecek — derecede — teşkilâtlandıkları ve kuvvetlerini tekâif ettikleri gün; ancak hakikî kurtuluşu doğru ciddi adimlarla ilerlenecektir. Nahas gibiler en büyük ateş ve azmle hareket eden gibi göründükleri zaman bile, en umulmadık bir anda, halka hiyamet ederek, onu imperyalistlere satmaya mahkûmdurlar. Onları bu sınıf ızdırandan kurtulmuş — farzetmek çok büyük bir gaflettir.

İmperyalist Devletlerin kendi rızalarıyla, muahedeler, mukavelelerle, mahkûm milletlerin halk küllelerini esaret ve tabiiyetten azat etmeleri imkân ve ihtimali olmayan, tarihte görülmemiş bir şeydir. İmperyalistleri ancak kuvvete kövmeğe, çekilmeğe mecbur etmeğe suretile, bu gibi milletler hakikî istiklale kavuşacaklardır. Ahiren İrakin İngiltere ile akdettiği mukavele nevinde vesikalara müstenin çekilmeler — imperyalizm hakimiyetine başka şekiller vermekten, onun adını, maskesini değiştirmekten başka bir mana ifade etmezler. Tekmil bu intrikalara, ifgalete rağmen, kurtuluş ve inkılâp hareketleri Şarkta ilerliyor. İmperyalizmin müstemlikeler ve tabii memleketler üzerindeki hükûmranlığının sonu uzak değildir.

Kemalist zindanlarından fir feryat*)

Kürt derebeyleri hapiste bile ağalık davasında

Aziz yoldaşlar!

Zindân idaresinde bizi camımızda bezdiren, keyfi ve barbarca muameleleri yetmiyormuş gibi geçenin de kemalist burjuvazinin mümessilleriyle ateşli hareket eden Kürt ağalarının

Birçok kommunist mücahillerini, Ankara diktatörlerinin, şark vilayetleri zindanlarında, iskenceceler içinde çürüttükleri okuyucularımızın malumdur. Bu yoldaşlarımızdan aldığımız çok dikkate şayan bir mektubu şübhelerimize dercediyoruz. Bu mektupta verilen malumatın kıymetli bugünlerde

vahşiyet kaldık, edereck üzerimn orkada 7-8 ki birimiz rıldı; rladı. murları Bizi n anlaşılm

Esas hapish kacak mükel. Ancak olan anlı emrinin bayret köpeğ rılmış başta söylen soyup başcav den bulunc misal:

İki pıldı; Bütün Sözüün görünü işitiyo

Gördü içeriye şu ga lkten

Nih tınap larını karıştı dikka

bir k bide k zinden riker ile na kürt alınm goster

vahşiyane bir tecavuzlerine maruz kaldık. Hiç yoktan bir vesile kaç ederek iradeden mahrum bendelerini üzerimize saldırdılar. Çocuk denecek arkadaşlarımızdan herbirinin üzerine 7-8 kişi birden atılıyordu. Neticede birimizin kolu, birimizin bacağı kırıldı; bir yoldaşımızın da gözü patladı. Bu alçakça tecavuz resmî memurların gözleri önünde cereyan etti. Bizi maddeten imha için aralarında anlaşmış oldukları belliydi.

Esasen burada gardiyanlar yalnız hapisaneye esrar, iskambil hâgıdı ve kâcâk çıkara kağıdı sokmak vazifesile mükelleftirler. İceriye müdür giremez. Ancak ağalarla her hususta mutabık olan bir sergardiyan gerebilir. Gardiyanlar idareden ziyade ağaların emrinde çalışırlar. Hatta — belki bayret edersiniz — kürt paryasına bir köpeğe bakar gibi bakmağa alıştırılmış olan jandarma neferleri bile; başta bankada parası bulunduğu söylenen ve buralarını yirmi senedir soyup suğana çevirdiği hikâye edilen başcavuşları olmak üzere, zabıttelerinden ziyade, iktisadî tabiiyetlerinde buldukları ağalara mutidirler. Bir misal:

İki gün evvel bir „tahariyat“ yapıldı; zira yakında müfettiş gelecekmis. Bütün odalar ve ustlerbaşlar arandı. Sözümlü yabana doğru ve vazifesinas görünmek isteyen cavuşun sesini işitiyoruz:

— Tuh mü müdür bey? Pencereden Gördün mü müdür bey? Pencereden iceriye bıçağı attığını görüyor da, şu gardiyan olacak herif görmemezlikten geliyor.

İhayeet bizim odamıza da geldiler. Tataptar başka birşey bulamayacaklarını bildiklerinden bir iki köşeyi karıştırdılar ve defolup gittiler. Sayani dikkat nokta: bütün odalar alt üst

bir kat daha ziyadeleşmiştir. Zira o bize bir taraftan o havalideki burjuva zindanlarının acıklı bir tasvirini verirken, diğer taraftan son isyan vesilesi ile nazarlar kendilerine çevrilmiş olan kürt derebeylerinin gündelik hayattan alınma bazı hususiyetlerini bize göstermektedir.

50
edildiği halde, karşısındaki ağaların odasının eşiginden iceriye bile girilemedi. Halbuki oradan aransa, kasatara bile çıkarılabilir. Rakat orası Yıldız kumarhanesi gibi, asillerin devam ettiği mahrem ve dokunulmaz bir köşedir.

Mamafî bu hiçbir memlekette olmadığından, daha mütereddi gözükene „aga“ gürubunun bütün kahramanlıkları palabıyıklarından öteye geçmez.

Dişarida olduğu gibi iceride de bu heybelle her birinin bütün marifetleri

(yokları) ve bu köyektürmaları, bir orospu şaşı gibi muhtemlen pıncaba etmişleri ve hahşarları, o tokaşlarda gördüğümüz şovayolo biçiminde — kendi kılıçlarına, kendi pazılarına güvenip şekilde degil. Bunlarda mahut „asilzadelik“ namusunun zerresini göremezsiniz. Burada ağalık, igrenç manasılı „kancıklıktır“. Bütün vahşetlerini zavallı kürt paryasına dikte ederek yaptırırlar. Sonra parya hapisanede açlıktan kıvranıırken, o dişarida kozmetikli bryıklarını kıvrır

— Kelli fellî babacanların „başta kemaliye kalpak, ayakta sıptık terlik, arkada ibrigini bir parya, havlusunu bir parya, kapotını bir parya taşıırken, onun — aganın — bayram sokagında emsali kalmamış olan nazeninlerin edasıla, entarisini kaldırarak ve beyaz iç donunu göstererek, ördök gibi kırta kırta bir helaya gidisleri var. Originalmi? Original biz bu komedyayı burada her gün bol bol seyretmekteyiz.

İşte diyalektik hayatın zaruri tecellileri, bu muthikelerin facialarına donmek istidadında görünüyor. Burası gaya kuyusunun alası. Kör bir tuzak. Vak'anın zabıt varakaları gideli on gün oldu el'an cevap yok. Şimdiye kadar bir tek istidanın numerasını yani, hakikatan merçüne gönderildiğini — öğrenemedik. Bu serait dahilinde bizzat bazı illegal tertibat almasak — ölünumuzden bile kimsenin haberi olmayacak.

Resmî, gayri-resmî muhitin karakterersizliği, anarşisi ve mürelliği, burada olduğu kadar, hiçbir yerde aşikâr degildir. İdare yüzümüze karşı

isi mahkemeye vereceğini kendisinin şahitliğini atıp tutarken arkamızdan sergariyanı kovuş kovuş geçiyor bizim dinsiz vatanımız müstir ve ilah olduğunuzu, ağaların adamlarıyla birlikte propaganda yapıyor Şapka'yı basına geçirmeği keller — Ergani demir yolu inşasının durması üzerine, hükümetin Kürdistanı İngilizle satmışını herkese itza edenğine yeni ne eski türkçeyi kekeleyesini bilmediği halde, İngilizceyi öğrenmek isteyen kürdistan derebeyleriyle Cumhuriyet idaresi el ele Kınımlıfatları köflelemektedir. Bu bir az tuhaf olmakla beraber çok tabiidir: onlar arasındaki fark onlarla bizim arasımızdaki fark yanında hiç kahr. Daha tuhaf bizi burada yoksul köylü önünde başka türlü "fena" gösteremeyeceklerini anlıyantar, merkezi hükümet adamları olduğumuz hakkında imalara kadir kalkıştılar.

Hulasa her sapanı o yediği halde hiçbirsey elde edemiyen kür paryası, ağalığı kaldırmaktan acız olan merkezi hükümetin bol bol düşmanındır. Çnun aynı zamanda, seriati getirecek olan, ingilterenin bol bol dostu aşkı olarak yetistirmesi de bu derebeylik — burjuva picdiği muhitinde bir emri vakidir. Ve ileri bir unsur olduğumuzdan dolayı aleyhimize hazırlanan suikastlar bunun küçük olduğu kadar manidar delillerinden biridir.

Burjuvazinin bizi buralara "sürmesi" bir taraftan da umit edilmeyecek kadar faydasız oldu. Bu gayya kuyusu hakkında zam edildiginden pek fazla cahilmışız. Evet binazariye tahmin ettiğimizin belki aynıne yakın bir variyet. Fakat buradaki icimat münasebetler, burjuva rejiminin de aplanması ile öyle melez bir ucube bahhdedir ki gayritabilligi tabiiğinden daha büyük. Krpotkinin "cinayet darülfünunu" dediği hapishaneler, bir taraftan da icimat yıkılışlarını arap saçı bir laboratoidir. Burjuva idaresinde snif mülcadelesinin aldığı nezaket yüzünden, İstanbul hapishanesi daha ziyade ser-

seri-proletaryanın karanklık bir dehliz halindedir. Fakat derebeyliğin, hatta aşiret ve köbebeliğin heniz dip dibi olduğu bu yerlerde burjuva kanunlarının tasfiye etmek istediği icimat münasebetler kür paryasının en hayati zaruretlerini tezahürleri gibi alina bilir. Buna mebnit buranın hapishanesi serseri paryadan ziyade asil paryanın icimat münasebetlerinin kısı ve acı tecrübelerle dolu bir laboratovarıdır. Burada tezatiar oradakinden daha çok basit, açık ve elle tutulur halde ve daima yeknasak hatta aynı. Burada bir kürek toprak için bir insan kırk yerinden bicakların ve iki insan onbes seneye mahkum olur. Burada falanın davarı tarlaya girdi diye falan düğüle düğüle öldürülür ve öldürmenin itibarı semalara kadar yükselirken öldürenin günahını adaletin (il) pengesinde, yerin altı temizler.

Buranın üç milyonu yakın nüfusunun iki buçuk milyonu "topralent" (mirovay) lerdin ibaretir. Orada bankol geçer, burada Abdül-Mecidin gümüş parası; aramızda okadar fark var. Orada italyan dokuması ile alaman makinası satılır, burada haleb sabunu ile Şam kumaşı geçer. Dikkat ettim: orada ingiliz lirası yükseldikçe, burada kâğıt türk lirası 28 gümüş gürüşan 30, 32, 35 gümüş gürüşa çıkar. Sebabi: oradaki ithalat, ihracat mevsimlerine mukabil, burada "bergi" mevsimleri var. Orada "kümes hayvanatı himaye cem'iyetleri" yumurta ihracatını tezyit gayretleri alevlenir. Keni burada sayim vergisinden kurtulmak için bütün tavuklar "katiani" edilir. Siz reji çuğarasından başka icemezsiniz, burada devlet çuğara paraya el kabira, çuğara kâğıdı ve kaçak tüfün esastır. İnhisar, tuu mu? biz hakis yerli mahsulü kaya tuzunu kullanıyoruz, ve ilah, ve ilah... İki kelimecik daha: siz orada istedigizin eseri cedif kâğıdını istidamı yazabilirsiniz; biz burada tayyare cem'iyetinin tanesini "yüzparaya" satmış istidam kâğıtları olmadıkça istidamı ne kimseye verebiliriz ne de okutabiliriz.

Bu — ne için, öldürü dilim tehlik denile. Fakat aksine agalar iktisad tanesi memiz ma. ki tu. Şim üzere bardes. ME. T. M. Sosy soviye hazırlı tarlık olan bir ne İran göster yapılı bu ha tedir. kât h ahiy silahla diktat larınd memle peryal viyetle desini demek asil i gına: çaresi köylü

Bu muhitte tamam kırk para için — ne fazla ne eksik bir dilim peynir için, bir kükrek toprak için adam öldürülür. Bizim bir gruşumuz ve bir dilim peynirimiz bulunabiliyor yani tehlikedeyiz. Dışarıda „nezarethane“ denilen kısımda dört beş oda var. Fakat onlar — her hapisanedekinin aksine — siyasi mahkumlara değil, ağalara, buranın siyasi manyalarına, iktisadi baykuşlarına ait. Netekim bir tanesi orada oturuyor. Oraya gecmemize gúya jandarma mani oluyor-muş. Okadar iki yüzüzlü bir muhitteyiz ki tutulacak tarafı yok.

Şimdilik bunlar malumunuz olmak üzere sözü kesiyoruz. Selam, kızıl kardeş selamları. ***

MEMLEKET HAVADİSLERİ

Türkiende 1 ağustos MUVAFFAKIYETLE DAGITILAN BEYANNAMELER

Sosyalizm kuruluşu memleketine soviyetler ittihadına karşı hararetle hovarlanan imperyalist harbine aleyhtarlık ve mümanaat seferbergiği günü olan bir ağustos bu sene Türkiyeyi bir nevi harp içinde buldu. Türkiyenin İran ile arasını açmak istidadını gösteren Kürt isyanını bastırmak için yapılmakta olan geniş askeri harakât bu harba benzer vaziyeti ihdas etmektedir. Gerek isyan gerek askeri harakât bizi şiddetle heycana düşürecek vahiyettedir. Isyanın idare edicileri, silahlarını ve talimatlarını, proletarya diktatorluğu Devletinin etrafını, aralarında anlaşmış düşman sermayedar memleketterle çevirme uğrasın imperyalistlerden aldıkları cihelle, soviyetlere tecavüz planlarının bir maddesini tahakkuk ettirmek istiyorlar demektir. Bütün şiddetini bunlara ve asıl imperyalistlere karşı kullanacağına; Ankara hükümeti silahlarını, çaresiz ve silahsız yoksul kürt köylüleri üzerinde denedektedir. Bun-

ların bütün kabahatları, kendilerini dipsiz bir sefaletle sürükleyen, ezen ve kahreden bir istibdat idaresine karşı, meşru bir istiklal mücadelesine atılırken, sefaletlerinden aynı derecede mes'ul ve İngilizlere satılmış bir takım serserilere alet olmanın ibaretidir. Onları bir istiklal mücadelesine, kamaşlıklar imperyalistlerin tezyirâtı için sahayı genişletmiş oluyorkar.

Bu şerait dahilinde, Türkiye komünist fırkasına usulü geniş bir tabrikatla, hükümetin hem imperyalist sefaletleri ile harabasına temayülleme hem de muhtelif imkân ve sahasına karşı şiddetli protestolarına bu harba teşvik suretiler, imperyalist alevhaları inkılâpçı emekçi kütlelerini — imperyalist harbine mani olmak iradelerini göstermek için — harekete getirmek vazifesi terettup ediyordu.

Firka bu vazifesini yapmaya muvaffak oldu. Bütün zabita takyidatına ragmen muhtelif şehirlerde: Ankarada, Eski-Şehirde, İzmirde, Adanada, İstanbulda, Brusada ve sair bazı yerlerde binlerce beyannameler dağıtıldı. Vilayetlerde bundan başka bazı hareketler olup olmadığının dair henüz elimizde kâfi malumat yoktur. Yalnız İstanbulda kommunist yoldaşlarımızın aldıkları tertibat sayesinde bütün amelesi arasında bir nümayiş teşebbüsünde bulunulduğunu ve bunun polis tarafından dağıtıldığını şimdiden haber verebiliriz. Bu vesile ile İzmirde ve İstanbulda ve Ankarada bir çok amele tevkif edilmiştir. Kendilerine hiyaneti vataniye cürmü isnat edileceği söylenmektedir.

Memleketimizin yılmaz inkılâpçı ameleleri, bütün bu tevkifata, ağır ittihamlara, mahkûmiyetlere ragmen her gün bu nevi inkılâpçı hareketlere, mücadelelere gittikçe büyüyen bir cesaretle ve nefis feragatla atılacaklar; ve pek úzak olmıyan bir atide, burjuvaziye tehdit etmekle hürpalamakla kalmıyacaklar, onun amele ve köylü kanlı buluşuk ellerinden zorla iktidarı da alarak, kommunist fırkasının reberliği altında, memlekette amele ve köylünün halkçı diktatorluğunu tesis edeceklerdir.

Beyannamenin halk fikriyatını Türkiye'nin buhranlı vaziyetine dair olan fikirlerini kısaca naklediyoruz:

„Memlekette iktisadi buhran bütün siddetle devam ediyor. İşçi, köylü ve fakir halk kütüphanelerinin sefaleti, her geçen gün, biraz daha artıyor. Memleket iktisaden bir yarı müstemleke haline gelmiştir. Dünyaya umumiye tasdik edilmiş gümrükler ecebî kontrolü altına verilmiş, istikrarlar mukabilinde bazı imtiyazlar bîhavasla meğde başlanmıştır. Devlet maliyesi doğrudan doğruya imperyalizmin kontrolü altına konmak üzere. Bu suretle memlekette iktisadi istikrardan mahrum etmekle olan ecebî sermayesi, onu siyasi istiklakten de mahrum etmeğe uğrıyor. Sarktaki son mürteci isyan bu hareketin bir tezahürüdür. Türk burjuvazisi, cihan proletaryaya inkılabının birinci kalesi olan Sovyet Rusya'ya karşı, yapılabilecek imperyalist harbinde, üzerine alacağı iş, onların mütehasşileri (General Guro, v. s.) kararlaşıyor. Hal bu ki, memlekette yeniden im-

peryalizmin istilasına uğrıtacak olan böyle bir harp, herşeyden evvel Türkiye işçi, köylü ve fakir halk kütüphanelerinin menfaati aleyhinedir. Bu kütüphanelerin menfaati için imperyalizmin ve sermayedarlık dünyasının yıkılması esastır. Türkiyeyi yeni bir esaretten işçi, köylü ve fakir halk kütüphanelerini sefalet ve ezilmekten ancak bir amele Köylü hükümeti kurtarabilir. Bu Hükümet Sovyet Rusya ile iktisadi sahalarda yapacağı çok sıkı bir anlaşma ve müterek mütedelâ sayesinde imperyalizm istilasına ebediyen mani olabilir.

Bir ağustos günü Türkiye'nin işçi, köylü ve fakir halk kütüphaneleri de diğer memleketlerdeki sınıf kardeşleriyle birlikte Cihan harbi, imperyalizm burjuvazi ve derebeyleri aleyhine Sovyet Rusya, cihan proletaryaya inkılabı, kommunizm ve meycun burjuvazi hakimiyetinin soviyet rejimi ile değiştirilmesi lehine mücadelede girişmeli, fabrikalarda, sokaklarda, kırlarda itimaller ve nümayişler yapmalıdır.“

BEYANNAMELER

2022 yılında...

PERAKENDE FIRKA NESRİYATINDEN NÜ- MUNELER

Patronlar buhranı nasıl izale ediyorlar?

„Millî“ menfaatların hakikatta pa-
tronların, zenginlerin, büyük toprak
sahiplerinin menfaatları demek oldu-
ğunu Türkiye amele sınıfı, fakir köylü
ve esnafı iyice anlamış bulunuyorlar.
„Millette“ fedakârlık deyince de pa-
tronların keselerini şişirmek için ame-
lenin ve fakir halkın bütübütün soyulup
soğana çevrilmesi demek olduğunu
görüyorlar. Türk burjuvazisi buhranı
amelenin ve alının terile zar zor geçi-
nen halk kütlelerinin zararına ve kendi
yogasına kullanarak servetlerini çoğal-
tmanın kaygusundadır.

En iyi ve mümbit topraklar büyük
toprak sahiplerinin, köy ağalarının
(köy burjuvalarının), tüccarların, me-
busların ellerine geçmektedir. Her gün
fakir köylüden binlerce elindeki son
toprak parçasığını de bunlara kaptı-
yor. Patronlar hükümeti tek mil ziraat
makinalarını, traktörleri, damızlık
hayvanları, tohumluk zahireyi yalnız
bu zengin beylere, ağalara veriyor.
Ucuz benzin, gaz hep bunlara dağıdı-
lıyor. Halkın vergi adı altında alınan
lokmaları hep bunların kursaklarına
gidiyor. Hükümet bütçesindeki teşvi-
katı ziraiye tahsisatı tamamen mebus-
ların, büyük toprak sahiplerinin cepl-
rine giriyor.

Fakir köylünün çalışan lokmalarile
toplanan paralarla kurulmuş olan
ziraat bankası fakir köylüyü semtine
hile uğratmıyor. Bu paralar köylüye
üz de üçyüz faizle para veren muhte-
rirlere, tüccarlara, büyük toprak sahi-
plerine veriliyor. Ziraat kooperatifleri
köy ağaları, köy zenginleri ve büyük
toprak sahiplerine bolca ve ucuzca
para yetiştirmek için kuruluyor. Pa-
raları yalnız fakir köylüden sızdırı-
lıyor. Fakirlerin parası yine fakirleri
esirler gibi çalıştırmak, adam akıllı
soymak, elindeki son toprak parçası-
ğını de kapmak için kullanılacak.

Fabrikatörler parsanın arslan payını
alandır. Hükümet bunların bir dedi-

gini iki ettirmiyor. Bunların verdik-
leri çürü vergilerde kaldırıyor.
Göze görünün ve görünmeyen tek mil
vergiler yalnız ameleye, fakir köylüye
ve esnafa yükleniyor. Patronlar hükü-
metinin ameleyi ve fakir çalışan halkı
soya soyarak paralar (vergi) hep
patronlara dağılıyor. Her gün yeni ka-
fazir soysunlar diye milyonlarca
lar bunlara yardım, maddesi, gümrük
resmi farkı diye hibe ediyor. Hükü-
met bankalarının hisselerini bunlara
bedavadan veriliyor. Yeye cek ve
giyecek fiyatları hayat pahalılığı hiç
görülmemiş dereceye çıkmış bulun-
yor. Ameleden ve fakir halktan „taşar-
ruf“ diye kanlarını emmek için döläp-
lar, düzenler kuruluyor. Patronların
serveti böylece amele ve çalışan halkın
açlığı hesabına her saat çoğalıyor,
kuvveti büyüyor.

„Billhassa amele sınıfı dünyanın hiç-
bir yerinde görülmemiş bir soyguna
tabî tutuluyor. Yevmiyeleri seneler var
ki hakikî kıymetinin aşasına düşü-
rılmış tür. Daha da düşürülecektir.
Patronların maliyet fiyatlarını düşür-
mek, daha iyi usul ler kullanmak
hususundaki gayretleri yevmiyeleri ve
amele sınıfını bekleyen akıbeti gösterir.
İş saatları çoğalmaktadır. Erkeklerin
yerine gittikçe çoğalan bir nispette
kadın ve çocuklar geçiriliyor. Bunların
yevmiyeleri tramvay ve vapur para-
sına, ayak kâbi parasına bile yetiş-
meyecek kadar azdır; durmadan da
indiriliyor. Amelenin çalıştığı yer-
lerde sihi şartlara kimsenin kufak
astığı yok. İş kanunî vesilesle amele
sınıfı avutuluyor. Ameleye nefes al-
dırılmıyor. Gözünü acmasın, başını
kaldırmasın diye daha ziyade açığa
mahkûm ediliyor. Abdülhamit zulmine
rahmet okutacak bir istipdat altında
tazyik edilir. Patronlar ameleyi hu-
dutsuz soysun diye hükümet ameleyi
her türlü mücadele silahlarından mah-
rum ediyor. Fabrikalar amele, bekçi,

usta ve müfettiş kıyafetinde hafiyelerle, jurnalcılara dokunuldu. Amele sınıfının en cesur, en fedakâr ve şuur-luları fabrikalardan kapı dışarı ediliyor, kamçılar ve tekmeler altında kana boğuluyor, hapislere hıktıyor. Tekmil devlet cihazları amele sınıfını, fakir köylü ve esnafı ezmek için ayaklar-dırılmaya bulunuyor.

İşte patronların, halk fırlasımın ve onun hükümetinin buhranı, izale yolu. Bu yol çalışan halk için açlık, dipsiz ve mahkûmiyet; patronlar için ise zenginlik ve hakimiyet vardır. Bunların, milletler istedikleri fedakârlık amele sınıfı ve çalışan fakir halk için açlık, sefalet; patronlar için ise zenginlik, kazançlarının hudutsuz derecede çoğalmasındır.

Millî menfaatlar mı?

Patronların, menfaatları tehlikeye düştüğü zaman, „millî“ menfaatların, „millî“ varlığın tehlikede olduğunu haykırıklarını artık, bilmiyen yoktur. Türk patronlarının menfaatlarını da tehdit etmeye başlayan buhran karşısında türk patronları ve onların hükümeti de, ortaha, vevleyle, vermeğe başladılar. „Millî“ varlığın ve „millî“ menfaatların tehlikede olduğundan hahsediyorlar. Bu sebeble bütün millette, fedakârlık yapmak lazım geldiğini söylüyorlar.

Birkaç sene evvel de, millî mücadele senelerinde, türk patronları aynı dili kullanmışlardı. Halkın menfaatları, tahakkuk ettirmek için mücadele ettiklerini söylemişlerdi. O vakit te bu efendiler, millette, fedakârlık yapılması lazım geldiğini haykırıyordardı. Amele sınıfı ile fakir köylüler, esnaf, küçük memurlar çok geçmeden bu „millî“ menfaatların, millette, fedakârlığın manasını andılar.

Mahni, canını verenele, her türlü fedakârlığı, yapana, amele, köylü ve esnaf oldu. Zenginler, gerilerde Zeyk-sürdüler, keselerini sisirdiler, bol bol soydular. Topraksız, toprağı az olan köylü, bu mücadelenin neticesinde, pa-rasız toprak ele geçirmek için canını akıtıyordu. Büyük toprak sahiplerinin, hazinenin, evkafın topraklarının, kendi

sine bedava dağıtılmasını bekliyordu. Ajamada, Elindekiyi de köyün ağa-sına, tefeciye, tüccara; büyük toprak sahibine kapıyordu. Bir lokma ekmeğe de bulamaz oldu. En iyi topraklar, çiftlikler, bunların, mebusların, nazir-ların, reisçümburun ellerine geçti. Bütün traktörler, makinalar bunlara dağıldı. Şehirlerin esnafı ve orta hallî çalışmakla geçinen kısmı vergilerin indirilmesini, ucuz ve bol kredi bekliyordu. Vergiler okadar çoğaldı ki esnafa dükânını kapayıp açlıktan so-kaklarda ölmekten başka yapacak şey kalmadı. Küçük memurlar maaşlarının yükseldiğini bekliyordu. İndirildi. Me-busların, vekillerin, yüksek memur ve zabıtların maaşlarına yüzlerce lira birden zam yapıldı.

Amele sınıfı iş saatlarının indiril-mesini, yevmiyelerin insanca bir hayata kâfi bir hadda çıkarılmasını, vergiler-den kurtulmayı, hayatın ucuzlanmasını, patronlardan alınacak para ile kazalara, işsizliğe, hastalığa karşı sigorta edilmesini, iş kanunun çıkarılmasını, serbestçe teşkilatlanmak, serbestçe komünist fırkasını kurmak, serbestçe gazete, kitap çıkarmak ve toplanmak haklarını istimal edebilmeği bekliyordu. Beklediklerinin tamamen aksini görür-yor. İnsanlık hakkı bile inkâr ediliyor. Bütün kolunun emeyle, alınının terle geçinen halk kütleleri vergilerin indiril-mesini, patronlara, zenginlere yükletil-mesini bekliyorlardı. Halbuki tekmilli vergiler yalnız amelenin, fakir köylünün ve esnafın sırtına yüklendi, durmadan da artıyor. Dökülen kanlardan parasayı yalnız patronlar sınıfı topladı ve top-luyor. Aydın ki patronlar kendi sınıfı menfaatlarını düşündüler, tahakkuk ettirdiler ve elan da ediyorlar.

Artık herkes anladı ki patronların, büyük toprak sahiplerinin menfaatları ile, amelenin, fakir köylünün ve esnafın menfaatları bir değildir. Bunların menfaatları birbirine attır. Türk bu-juvalarının öne sürdükleri „millî“ men-faatlar, hakikatta, patronların, tüccar-ların, bankacıların, büyük toprak sa-hiplerinin bir kelime ile, türk burjuva sınıfının menfaatlarıdır. Onların ye-niden talep ettikleri „millette“ fedakâ-

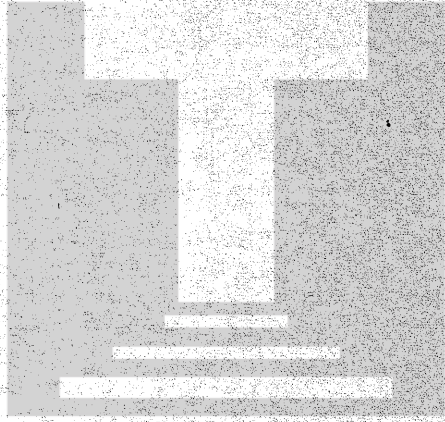
kârlığın da aklıktan inliyen, resmî ve gayri resmî (tayyare ilah) bütün vergilerin tahammül hududunu aşan ağır yükleri altında kankusan amele sınıfının, çalışan halk kütlelerinin yeni mahrumiyetlere, yevmiyelerinin daha indirikmesine, iş saatlerinin çoğaltılmasına, yeni vergi yüklerine ve yeni tazyiklara hazır bulunması demek olduğunu artık anlamıyacak kimse kaldı mı?

Millet birbirine her suretle hakikaten müsavi insanlardan mürekkep değildir. Soyvan ve soyulanlardan, çalışmıyan fakat zevksüren ve kan ter içinde çalışanlardan, ezen ve ezilenlerden, hâkim ile mahkûmlardan mürekkeptir. Bir-

birine zıt iki ana sınıftan mürekkeptir. Amele sınıfı ve geniş çalışan halk kütleleri artık patronların, soyguncuların zalimların menfaatları için fedakârlığa razı olamazlar. Onların menfaatları patronlarınkinin tamamen zıddıdır. Amele sınıfı ve onunla beraber çalışan fakir halk kütleleri kendi menfaatları için mücadele ediyor. Bu sınıfın menfaatları, ancak komunist fırkasının rehberliği altında patronlarla ve yalnız patronların olan hükümetle amansız mücadele ile tahakkuk ettirilebilir. Etrafında mücadele edilen, feda edilmesi talep edilen menfaatlar, „millî“ bütün milletin değildir, sınıf menfaatlarıdır.

53

ADYUB İ.K.K.K.

TÜSTAV